

ΣΥΡΙΖΑ
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΣΧΕΔΙΟ ΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ:

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2014

ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ.....	σελ. 4
ΜΕΡΟΣ Β: ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	σελ. 11
Β.1. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	σελ. 11
Β.2. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	σελ. 19
ΜΕΡΟΣ Γ: Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	σελ. 23
Γ.1. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	σελ. 24
Γ.2. ΜΕΣΑ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ.....	σελ. 26
Γ.2.1. ΕΝΤΑΞΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ.....	σελ. 27
Γ.2.2. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ	σελ. 29
Γ.2.3. ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	σελ. 32
Γ.2.4. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ.....	σελ. 37
Γ.2.5. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ.....	σελ. 43
Γ.2.6. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΙΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ.....	σελ. 47
Γ.2.7. ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	σελ. 50
Γ.2.8. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ.....	σελ. 54
Γ.2.9. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ.....	σελ. 57

Ως πρόταση πριν τη τελική διαμόρφωση του κειμένου του προγράμματος για τον τουρισμό το κείμενο που ακολουθεί είναι το αποτέλεσμα των επεξεργασιών που έγιναν με βάση τα επιμέρους: **α) κείμενα του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ στην προεκλογική περίοδο, β) κείμενα των αντίστοιχων τομέων του τμήματος Τουρισμού, γ) κείμενα-συμβολές των διαφόρων τμημάτων, δ) κείμενα εργασίας υποομάδων.** Σίγουρα δεν αποτελούν τις τελικές θέσεις του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά είναι μια πρόταση για τον αναγκαίο διάλογο που πρέπει να ακολουθήσει στις οργανώσεις και τα όργανα αλλά και στην κοινωνία.

Αναμένουμε παρατηρήσεις, προτάσεις, αλλά και διαθεσιμότητες.

e-mail επικοινωνίας: syri zatourismos@gmail.com

ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΜΕΡΟΣ Α. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ

Ο τουρισμός, ως μετακίνηση από χώρα σε χώρα και από τόπο σε τόπο, αποτελεί μια σύνθετη κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα.

Ως ιστορικό κοινωνικό και οικονομικό γεγονός, συνιστά βασικό στοιχείο του πλαισίου της ανθρώπινης συμπεριφοράς, ενταγμένης στην εξελικτική διαδικασία των σύγχρονων κοινωνιών, στα πλαίσια των οποίων ενεργοποιείται, είτε ως πληθυσμιακή εκροή από τις χώρες ή τόπους αποστολής, είτε ως πληθυσμιακή εισροή στις χώρες υποδοχής ή τόπους.

Ως κοινωνική δραστηριότητα, εκφράζεται μέσα από τον σύγχρονο τρόπο οργάνωσης των κοινωνιών ενεργοποίησής του και ως οικονομική συνδιαλλαγή, αντικατοπτρίζεται στον τομέα των διεθνών οικονομικών σχέσεων, με ότι αυτό συνεπάγεται σε παραγωγικές και νομισματικές αξίες και παγκόσμιες συναλλαγές.

Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις, ο τουρισμός, ανάλογα με το ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο της οικονομίας αποστολής ή υποδοχής που ενεργοποιείται, λαμβάνει και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά αυτής σε ότι αφορά την οργάνωση της παραγωγής, της εργασίας, της οικονομίας και της κοινωνίας και γενικότερα του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της. Σε αυτό και μόνον σε αυτό το πλαίσιο προσέγγισης, οφείλουμε να τον εξετάσουμε, να τον κρίνουμε, να τον σχεδιάσουμε, να τον ανασχεδιάσουμε και τελικά, να τον εφαρμόσουμε.

Ο μέχρι πρόσφατα χαρακτηρισμός του τουρισμού, και ιδιαίτερα για τις οικονομίες υποδοχής ως τομέας υπηρεσιών, μη προσφέροντας πραγματική οικονομική-παραγωγική υπόσταση, έχει σήμερα λίγο πολύ εγκαταλειφθεί. Νεότερες προσεγγίσεις συγκλίνουν στη γενική διαπίστωση της οικονομικής του φύσης ως διακριτής κατηγορίας της τελικής ζήτησης, της τουριστικής κατανάλωσης.

Ός ετήσια αύξηση της ενεργού καταναλωτικής ζήτησης, συνιστά δυνατότητα αύξησης της εγχώριας παραγωγής και επομένως ενέχει θετική επίδραση επί της απασχόλησης, του εισοδήματος και γενικότερα της περιφερειακής ανάπτυξης.

Ο ενεργοποιούμενος σε μια χώρα, περιφέρεια ή και τόπο τουρισμός διαφοροποιείται, με βάση τη πρόξευση των τουριστών σε δύο διακριτές ομάδες που στη πολιτική πρακτική αναφέρονται και αφορούν δύο διακριτές πολιτικές:

A. Στον εσωτερικό τουρισμό, δηλαδή τον τουρισμό (τη ταξιδιωτική μετακίνηση για αναψυχή) που ασκούν από τόπο σε τόπο εντός της χώρας οι κάτοικοι της, π.χ. οι Έλληνες πολίτες μέσα στην Ελλάδα. Η εξέλιξη, οι διαστάσεις και η ποιότητά αυτής της οικονομικοκοινωνικής δραστηριότητας είναι κατά βάση αποτέλεσμα της εκάστοτε ακολουθούμενης οικονομικής, κοινωνικής, εισοδηματικής και εργασιακής πολιτικής και αντανακλάται στο γενικότερο βιοτικό επίπεδο της χώρας.

Θα πρέπει ιδιαίτερα να μη ξεχνάμε ότι οι όποιες τεχνικές και θεσμικές συνθήκες αναψυχής και γενικότερα την όποια ειδική υποδομή σε τουριστικές εγκαταστάσεις και θεσμικές ρυθμίσεις που χρησιμοποιεί ο εσωτερικός τουρισμός, έχουν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους ιστορικά σχηματιστεί μέσα από τις πολιτικές που αφορούσαν και συνεχίζουν να αφορούν την αντιμετώπιση του αλλοδαπού εισερχόμενου τουρισμού. Η όποια πολιτική για τον εσωτερικό

τουρισμό και γενικότερα για την αναψυχή των Ελλήνων εκτός από τις παιδικές κατασκηνώσεις τη δεκαετία του 1950, περιορίστηκε στις εγκαταστάσεις για θερινές διακοπές των εργαζομένων ορισμένων μεγάλων ΔΕΚΟ (π.χ. ΟΤΕ, ΔΕΗ) και από τη δεκαετία του 1980 στην εισαγωγή και πρακτική του θεσμού του κοινωνικού τουρισμού.

Μόνο από τη δεκαετία του 1980 και εντεύθεν με τη σχετική άνοδο του οικονομικού και κοινωνικού επιπέδου στη χώρα αρχίζει να αναπτύσσεται ο εσωτερικός τουρισμός στη Ελλάδα. Με την σχετικά ταχεία ανάπτυξή του καθίσταται σταδιακά βασικός συντελεστής της βιωσιμότητας των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων, παρέχοντάς τους έτσι τη δυνατότητα της σχετικής αντίστασης τιμών στον διεθνή ανταγωνισμό.

Η μνημονιακή όμως πολιτική της ακραίας λιτότητας τα πέντε τελευταία χρόνια, που βασικό σκοπό έχει την εσωτερική υποτίμηση με κύριο μέσο για την επίτευξή της, τη μείωση των μισθών και την απορρυθμίση του χρόνου και των όρων της εργασίας, τείνει να μειώνει συνεχώς την αγοραστική δύναμη των εργαζομένων σε όλες τις μισθολογικά εξαρτώμενες κοινωνικές διαστρωματώσεις και συνακόλουθα τον ετήσιο όγκο του εσωτερικού τουρισμού. Έτσι, ο μέχρι πρόσφατα βασικός συντελεστής στήριξης της βιωσιμότητας των ελληνικών μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων, που λειτουργούν σε κατάσταση διαχρονικής οξείας εποχικότητας, χάνεται με άμεσες συνέπειες την εξασθένηση των ορίων βιωσιμότητας, γεγονός που οδηγεί στο κλείσιμο πολλών από αυτές.

- B.** Στον αλλοδαπό εισερχόμενο τουρισμό, δηλαδή τον τουρισμό που πραγματοποιούν μη κάτοικοι σε μια χώρα, π.χ, αλλοδαποί στην Ελλάδα. Η εξέλιξη του εισερχόμενου αλλοδαπού τουρισμού είναι κατά βάση αποτέλεσμα των ακολουθούμενων οικονομικών, πολιτικών στις χώρες αποστολής ή προέλευσης των τουριστών και αντανακλάται στο γενικότερο βιοτικό επίπεδο των χωρών μόνιμης κατοικίας τους.

Τα αποτελέσματα της γενικότερης διεθνούς κρίσης και οι μνημονιακές έως περιοριστικές πολιτικές που εφαρμόζονται στις χώρες προέλευσης έχουν ως επακόλουθο τη σχετική μείωση της κατά κεφαλή τουριστικής δαπάνης στην Ελλάδα, παρά την αύξηση του αριθμού των εισερχόμενων τουριστών και των τουριστικών εισπράξεων, με ότι αυτό συνεπάγεται για την αποδοτικότητα των τουριστικών επιχειρήσεων και για διάφορους λόγους παραγωγικού χαρακτήρα, προοιωνίζει δυσμενείς εξελίξεις σε εκείνη την εγχώρια παραγωγή που είναι αναγκαία για τη τροφοδότηση της ετήσιας τουριστικής καταναλωτικής ζήτησης.

Στην Ελλάδα αλλά και σε όποια άλλη χώρα με Εθνικούς Οργανισμούς Τουρισμού (ΕΟΤ), Υπουργεία, Γραμματείες και άλλες αρχές ενταγμένες άμεσα ή έμμεσα στους εντεταλμένους για τον τουρισμό Διεθνείς Οργανισμούς, η ασκούμενη τουριστική πολιτική περιλαμβάνει αποκλειστικά τους όρους, τις προϋποθέσεις, τα μέτρα και τις πολιτικές που αφορούν κυρίως στον εισερχόμενο διεθνή αλλοδαπό τουρισμό και όχι τον εσωτερικό.

Είναι γεγονός, ότι από τα μέσα του 20ου αιώνα, από τη δεκαετία του 1950, γίναμε σταδιακά μάρτυρες μιας «επανάστασης του ελεύθερου χρόνου», ως αποτέλεσμα ενός μεγάλου αριθμού κοινωνικών μεταβολών, που απέρρεαν αφενός από τις μεγάλες τεχνικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδα της παραγωγής, στις μεταφορές και στις επικοινωνίες. Κυρίως, όμως, η κατάκτηση περισσότερο ελεύθερου χρόνου ήταν το αποτέλεσμα σημαντικών κοινωνικών αγώνων για τη σχετική βελτίωση του ατομικού εισοδήματος και των συναφών εργασιακών σχέσεων όπως η μείωση του ημερήσιου, εβδομαδιαίου και ετήσιου χρόνου εργασίας των εργαζομένων.

Πιο συγκεκριμένα, τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα, η διαχρονική σχετική αύξηση του ατομικού εισοδήματος σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα, η εισαγωγή της ετήσιας άδειας με αποδοχές και η σταδιακή μείωση του χρόνου εργασίας, ήταν από τις βασικότερες αλλαγές, που καθόρισαν στο μεγαλύτερο βαθμό την ανάπτυξη του μεταπολεμικού τουριστικού φαινομένου σε παγκόσμια

κλίμακα. Περισσότερες δραστηριότητες για ανάπαυση που είναι διαθέσιμες στο μέσο εργαζόμενο στις βιομηχανικές χώρες λόγω της μικρότερης απαιτούμενης εργασιακής ζωής, η μεγαλύτερη ευημερία, η επέκταση της εκπαίδευσης και της τεχνολογικής προόδου και το σύστημα διασφάλισης της υγείας, ήταν μέχρι πρόσφατα τα βασικά στοιχεία του μεταπολεμικού κοινωνικού κράτους που διαμόρφωσαν μία θετική τάση για τουριστική διακίνηση από τόπο σε τόπο, από περιφέρεια σε περιφέρεια και ιδιαίτερα από χώρα σε χώρα. Σε λίγο εάν όλα συνεχίσουν να προχωρούν στα πλαίσια της νέας τάξης πραγμάτων που δημιουργούν οι μνημονιακές πολιτικές για «το ξεπέραςμα» της κρίσης όλα αυτά που κατέκτησε η κοινωνία τη μεταπολεμική περίοδο θα φαντάζονται ως παρελθόν.

Από την άλλη σε ότι αφορά τον οικονομικό ρόλο της τουριστικής μετακίνησης, θεωρητικά τουλάχιστον ήταν και είναι γενικά αποδεκτό και ιδιαίτερα σε αναπτυσσόμενες κυρίως οικονομίες - χώρες υποδοχής, ότι οι βασικές θετικές επιδράσεις που ασκεί ο τουρισμός στις χώρες υποδοχής είναι λίγο πολύ οι ακόλουθες:

- Η απόκτηση συναλλάγματος και συνακόλουθα η βελτίωση της συναλλαγματικής θέσης των οικονομιών υποδοχής.
- Η αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, διαμέσου των πολλαπλασιαστικών επιδράσεων που προκαλούνται από την αρχική πραγματοποίηση της τουριστικής δαπάνης στην οικονομία υποδοχής.
- Ο σχηματισμός νέου κεφαλαίου για εγκαταστάσεις και εξοπλισμό σε καταλύματα, εστίαση, σε μεταφορές και άλλα προϊόντα και υπηρεσίες, ενισχύοντας έτσι νέες βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες και δημιουργώντας νέες δυναμικές αγορές για αυτές.
- Η μείωση της ανεργίας και της υποαπασχόλησης στη χώρα υποδοχής καθώς αυξάνει τις διαθέσιμες ευκαιρίες για εργασία (νέες θέσεις σε ξενοδοχεία και άλλα μέσα διαμονής, ταξιδιωτικά γραφεία, δημόσιες υπηρεσίες, ξεναγούς και διερμηνείς, βιοτεχνίες χειροποίητων αναμνηστικών και γενικά μικρό και μεγάλο εμπόριο).
- Η αύξηση των δημοσίων εσόδων.
- Η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, ιδιαίτερα σε ότι αφορά το εισόδημα και την απασχόληση, επομένως και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και συγκράτησης των πληθυσμών στη περιφέρεια και σε ιδιαίτερα μειονεκτικές περιοχές.

Μια προσεκτική όμως παρατήρηση αυτών των φαινομενικά διακριτών θετικών επιπτώσεων του τουρισμού στις οικονομίες υποδοχής οδηγεί σε μια διαπίστωση που παραδόξως δεν τίθεται ποτέ σε συζήτηση: ότι δηλαδή, οι επιπτώσεις του τουρισμού στις οικονομίες υποδοχής δεν συνιστούν ξεχωριστές κατηγορίες οικονομικοκοινωνικών επιδράσεων, αλλά, είναι άρρηκτα εξαρτημένες μεταξύ τους. Η λειτουργικά οργανική σχέση μεταξύ των γενικά αποδεκτών οικονομικών επιπτώσεων του τουρισμού σε μια οικονομία υποδοχής είναι τόσο μεγάλη που θα μπορούσε με βεβαιότητα να υποστηρίξει κανείς ότι πρόκειται στην πραγματικότητα για διαφορετικές όψεις μιας και μόνον επίδρασης, της συνολικής επίπτωσης που ασκεί η τουριστική ζήτηση επί της εγχώριας παραγωγής στη χώρα υποδοχής. Αυτό σημαίνει ότι τα μεγέθη όλων των επιπτώσεων του τουρισμού στην οικονομία υποδοχής εξαρτώνται άμεσα από το μέγεθος ή το ποσοστό της εγχώριας παραγόμενης τουριστικής κατανάλωσης, σε σχέση με το συνολικό μέγεθος της ετησίως πραγματοποιούμενης τουριστικής δαπάνης στη χώρα υποδοχής.

Η παρέμβαση όμως του κράτους για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης, δηλαδή η

τουριστική πολιτική, βασίστηκε για δεκαετίες αποκλειστικά σχεδόν στην εξισορρόπηση της τουριστικής προσφοράς, εκφρασμένης κυρίως σε δυναμικότητα κλινών, προς την τουριστική ζήτηση, εκφρασμένης κατά πάγια πρακτική στα ετήσια μεγέθη των αφίξεων και των διανυκτερεύσεων.

Από αυτή την εξισορρόπηση μεταξύ τουριστικής ζήτησης και προσφοράς – δηλαδή μεταξύ κατηγοριών χωρίς περιεχόμενο παραγωγικής υφής - είναι φανερό ότι απουσιάζει ολοσχερώς κάθε αναφορά στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που ζητούν οι τουρίστες με τη δαπάνη τους στη χώρα υποδοχής. Απουσιάζει δηλαδή κάθε προσέγγιση της πραγματικής κλαδικής διάρθρωσης της ετήσιας τουριστικής κατανάλωσης και επομένως απουσιάζει κάθε συσχετισμός με την ικανότητα της εγχώριας παραγωγής να ικανοποιήσει αυτή την ετησίως επιπρόσθετη τουριστική καταναλωτική ζήτηση για υπηρεσίες και υλικά προϊόντα από τα οποία αυτή συντίθεται.

Δεν θα πρέπει βέβαια να μας διαφεύγει ότι μέχρι πρόσφατα, η προσέγγιση του ζητήματος της τελικής συναλλαγματικής επίπτωσης του τουρισμού στην οικονομία – που ήταν βασικό επιχείρημα επί δεκαετίες για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα - εκ των πραγμάτων σήμερα είναι ανεπίκαιρο. Με τα δεδομένα της Ο.Ν.Ε., και της γενίκευσης της χρήσης του ευρώ στο σύνολο των χωρών της ΕΕ, δεν υφίσταται ζήτημα συναλλαγματικών εισπράξεων για τον ενδοευρωπαϊκά διακινούμενο τουρισμό, εφόσον πάνω από το 80% των εισπράξεων αυτών εκφράζονται στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα το Ευρώ.

Από τα παραπάνω εύκολα συνάγεται κάτι που η τρέχουσα τουριστική πολιτική είτε αγνοεί είτε αποσιωπά: ότι δηλαδή σε μια οικονομία όπως η ελληνική, με πληθυσμό 11 εκατ. και αυτή τη στιγμή περίπου 17 εκατ. ετησίως, εισερχόμενους τουρίστες η συνολική ετήσια Εγχώρια Ιδιωτική Κατανάλωση συντίθεται τόσο από την Εθνική όσο και από την επιπρόσθετη και σημαντική σε μέγεθος και παραγωγική διαφοροποίηση Τουριστική Κατανάλωση. Η συνολική αυτή κατανάλωση αυτή, η οποία εξ αντικειμένου λειτουργεί ως σημαντική αναλυτική κατηγορία της οικονομίας και ως σημαντικός παράγων αναπαραγωγής, επομένως και βιωσιμότητας, της ελληνικής οικονομίας, πρέπει πρωτίστως να υπολογίζεται συνεχώς και σωστά όσον αφορά τη κλαδική της διάρθρωσή και το μέγεθός της. Μόνον η αδιάλειπτη και σωστή μέτρηση αυτής της ιδιαίτερης, σημαντικής και συνεχώς αυξανόμενης καταναλωτικής κατηγορίας είναι σε θέση να πληροφορεί αξιόπιστα για της δυνατότητές της να ενεργοποιεί την εγχώρια παραγωγή και έτσι να πληροφορεί για τις πραγματικές διαστάσεις της συμβολής της στην οικονομία.

Είναι λυπηρό ότι αυτή η απλή πραγματικότητα δεν έχει γίνει αντιληπτή από τη μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενη τουριστική Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της θλιβερής κατάστασης είναι το γεγονός ότι, ενώ από τα μέσα ήδη της δεκαετίας του 1980 η συγκρότηση και διαχρονική εθνικολογιστική παρακολούθηση του τουρισμού διαμέσου των Δορυφόρων Λογαριασμών Τουρισμού (Tourism Satellite Accounts - T.S.A.) εφαρμόζεται ανεξαρτήτως ιδεολογικοπολιτικού κυβερνητικού πλαισίου στις περισσότερες χώρες υποδοχής τουρισμού, στην Ελλάδα δεν έχουν επίσημα πραγματοποιηθεί κανενός είδους τέτοιες μετρήσεις. Το μόνο που έχει πραγματοποιηθεί είναι οι επί ματαίω υπέρογκες δαπάνες από το 2008 για τη «μελέτη» αυτού του εργαλείου χωρίς το ελάχιστο επίσημα καταγεγραμμένο αποτέλεσμα (περισσότερα από 14 εκ. € δαπανήθηκαν σχετικά πρόσφατα για το έργο αυτό και τις συναφείς απογραφές καταλυμάτων, χωρίς έκτοτε το οποιοδήποτε αποτέλεσμα). Αντ' αυτού δε, ως χώρα με ιδιαίτερο βάρος στον τουρισμό (για τον οποίον συχνά χρησιμοποιείται ο όρος «βαριά βιομηχανία» με μοναδική επιπολαιότητα και ευκολία), είμαστε σήμερα, στα χέρια της «εργαλειοθήκης» του ΟΟΣΑ, που στοχεύει πλέον συνειδητά στην οικονομικοκοινωνική αλλοτρίωση του ελληνικού τουρισμού και τον αφανισμό της εγχώριας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα.

Θα πρέπει όμως να υπογραμμιστεί, ότι, εκτός του ότι οι θεωρητικά θετικές επιδράσεις του

τουρισμού και το μέγεθός τους, συναρτώνται άμεσα με το επίπεδο βιομηχανικής-παραγωγικής ανάπτυξης των χωρών υποδοχής, ο εισερχόμενος τουρισμός, με τους γρήγορους άμεσους συναλλακτικούς ρυθμούς του, ελλοχεύει και κινδύνους, που μόνον με παρεμβάσεις και κρατική εποπτεία μπορεί να ελέγχει και να αποτρέπει.

Έχει παρατηρηθεί ότι οι άμεσα εποχικοί και ταχείς τουριστικοί συναλλακτικοί ρυθμοί ρευστότητας ενθαρρύνουν περισσότερο από άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας την ανεξαρτήτως επιχειρηματικού μεγέθους κερδοσκοπία εις βάρος πολλές φορές των γενικότερων στόχων της πολιτικής για τη τουριστική και γενικότερη οικονομική ανάπτυξη των χωρών υποδοχής. Είναι δε γνωστό το πώς δια μέσου ακόμη και διεθνών οργανισμών, επισείεται συχνά η προσοχή στις κυβερνήσεις των ενδιαφερομένων χωρών να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να αποτρέπουν τέτοιες πρακτικές, που μπορεί να είναι άκρως επιζήμιες είτε στις πρώτες φάσεις της τουριστικής ανάπτυξης είτε πολύ περισσότερο σε συγκυριακά δύσκολες φάσεις οικονομικής συγκυρίας, ύφεσης και κρίσης.

Εν κατακλείδι, οι διάφορες απόψεις και πρακτικές στο διεθνές τουριστικό περιβάλλον συγκλίνουν, έστω και χωρίς ενιαίες θεωρητικές ή και ιδεολογικοπολιτικές αφετηρίες, στο ότι είναι σημαντικό να υπάρχει ένα δημόσιο πλαίσιο στρατηγικής εποπτείας του τουρισμού σε μια χώρα υποδοχής, ώστε μέσα από αυτό να αντιμετωπίζεται η παραγωγική συνθετότητα της λειτουργίας και του ρόλου του τουρισμού σε χώρα υποδοχής π.χ. όπως η Ελλάδα.

Αυτό σημαίνει μια πρώτη αναγκαιότητα ρύθμισης και συντονισμού, τόσο ενός μεγάλου αριθμού διαφορετικών βιομηχανικών κλάδων και τομέων του κράτους και της κοινωνίας, όσο και ενός μεγάλου αριθμού επαγγελματικών ειδικοτήτων και τεχνικών που συμμετέχουν στην παραγωγή και διάθεση της ετήσιας τουριστικής κατανάλωσης, με κύριο στόχο τη διασφάλιση της ισορροπίας των αντικρουόμενων ενδοκλαδικών συμφερόντων και διεθνών ιδίων στρατηγικών.

Χωρίς αυτή τη βασική αναγκαιότητα ρύθμισης και συντονισμού η παραγωγή και διάθεση του ετήσιου συνολικού εθνικού τουριστικού προϊόντος της χώρας μπορεί όχι μόνον να κινδυνεύσει τους όρους διάθεσής του στα πλαίσια της διεθνούς αγοράς, αλλά πολύ περισσότερο τους όρους εγχώριας παραγωγής και επιχειρηματικότητάς του, με ότι αυτό συνεπάγεται σε απαξίωση των εν δυνάμει θετικών επιπτώσεων του τουρισμού στην ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Από την άλλη, καθώς το τουριστικό ταξίδι ως εμπορευματικά παραγόμενο προϊόν απετέλεσε στοιχείο της ανάπτυξης του διεθνούς οικονομικού συστήματος και ενσωματώθηκε σταθερά πλέον στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις, έπρεπε η διαχείρισή του να αποτελέσει με τη σειρά της στοιχείο τόσο εθνικών όσο και διεθνών παρεμβάσεων καθώς και συντονιστικών δράσεων μεταξύ των δύο αυτών πλευρών. Η δεύτερη αυτή αναγκαιότητα αυτή πραγματοποιήθηκε και συνεχίζει να πραγματοποιείται αφενός με παρεμβάσεις και πολιτικές σε επίπεδο εθνικών κρατών άμεσα ή έμμεσα ρυθμιστικού χαρακτήρα διαμέσου εξειδικευμένων φορέων (π.χ. ΕΟΤ) και αφετέρου σε διεθνές επίπεδο με παρεμβάσεις και πολιτικές κανονιστικού χαρακτήρα δια μέσου διεθνών οργανισμών (π.χ. ΠΟΤ).

Με άλλα λόγια, η δημιουργία και η λειτουργία της διεθνούς τουριστικής αγοράς και συνακόλουθα τα εισρέοντα τουριστικά ρεύματα στις χώρες υποδοχής, όπως π.χ. η Ελλάδα, καθώς και η διαχείριση του οικονομικοκοινωνικού τους ρόλου σε αυτές τις χώρες ήταν και συνεχίζει να είναι το αποτέλεσμα εθνικών και υπερεθνικών πολιτικών παρεμβάσεων ως βασικών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη και περαιτέρω διεύρυνση των διεθνών τουριστικών μετακινήσεων ως διεθνών οικονομικών σχέσεων.

Επομένως, κάθε απαίτηση εγκατάλειψης των ρυθμιστικού χαρακτήρα εθνικών παρεμβάσεων και

πολιτικών στην ανάπτυξη του τουρισμού, όπως σήμερα επιτάσσει η πολιτική των μνημονίων, θα έχει ως άμεση επίπτωση την απορρύθμιση της παραγωγής και διάθεσης της τουριστικής κατανάλωσης και μεσομακροπρόθεσμα αρνητικά αποτελέσματα για το ρόλο της εν δυνάμει θετικής συμβολής του τουρισμού στην εγχώρια παραγωγή των συστατικών στοιχείων της ετήσιας τουριστικής κατανάλωσης και επομένως στην εθνική οικονομία.

Συμπερασματικά, θα πρέπει να είναι σαφές ότι η όποια πολιτική για τον τουρισμό πρέπει παράλληλα με τη πολιτική προώθησης του στις διεθνείς αγορές, να υποστηρίζει και να προωθεί την κάλυψη του μεγαλύτερου δυνατού μέρους της προσφοράς της ετήσιας τουριστικής κατανάλωσης από την εγχώρια παραγωγή.

Αυτό σημαίνει ότι η πολιτική μας για τον τουρισμό δεν θα πρέπει να παραμείνει αυτό που ήταν μέχρι σήμερα, απλά και μόνον ως πολιτική μάρκετινγκ και προώθησης του τουρισμού, επικεντρωμένη στην επίτευξη της απλής και μόνον αύξησης των αφίξεων και του τουριστικών εισπράξεων, χωρίς αναφορά στην ενίσχυση της εγχώριας παραγωγικής ικανότητας και δυνατότητας στη χώρα, αλλά θα πρέπει να συνιστά πολιτική συνολικού εθνικοοικονομικού ή συνολικού περιφερειακού και κοινωνικού χαρακτήρα. Η μεταβολή αυτή επιβάλλει, γενικά και ακόμη περισσότερο στις σημερινές συνθήκες κρίσης και μνημονιακής πολιτικής, η τουριστική πολιτική να είναι μια πολιτική σύνθετης υπόστασης που θα περιλαμβάνει σε διαφοροποιημένη ένταση όλες τις επιμέρους πολιτικές του κράτους, επικεντρωμένες όμως, στην επίτευξη ενός κοινού σκοπού και στόχου: της ανάπτυξης του τουρισμού ως επιμέρους τμήματος της συνολικής οικονομικοκοινωνικής και παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας.

Αναλυτικότερα αυτό συνεπάγεται ότι η πολιτική μας για τον τουρισμό οφείλει να έχει σταθερά έναν διπλό χαρακτήρα.

Πρώτον, να έχει ως στόχο την εύρυθμη διακίνηση, διαβίωση και ασφάλεια του τουριστικού πλήθους εντός του φυσικού και κοινωνικού χώρου της χώρας με ότι αυτό συνεπάγεται. Αυτό σημαίνει ότι οι πολιτικές για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη πρέπει να εφαρμόζονται με κοινωνική υπευθυνότητα για τους όρους και προϋποθέσεις της παρεχόμενης εργασίας και να προστατεύουν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον από τη δίψα για βραχυπρόθεσμο ιδιωτικό κέρδος και ωφέλεια. Αυτό αφορά όλους τους συμμετόχους του τουριστικού γίγνεσθαι: τους εργαζόμενους, τους τουρίστες, τους θεσμούς και τις επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα οι τελευταίες, έχοντας ανάγκη σταθερών πλαισίων λειτουργίας, πληροφόρησης, ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης στα μέσα και τις στρατηγικές για την επίτευξη βιώσιμου τουρισμού, ως προϋπόθεση για την ανταγωνιστικότητά τους, θα πρέπει να καλύπτονται από νέες μορφές ενισχυμένων επαγγελματικών συλλογικοτήτων, όπως π.χ. η ύπαρξη ενός Τουριστικού Επιμελητηρίου που προγραμματικά προτείνουμε παρακάτω.

Δεύτερον, κρίνεται πολύ σημαντικό να ενισχύσουμε τον πυρήνα της ποιότητας του ελληνικού τουρισμού αντιστρέφοντας τη διαδικασία της τυποποίησης και ομογενοποίησης που παρατηρείται στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού και του διεθνούς τουριστικού προϊόντος, μέσα από τη προστασία του φυσικού και πολιτισμικού πλαισίου στα τοπικά περιβάλλοντα ώστε να διασφαλίσουμε έτσι την μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητά του τομέα. Μια ανταγωνιστικότητα όμως, που να μη απαξιώνει την εργασία και να μη επιδεινώνει τις εργασιακές σχέσεις ως πολιτική μείωσης του κόστους παραγωγής, αλλά μια ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού, που με βάση το ρόλο του στην αναπαραγωγή της ελληνικής οικονομίας θα σημαίνει

- αφ' ενός, με όρους αγοράς, τη δυνατότητα του «ελληνικού τουριστικού προϊόντος» να κερδίζει όλο και μεγαλύτερο μερίδιο από την διεθνή αγορά και
- αφ' ετέρου, με όρους εγχώριας παραγωγής, τη δυνατότητα αυτού του ίδιου του τουριστικού προϊόντος να ενσωματώνει ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος των εγχωρίων

παραγωγικών δυνατοτήτων σε καινοτομίες, προϊόντα και υπηρεσίες για την ικανοποίηση της εισερχόμενης αλλοδαπής ζήτησης.

Μόνον ένα τέτοιο συμπαγές σύστημα πολιτικής και διοικητικής διαχείρισης μπορεί να στοχεύει αποτελεσματικά στη διασφάλιση, συντήρηση ή ενίσχυση της αύξησης ενός εποχικά διαβιούντος αλλοδαπού πληθυσμού, το μέγεθος του οποίου έχει πια κατά πολύ ξεπεράσει το μέγεθος του πληθυσμού της χώρας.

ΜΕΡΟΣ Β. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Β.1. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΗΜΕΡΑ

Ο παγκόσμιος τουρισμός επιδεικνύει συνεχώς και παρά την διεθνή οικονομική κρίση, μια αξιοθαύμαστη ανθεκτικότητα. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού για το 2020, αναμένεται να πραγματοποιηθούν 1,5 δις αφίξεις διεθνώς. Αυτό σημαίνει ότι ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων εξακολουθεί να ταξιδεύει ετησίως για τουρισμό, είτε στα πλαίσια των οργανωμένων ταξιδιωτικών μετακινήσεων τουρισμού - «πακέτου» είτε ατομικά, καθιστώντας έτσι τον διεθνή τουρισμό έναν από τους πλέον σημαντικούς παράγοντες των διεθνών οικονομικών σχέσεων.

Εάν δε, συνυπολογιστεί και ο πολλαπλάσιος σε μέγεθος εσωτερικός τουρισμός κάθε χώρας, τότε η συνολική τουριστική δραστηριότητα συνιστά μια από τις σημαντικότερες οικονομικές παραμέτρους τόσο των οικονομιών υποδοχής, όσο και αποστολής.

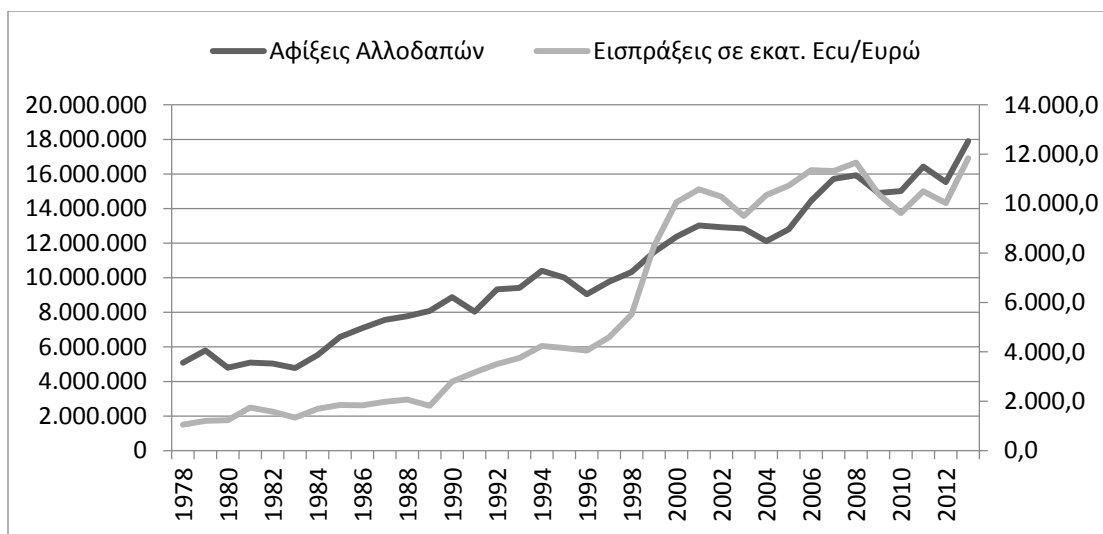
Ένα γεγονός που όχι μόνον δεν μπορεί να παραγνωρισθεί και να αγνοηθεί αλλά θα πρέπει να λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη στα πλαίσια οποιασδήποτε συζήτησης και προβληματισμού για τη παραγωγική αναδιάρθρωση της χώρας είναι ότι η εξέλιξη του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα έχει χαράξει γενικά ανοδική πορεία από το 1950 μέχρι σήμερα, ανεξαρτήτως των όποιων κατά καιρούς διακυμάνσεων.

Ήταν και συνεχίζει να είναι ακριβώς αυτή η συνεχής άνοδος των βασικών τουριστικών μεγεθών – όπως δείχνει και το πιο κάτω διάγραμμα της εξέλιξης των τουριστικών αφίξεων και των εισπράξεων για την τελευταία τριακονταπενταετία – που παρείχε και συνεχίζει να παρέχει το πλαίσιο για τη ψευδαισθηση της ευφορίας μιας γενικότερης οικονομικής ανόδου που ταυτίζει αξιωματικά την «άνοδο του τουρισμού» με τη «μεγέθυνση της ανάπτυξης».

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 1978 – 2013					
Έτος	Αφίξεις αλλοδαπών	Εισπράξεις σε εκ. €	Έτος	Αφίξεις αλλοδαπών	Εισπράξεις σε εκ. €
1978	5.081.033	1.049,9	1996	9.041.676	4.049,9
1979	5.798.360	1.206,1	1997	9.771.482	4.593,1
1980	4.795.900	1.231,4	1998	10.329.864	5.513,8
1981	5.094.349	1.744,9	1999	11.491.027	8.296,2
1982	5.032.822	1.578,9	2000	12.378.282	10.061,2

1983	4.778.477	1.338,0	2001	13.019.202	10.579,9
1984	5.523.212	1.691,8	2002	12.924.261	10.284,7
1985	6.574.000	1.848,9	2003	12.850.835	9.495,3
1986	7.089.679	1.837,2	2004	12.118.693	10.347,8
1987	7.564.000	1.977,4	2005	12.798.268	10.729,5
1988	7.778.000	2.070,3	2006	14.447.528	11.356,7
1989	8.081.851	1.819,0	2007	15.715.977	11.319,2
1990	8.873.310	2.792,4	2008	15.926.942	11.662,3
1991	8.036.127	3.166,7	2009	14.902.930	10.385,2
1992	9.331.360	3.506,5	2010	15.007.490	9.611,3
1993	9.412.823	3.755,2	2011	16.427.247	10.504,7
1994	10.403.489	4.238,1	2012	15.533.721	10.024,2
1995	10.001.966	4.153,4	2013	17.899.884	11.837,8

Γράφημα 1: Τουριστικές αφίξεις και εισπράξεις 1978 - 2013

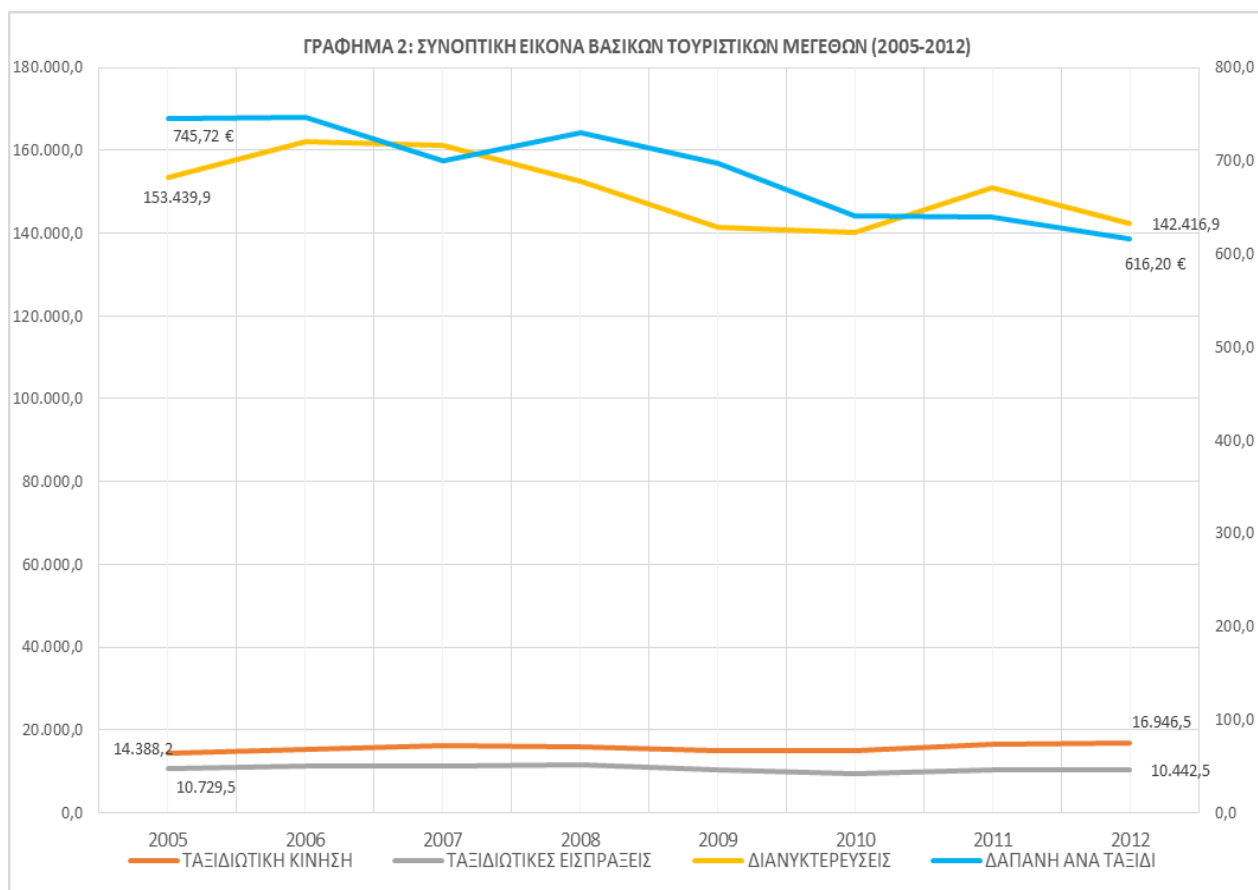
Την εικόνα όμως αυτής της ανοδικής πορείας των βασικών μεγεθών του ελληνικού τουρισμού διαταράσσουν ορισμένοι δείκτες που είναι καθοριστικοί για τη γενικότερη απόδοση της μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενης τουριστικής πολιτικής και ανάπτυξης στη χώρα μας. Δείχνουν ότι τα εν λόγω ποσοτικά και μόνον μεγέθη δεν είναι αυτά που πρέπει να προκρίνονται ως κριτήρια αξιολόγησης της απόδοσης της τουριστικής ανάπτυξης.

Έτσι, χαρακτηριστικό για τη περίοδο λίγο πριν την κρίση και μετά το ξέσπασμά της μέχρι σήμερα είναι ότι, παρά την αύξηση του συνολικού αριθμού των εισερχόμενων τουριστών κατά 14,2% το 2012 σε σύγκριση με το 2005 (16,9 εκατ. έναντι 14,4 εκατ. αντίστοιχα), οι προκαλούμενες συνολικές εισπράξεις μειώνονται κατά 2,68% (10,4 δισ. € το 2012 έναντι 10,7 δισ. € το 2005, βλ. Γράφημα 1).

Η σχετικά θετική αυτή εξέλιξη μεταξύ 2005 και 2012 παρουσιάζει ήδη ένα σοβαρό και ανησυχητικό αποτέλεσμα που εκφράζει την ουσία στην εξέλιξη των όρων απόδοσης του ελληνικού τουρισμού. Είναι η επιδείνωση ενός σημαντικού δείκτη του ελληνικού τουρισμού, δηλαδή, η μέση ανά ταξίδι δαπάνη κατά την ίδια χρονική περίοδο (βλ. Γράφημα 2¹), που σημειώνει μείωση κατά 17,37% μεταξύ 2005 και 2012 (από 745,7 € το 2005 στα 616,2 € ανά ταξίδι το 2012) και δείχνει με απλά λόγια ότι για τη μέση συνολική παραμονή ενός εισερχόμενου τουρίστα στην Ελλάδα δαπανώνται όλο και λιγότερα ποσά. Επομένως, το ότι για την σχετικά ίδια σε όγκο μέση κατανάλωσή (ως ακαθάριστη αξία παραγωγής) ενός τουρίστα στην Ελλάδα πληρώνεται όλο και μικρότερο χρηματικό μέγεθος, σημαίνει ότι ο ελληνικός τουρισμός γίνεται όλο και φθηνότερος για τους αλλοδαπούς/ευρωπαίους εισερχόμενους τουρίστες στη χώρα μας εκφράζοντας με τον πιο άμεσο τρόπο το «επίτευγμα» της μνημονιακής πολιτικής, δηλαδή τη βίαιη εσωτερική υποτίμηση, πρωτίστως στην μισθωτή αξία της εργασίας.

Γράφημα 2: Μέση ανά ταξίδι δαπάνη και Διανυκτερεύσεις (σε 000)

¹ Πηγή: Έρευνα συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος

Ανάλογη εικόνα παρουσιάζει και η σύγκριση μεταξύ του συνολικού αριθμού διανυκτερεύσεων και της μέσης δαπάνης ανά διανυκτέρευση, δηλαδή η εικόνα ενός δείκτη ακόμη σημαντικότερου για την απόδοση του ελληνικού τουρισμού. Παρά τη διαχρονικά αυξητική τάση του αριθμού των επισκεπτών της χώρας μας, τόσο ο μέσος αριθμός των διανυκτερεύσεων, όσο και η μέση ανά διανυκτέρευση δαπάνη ακολουθούν πτωτική πορεία ανεξαρτήτως των διακυμάνσεων (142,5 εκ. διανυκτερεύσεις το 2012 έναντι 153,4 εκ. το 2005, μείωση κατά 7,18% και, μείωση κατά 17,37%). Η παροδική αύξηση των βασικών τουριστικών μεγεθών το 2013 εξαιτίας κυρίως εξωγενών γεγονότων (π.χ. Αίγυπτος, Συρία, Τουρκία) φαίνεται να επιδεινώνει παρά να βελτιώνει την εξέλιξη.

Ενδεικτικά, σε σχέση με το 2009, την τελευταία χρονιά πριν το Μνημόνιο, η κρίση στην ευρωζώνη και η μνημονιακή πολιτική βίαιης εσωτερικής υποτίμησης στην Ελλάδα έχουν προκαλέσει μια σημαντική μείωση της κατά κεφαλήν τουριστικής δαπάνης (από 697€ το 2009 στα 646€ το 2012), καθώς και του μεριδίου της Ελλάδας στην Ευρώπη (από 3,2% το 2009 στο 2,9% το 2012) και στον κόσμο (από 1,7% το 2009 στο 1,5% το 2012). Η Ελλάδα, κατά τα τελευταία 3 χρόνια του Μνημονίου (2010 – 2012) είναι στη 17η θέση σε επίπεδο αφίξεων, ενώ έχει πέσει στην 23η θέση σε επίπεδο εισπράξεων (από 15η το 2009) και βρίσκεται στην 32η θέση σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας (από 24η το 2009) απέναντι στις λεγόμενες «ανταγωνίστριες χώρες» (Ισπανία, Κύπρος, Κροατία, Τουρκία, κτλ.)

Από όλες αυτές τις συγκρίσεις αλλά και τη γενικότερη τάση της μεταβολής των βασικών τουριστικών μεγεθών έως και το 2017, συνάγεται αβίαστα ότι η σχέση αφίξεων και εισπράξεων ακολουθεί σταθερά πτωτική πορεία, παρά το γεγονός ότι περιστασιακά μπορεί να παρουσιάζει μεγάλες αυξήσεις στην εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση, είτε κατά χώρα (π.χ. Ρωσία, Ελβετία) είτε στο σύνολο (π.χ. αρκετά μεγάλη αύξηση ταξιδιωτική κίνηση τα έτη 2011 και 2013 σε σύγκριση αντίστοιχα με τα έτη 2009 – 2010 και 2012).

Τα δεδομένα αυτά και η εξέλιξή τους θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη σε κάθε αναπτυξιακή στρατηγική και πολύ περισσότερο στον όποιο σχεδιασμό για την οικονομική ανάπτυξη και παραγωγική ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας στη σημερινή περίοδο κρίσης και των αποτελεσμάτων της εφαρμοζόμενης μνημονιακής πολιτικής.

Στην Ελλάδα, η κεντρική φιλοσοφία της ανάπτυξης του τουρισμού απέβλεπε για δεκαετίες, σχεδόν δογματικά στην επίτευξη αύξησης ποσοτικών στόχων, με αναφορά αποκλειστικά στις αφίξεις, στις διανυκτερεύσεις και στις ταξιδιωτικές εισπράξεις. Οι μεταβολές σε αυτά τα τουριστικά μεγέθη ήταν το κριτήριο της επιτυχίας ή της αποτυχίας της τουριστικής πολιτικής και συνακόλουθα της πολιτικής ύπαρξης των εκάστοτε υπουργών και ΓΓ του ΕΟΤ, χωρίς ποτέ να συνδέονται αυτά τα άνευ παραγωγικού περιεχομένου μεγέθη της τουριστικής ζήτησης με μεγέθη συγκεκριμένων καταναλωτικών προϊόντων. Χωρίς δηλαδή ποτέ να γνωρίζει κανείς εάν η ιδιάζουσα αυτή τουριστική ζήτηση επηρεάζει και μέχρι σε ποιο βαθμό την εγχώρια παραγωγή, από το μέγεθος της οποίας εξαρτώνται όλες οι γνωστές από τη θεωρία επιπτώσεις του τουρισμού στο εισόδημα, την απασχόληση, τη προστιθέμενη αξία και το πάλοι ποτέ τουριστικό συνάλλαγμα.

Παρότι οι στοιχειώδεις αυτές μετρήσεις για τη σωστή πληροφόρηση των επιπτώσεων του τουρισμού στην οικονομία ενεργοποιούνται εδώ και δεκαετίες στις περισσότερες από τις χώρες υποδοχής τουρισμού στις οποίες υπάρχει συνείδηση της ευθύνης της δημόσιας λειτουργίας των Εθνικών Στατιστικών Υπηρεσιών, η Ελλάδα παραμένει «τυφλή» ως χώρα απέναντι σε ένα τέτοιο μείζονος σημασίας πρόβλημα. Παρά τα δεκάδες εκατομμύρια ευρώ που κατασπαταλήθηκαν σε μελέτες για το θέμα αυτό τις τελευταίες δεκαετίες και ιδιαίτερα από το 2000 και εντεύθεν, τα αποτελέσματά αυτών των μελετών είτε αγνοούνται είτε έχουν χαθεί ακόμη και ως φυσικά αντικείμενα.

Από την άλλη πλευρά, όπως συνέβη και με όλους σχεδόν τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας ο τουρισμός αναπτύχθηκε διατηρώντας με σχεδόν «ευλαβικό» τρόπο, όλες τις εγγενείς αδυναμίες και παθογένειες που χαρακτήρισαν και δυστυχώς εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν, την ελληνική οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα, όπως:

- Ο ελλειμματικός χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός σε εθνικό επίπεδο, οργανικό μέρος του οποίου θα έπρεπε να είναι και ο Τουριστικός Χωροταξικός Σχεδιασμός.
- Η συστηματική φοροδιαφυγή, εισφοροδιαφυγή και φοροαποφυγή
- Η ψευδαίσθηση της ευφορίας της οικονομικής ανόδου και της συνοδεύουσας μεγέθυνσης των τουριστικών και των συναφών οικονομικοκοινωνικών μεγεθών επέτρεπαν στην ελληνική πολιτεία και κοινωνία να ανέχεται για δεκαετίες αυτά τα φαινόμενα και παρείχαν έτσι το «ζωτικό» χώρο για μια επί σαθρών βάσεων τουριστική μεγέθυνση.

Είναι σημαντικό τόσο για τη τουριστική πολιτική όσο και για τη πολιτική παραγωγικής ανασυγκρότησης που θα ακολουθήσουμε να γνωρίζουμε έστω και συνοπτικά το παραγωγικό, επιχειρηματικό και εργασιακό μέγεθος του τουριστικά προσανατολισμένου συνολικού παραγωγικού κυκλώματος ή αλλιώς, του επιπέδου τουριστικής ανάπτυξης στη χώρα. Μόνο έτσι μπορούμε να έχουμε μια έστω και χονδρική εικόνα για το πραγματικό μέγεθος και τις διαστάσεις για το ποιος συμμετέχει στο συχνά με όρους αγοράς τόσο ασαφώς χαρακτηριζόμενο τουριστικό προϊόν της Ελλάδας.

Το σημερινό επίπεδο ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού το οποίο εκφράζεται κατ' ελάχιστον μέσα από την διάρθρωση των βασικών υποκλάδων του τουριστικού παραγωγικού κυκλώματος είναι το ακόλουθο, σύμφωνα με τα δεδομένα του 2013:

- Τα «**κύρια**» **τουριστικά καταλύματα (ξενοδοχεία και κάμπινγκ)** που λειτουργήσαν το 2013 στη χώρα συντίθενται από περίπου 9.674 ξενοδοχειακές μονάδες με δυναμικότητα 400.578 δωματίων και 771.896 κλινών καθώς και 296 μονάδες Κάμπινγκ με 25.295 οικίσκους και 38.542 κλίνες με την πιο κάτω ανά κατηγορία διάρθρωση².
- Τα «**μη κύρια**» **τουριστικά καταλύματα (νόμιμα και μη νόμιμα ενοικιαζόμενα δωμάτια)** που λειτουργήσαν το 2013 είναι περίπου 23.600 επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων δωματίων³.
- Τα **πρακτορεία και τουριστικά γραφεία** που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα ανέρχονται σε περίπου 4.478 μονάδες με διασπορά σε όλη τη εθνική επικράτεια⁴.

Οι άμεσα συναφείς με τον τουρισμό κλάδοι είναι τα εστιατόρια, οι επιχειρήσεις catering, η επιβατηγός ναυτιλία, τα ελληνικά σκάφη τουρισμού, τα τουριστικά ημερόπλοια σκάφη, οι μαρίνες, οι επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων, οι ξεναγοί, οι καφετέριες και οι συναφείς με τη παροχή ποτών και αναψυκτικών επιχειρήσεις καθώς και ένας μεγάλος αριθμός εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής και πολιτισμικής υποδομής. Μια πρώτη προσέγγιση για το δυναμικό αυτών των επιχειρήσεων δείχνει τα ακόλουθα:

- Λειτουργούν περίπου 86.500 επιχειρήσεις στη χώρα που αφορούν σε **εστιατόρια, μπαρ, καντίνες, επιχειρήσεις catering**, από τις οποίες περίπου το 55% (περί των 47.000) αφορούν αποκλειστικά ή μερικώς τον τουρισμό είτε ανάλογα με το χρονικό διάστημα λειτουργίας τους μέσα στο έτος είτε με το ποσοστό των εισπράξεων τους που προέρχεται από τη τουριστική ζήτηση.
- Τα ελληνικά **σκάφη τουρισμού** φθάνουν για το 2013 τα περίπου 3.500 σκάφη και δείχνουν μια σημαντική σε σχέση με προηγούμενα χρόνια που η δυναμικότητα τους έφθανε τα περίπου 5.000⁵.
- Η **επιβατηγός ναυτιλία - ακτοπλοΐα** περιλαμβάνει περίπου 30 μέλη-εταιρίες συνολικής δυναμικότητας περίπου 100 πλοίων το 2013⁶.
- Τα **τουριστικά ημερόπλοια σκάφη** που εκτελούν ημερήσιες κρουαζιέρες στις διάφορες τουριστικές περιοχές της χώρας, προσεγγίζουν περίπου τα 540 επιβατηγά-τουριστικά σκάφη, από τα οποία τα 170 περίπου ανήκουν στην πρώτη κατηγορία μεγάλων σκαφών που πραγματοποιούν ημερήσιες περιηγήσεις, και έχουν μεταφορική ικανότητα από 100 έως 800 επιβάτες. Τα υπόλοιπα 370 σκάφη ανήκουν στη δεύτερη κατηγορία των μικρών σκαφών και ενεργοποιούνται κυρίως σε τοπικό επίπεδο μεταφέροντας τουρίστες σε οδικά δυσπρόσιτες παραλίες⁷.
- Στην Ελλάδα ενεργοποιούνται περίπου 23 συνολικά ιδιωτικές και δημόσιες **μαρίνες** και ορισμένες από αυτές διαθέτουν χώρους και ειδικές εγκαταστάσεις για την επισκευή των σκαφών (drydocks) διαμορφώνοντας έτσι μια εν δυνάμει μορφή επισκευαστικού κλάδου. Το γεγονός αυτό είναι προφανές ότι συνιστά στοιχείο που θα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής στα πλαίσια μιας πολιτικής παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας με επίκεντρο και τον τουρισμό.
- Οι **επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων** είναι περίπου 2.200 από τις οποίες οι 100 περίπου αντιπροσωπεύουν το 90% του στόλου οχημάτων για μακροχρόνιες μισθώσεις και το 75% για βραχυχρόνιες ή τουριστικές μισθώσεις. Το υπόλοιπο των επιχειρήσεων του κλάδου, δηλαδή περίπου 2100 επιχειρήσεις απαρτίζεται από μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις-μονάδες με μικρή ανά μονάδα δυναμικότητα σε διαθέσιμα οχήματα. Οι επιχειρήσεις αυτές,

² Σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος.

³ Σύμφωνα με στοιχεία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού.

⁴ Σύμφωνα με στοιχεία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού.

⁵ Σύμφωνα με τα μητρώα της Ένωσης Πλοιοκτητών Ελληνικών Σκαφών Τουρισμού.

⁶ Σύμφωνα με τα μητρώα του Σύνδεσμου Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας.

⁷ Σύμφωνα με τα μητρώα της Πανελλήνιας Ένωσης Επαγγελματικών Τουριστικών Ημερόπλοιων Σκαφών.

διάσπαρτες σε ολόκληρη τη χώρα, έχουν συχνά συμπληρωματικό χαρακτήρα όσον αφορά τη κύρια απασχόληση ή επιχειρηματική δραστηριότητα του ιδιοκτήτη τους⁸.

- Τέλος, σήμερα ενεργοποιούνται περίπου 2.500 διπλωματούχοι **ξεναγοί** σε ολόκληρη τη χώρα⁹.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ: ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΑΦΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	
<u>Μονάδες - Επιχειρήσεις</u>	<u>Αριθμός</u>
Ξενοδοχεία	9.674
Κάμπινγκ	296
Επιχειρήσεις Ενοικιαζομένων Δωματίων	23.615
Πρακτορεία - Τουριστικά Γραφεία	4.478
Εστιατόρια & catering	47.000
Ελληνικά σκάφη τουρισμού	3.500
Ακτοπλοΐα	110
<u>ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ</u>	<u>88.673</u>

Από τα παραπάνω, που συνιστούν μια συνοπτική μόνο προσέγγιση του σημερινού επιπέδου ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού και της διάρθρωσης των βασικών υποκλάδων του τουριστικού κυκλώματος δείχνει ότι το τουριστικό παραγωγικό κύκλωμα στη χώρα αγγίζει στον βασικό πυρήνα του περίπου τις 88.700. Εάν δε ληφθεί υπόψη και ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων και φορέων με εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής και πολιτισμικής υποδομής από ενυδρεία, υδάτινα και άλλα σπορ, μέχρι μουσεία, συλλογές και εκθέσεις καθώς και ένας μεγάλος αριθμός καταστημάτων λιανικού και ειδικού εμπορίου ο οποίος με συντηρητικούς υπολογισμούς φθάνει περίπου τις 40.000, τότε ο συνολικός αριθμός των παραγωγικών μονάδων που αμιγώς και μερικώς συμμετέχουν άμεσα στο τουριστικό παραγωγικό κύκλωμα φθάνει περίπου τις 129.000, μονάδες πράγμα που σημαίνει περίπου το 18,0% του συνόλου των παραγωγικών μονάδων (επιχειρήσεων) στη χώρα.

⁸ Σύμφωνα με στοιχεία του Σύνδεσμου Τουριστικών Επιχειρήσεων Ενοικίασης Αυτοκινήτων.

⁹ Σύμφωνα με στοιχεία της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ξεναγών.

Με βάση την έστω και συνοπτική αυτή εικόνα είναι προφανές ότι καμία πρόταση για το ρόλο του τουρισμού στη παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας δεν μπορεί να είναι αξιόπιστα εφαρμόσιμη χωρίς να γνωρίζουμε επακριβώς - με όρους κλάδων και μονάδων παραγωγής, ειδικών εγκαταστάσεων τουριστικής υποδομής και ανωδομής καθώς και επαγγελματών και επαγγελματικών ειδικοτήτων - το πραγματικό επίπεδο του δυναμικού και της παραγωγικής δομής της τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα σήμερα.

Για τους λόγους αυτούς μια από τις πρώτες ενέργειες της τουριστικής πολιτικής μας θα πρέπει να είναι η πλήρης απογραφή και η τήρηση μητρώου όλων των παραγωγικών, φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων που συνδέονται με το τουριστικό παραγωγικό κύκλωμα στη χώρα.

Το μέτρο άμεσης απογραφής δεν θα πρέπει να εφαρμοστεί ως μια κατά τα μέχρι σήμερα συνηθισμένα «ακριβοπληρωμένη μελέτη» που μετά τις τελετές παρουσίασης να αφεθεί «στο συρτάρι», αλλά μια θεσμικά συνολική απογραφή του τουριστικού παραγωγικού δυναμικού της χώρας με στόχο την απόκτηση για πρώτη φορά του αναγκαίου για την τουριστική πολιτική εργαλείου αξιόπιστης εφαρμογής μέτρων και πολιτικών.

B.2. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Παίρνοντας υπόψη τη πρόσφατη ρητορική στη δημόσια δια του Τύπου συζήτηση, που αναδεικνύει την πρωτοκαθεδρία του τουρισμού για την ανάκαμψη από τη κρίση και την οικονομική ανάπτυξη και παράλληλα παρατηρώντας την άρρηκτα με την τρέχουσα μνημονιακή νομοθετική παραγωγή συνδεδεμένη πρακτική (ν. 4179/2013 για τον τουρισμό, επενδυτικοί νόμοι 3894/2010, 4072/2012 και 4146/2013, το ΕΠΣΧΑΑΤ και το υπό διαβούλευση Σχέδιο Νόμου για τον Τουρισμό καθώς και τις ρυθμίσεις για την εξάλειψη των ασφαλιστικών εργοδοτικών εισφορών) δεν είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς για το που οδηγείται ο τουρισμός και που θα οδηγήσει επιταχυνόμενα πλέον αυτός την κοινωνία.

Στα πλαίσια της τρέχουσας μνημονιακής πολιτικής, αναδύεται μια ιδιάζουσα ρητορική που ανάγει μετ' επιτάσεως τον τουρισμό ως τη «βαριά βιομηχανία» της χώρας και συνακόλουθα ως τον σωτήρα της οικονομίας. Μέσα δε από το γενικότερο πνεύμα τόσο της «αξιοποίησης» όλων των περιβαλλοντικά κρίσιμων και πολύτιμων φυσικών πόρων και αντίστοιχων περιοχών και τόπων όσο και της «απελευθέρωσης» της τουριστικής αγοράς, σαρώνει όρους και περιοριστικούς προστατευτισμούς στο βωμό της τουριστικής ανάπτυξης, με πρόδηλες άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλοντα χώρο και στην κοινωνική υπόσταση της εργασίας στην παραγωγή του «τουριστικού προϊόντος». Οι επιπτώσεις αυτές στο μεσο- και μακροπρόθεσμο διάστημα δεν θα επιφέρουν μόνο τη βίαιη εσωτερική υποτίμηση στην εργασία και σε όλη την αλυσίδα της τουριστικής παραγωγής αλλά επιχειρείται να αναδιαταχθεί μέσω αυτών η μέχρι σήμερα κεφαλαιακή, επομένως και εργασιακή διάρθρωση των τουριστικά προσανατολισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Η επίθεση που έχει εξαπολυθεί με το πλέγμα των πολιτικών και οικονομικών δυνάμεων που στηρίζουν το Μνημόνιο ενάντια στον κόσμο της εργασίας και στα συλλογικά κεκτημένα, αποτελεί ταυτόχρονα και επίθεση ενάντια στην ανάπτυξη του τουρισμού με όρους επωφελείς για την κοινωνία στο σύνολό της. Η δραματική επιδείνωση των όρων εργασίας (βίαιη παρεμβατική μείωση μισθών και ανεξέλεγκτη απλήρωτη αύξηση του χρόνου και του χρονικού πλαισίου εργασίας) για το σύνολο των παραγωγικών κοινωνικών δυνάμεων της χώρας στερεί αφενός από το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας το δικαίωμα των διακοπών και του ελεύθερου χρόνου και αφετέρου διαμορφώνει - ιδιαίτερα στο πλαίσιο του τουρισμού, με τις ιδιάζουσες όψεις της εποχικότητας και της συνακόλουθης εποχικής αύξησης και μείωσης της απασχόλησης - εργασιακές συνθήκες των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Η εκτίναξη της ανεργίας, οι περικοπές σε μισθούς, συντάξεις και επιδόματα, η αύξηση και ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας, η συρρίκνωση των συστημάτων δημόσιας υγείας και κοινωνικής ασφάλισης, αλλά και η γενικότερη οικονομική επίθεση στα μεσαία κοινωνικά στρώματα, οδηγούν ταχύτατα στον περιορισμό της αγοραστικής δύναμης των χαμηλών και μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων και τείνουν στην επιταχυνόμενη μείωση του ατομικά ελεύθερου χρόνου. Έτσι υπονομεύεται πλέον ευθέως το δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο, τις διακοπές και τον τουρισμό για όλους και το μετατρέπουν σε «δικαίωμα υπό προϋποθέσεις» όχι πλέον μόνο για τους εργαζόμενους αλλά και για ευρύτατα στρώματα ελεύθερων επαγγελματιών και της μεσαίας τάξης. Μια επιστροφή στο παρελθόν, στην προ της ανάπτυξης του σύγχρονου τουρισμού περίοδο όπου μικρές μόνον οικονομικά προνομιούχες κοινωνικές ομάδες είχαν το δικαίωμα και τη δυνατότητα στον τουρισμό.

Από την άλλη οι εφαρμοζόμενες πολιτικές αναδιανομής του εισοδήματος σε βάρος όχι μόνον των εργαζομένων και μεγάλου τμήματος της μεσαίας τάξης αλλά και των μικρομεσαίων τουριστικών παραγωγών στο πλαίσιο μιας προδήλως επονειδίστης, καθαρά εισπρακτικού χαρακτήρα φορολογικής πολιτικής, αποδεικνύεται καταδικαστική για χιλιάδες τουριστικές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα μικρής κλίμακας, με συνέπεια ολόκληρες τοπικές κοινωνίες σε περιοχές

υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος να οδηγούνται σε οικονομικό μαρασμό. Για να επιτευχθούν αυτοί οι μνημονιακοί στόχοι η όλη ρυθμιστική διαδικασία στη σημερινή φάση βίαιης ανακατανομής εισοδήματος και πλούτου προχωρεί στα πλαίσια της παρούσας τουριστικής πολιτικής σε πολλαπλές κατευθύνσεις. Δηλαδή:

- Διεκπεραιώνεται ταχύτατα η παραχώρηση λειτουργιών του κράτους που μέχρι πρόσφατα στήριζαν την τουριστική ανάπτυξη της χώρας (π.χ. μάρκετινγκ, διαφήμιση και προώθηση του ελληνικού τουρισμού στη διεθνή αγορά, τουριστική εκπαίδευση, πολιτική απασχόλησης, κ.α.) στο μεγάλο ελληνικό και ξένο κεφάλαιο με απώτερο σκοπό την ακόμη ταχύτερη συγκέντρωση κεφαλαίου στον τουρισμό.
- Υπερφορολογείται η τουριστική παραγωγή και κατανάλωση αναγκάζοντας μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων που δεν διαθέτουν δυνατότητες οικονομικών κλίμακας στην έξοδο από τη αγορά (π.χ. διάκριση του ΦΑΠ μεταξύ ατομικών και εταιρικής μορφής ξενοδοχειακών και τουριστικών επιχειρήσεων κ.α.).
- Απορρυθμίζεται πλήρως η χωροταξική πολιτική παρέχοντας πλεονεκτήματα που μόνο το μεγάλο τουριστικό κεφάλαιο μπορεί να χρησιμοποιήσει.

Στα πλαίσια της όλης αυτής εξέλιξης ο ελληνικός τουρισμός δέχεται και θα δεχτεί διαδοχικά καιρία πλήγματα μετά τα οποία είναι αμφίβολο εάν και κατά πόσο θα μπορεί να μιλά κανείς για ελληνικό τουριστικό προϊόν, με ότι αυτό συνεπάγεται σε εργασία και επιχειρηματικότητα ως εθνικό και πολιτιστικό υπόβαθρο, βασικά δηλαδή στοιχεία για την ανάδειξη και διατήρηση ενός εθνικού προορισμού. Και αυτό για δύο βασικούς λόγους:

- πρώτον, διότι η εργασία στον τουρισμό, ως διαπροσωπική και μετωπική σχέση συναλλαγής άμεσα και μέσα στη παραγωγή και κατανάλωση του προϊόντος από τον τουρίστα, μετά τη τόσο βίαιη και τερατώδη υποτίμησή της, χάνει το στοιχειώδες και αναγκαίο επίπεδο αξιοπρέπειας και συνακόλουθα το βασικότερο στοιχείο της ποιότητας της στο προσφερόμενο «τουριστικό προϊόν», απώλεια την οποία δεν μπορεί να αντικαταστήσει ή να καλύψει καμίας μορφής εκπαίδευση.
- δεύτερον, διότι ως επιχειρηματική-παραγωγική δραστηριότητα μικρής και μεσαίας κλίμακας που ιστορικά συμπυκνώνει το μέγιστο δυνατό της κάθε τοπικής και εθνικής κουλτούρας στη φιλοξενία, εκτοπιζόμενη εκτός αγοράς προς όφελος μιας σχεδιασμένης επιθυμητής κεφαλαιακής συγκέντρωσης θα αποδυναμώσει και αυτή την ίδια τη ποιότητα του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος αντικαθιστώντας με το ορθολογικά βιομηχανοποιημένο τουριστικό προϊόν, το all inclusive ή άλλες εκδοχές αυτού σε ακόμη πιο μικρότερη κλίμακα μεγέθους επιχειρήσεων από τη μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενη..

Από αυτή την εξέλιξη βασικό πλήγμα για τον ελληνικό τουρισμό, όπως μέχρι σήμερα τον γνωρίσαμε, θα είναι, ότι με τις νέες συνθήκες παραγωγής και εργασίας που συντείνουν στην κατεύθυνση της ταχύτατης και βίαιης μείωσης της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων και πολύ περισσότερο των μεσαίων στρωμάτων, μια ανάλογα ταχύτατη μείωση του εσωτερικού τουρισμού. Η προοπτική αυτή συντελεί αυτόματα στη σχεδόν ολοκληρωτική απώλεια του βασικότερου παράγοντα στήριξης του ελληνικού τουρισμού από τη δεκαετία του '80 και εντεύθεν και συνακόλουθα στην αποδυνάμωσή της ικανότητάς του να ανταπεξέρχεται στον διεθνή τουριστικό ανταγωνισμό.

Επιπλέον, η σταδιακή κατάρρευση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα στην Ελλάδα καθιστά όλο και περισσότερο εξαρτημένο το εγχώριο τουριστικό προϊόν από τις εισαγωγές με άμεσο αποτέλεσμα τη ακόμη μεγαλύτερη μείωση των όποιων θεωρητικά τουλάχιστον επιπτώσεων θα είχε η ανάπτυξη του τουρισμού.

Όλες αυτές οι πολιτικού περιεχομένου διαδικασίες ενισχύονται και από τους νέους τρόπους διοίκησης της τουριστικής παραγωγής με την εμφάνιση των all inclusive, που, στη πράξη, ανεξαρτήτως του ότι συνιστούν ένα τρόπο παραγωγής του συνολικότερου προϊόντος, αφαιρούν κάθε θετική προοπτική από την ανάπτυξη του τουρισμού και τη χρησιμοποίησή του ως πολιτική για την ενίσχυση των περιφερειακών και τοπικών οικονομιών. Οι τελευταίες κάτω από αυτές τις προοπτικές θα επωμίζονται περισσότερο τα υπέρμετρα κόστη από τη παραγωγή τουριστικών υπηρεσιών και προϊόντων από τα όποια οφέλη της διάθεσής τους στα χωρικά όρια των επικρατειών τους.

Με αυτόν τον τρόπο, κάθε σχέδιο τουριστικής ανάπτυξης με επωφελή κοινωνικά χαρακτηριστικά τελεί υπό αίρεση όσο η χώρα δε μπαίνει σε μία λογική παραγωγικής ανασυγκρότησης με στόχο τη σχετική αυτάρκεια και κάλυψη των αναγκών της.

Τα δεδομένα αυτά εξελισσόμενα συνιστούν την εγκαθίδρυση ενός νέου τύπου τουριστικού μοντέλου του οποίου το κύριο χαρακτηριστικό είναι - δια μέσου της υπερσυγκέντρωσης τουριστικών κεφαλαίων σε όλους τους υποκλάδους του τουριστικού κυκλώματος - η ανάδυση ενός είδους «κοινωνικού απαρτχάιντ» που θα λειτουργεί σε γκέτο διακοπών στο χώρο για «προστατευόμενες» διακοπές σε «προστατευόμενες περιοχές» με πλήρη χειραγώγηση και εκμετάλλευση του παραγωγικού και πολιτιστικού περιεχομένου της τουριστικής κατανάλωσης των τουριστών πελατών τους. Δηλαδή την ανάπτυξη και λειτουργία τέτοιων κέντρων διακοπών εύκολα μπορούμε να αναγνωρίσουμε αν αναλογιστούμε τουριστικούς προορισμούς του Ειρηνικού, του Ινδικού, της Καραϊβικής, αλλά και σε θύλακες των ευρωπαϊκών χωρών.

Το κυρίαρχο μέχρι σήμερα ελληνικό τουριστικό μοντέλο της μικρής και μεσαίας επιχείρησης, ανεξαρτήτως των μέχρι σήμερα αδυναμιών και συχνά σαθρών πλευρών του, δείχνει, με βάση τα πολλά ποιοτικά θετικά χαρακτηριστικά και τη σχετική ανθρώπινη κλίμακά στο μέσο μέγεθος, στη διαχείριση και γενικά στη σχέση πελάτη/τουρίστα και παραγωγού, ισχυρά στοιχεία ανθεκτικότητας. Πρόκειται για μια ανθεκτικότητα στη κρίση και στις όποιες ανταγωνιστικές πιέσεις έναντι των μεγάλων και με οικονομίες κλίμακας λειτουργούντων ξενοδοχειακών μονάδων και τουριστικών επιχειρήσεων, στοιχεία δηλαδή που θέτουν ισχυρά εμπόδια για την ανάπτυξη του επιθυμητού νέου μοντέλου τουρισμού των μεγάλων συγκεντρώσεων για την Ελλάδα.

Έτσι η «επιτυχία» του επιβεβλημένου να αναδυθεί νέου τύπου τουριστικής ανάπτυξης για την Ελλάδα εξαρτάται (σύμφωνα με ορισμένους «μελετητές» και «ομάδες σκέψης» (think tank) και αντίστοιχες πρόσφατες δαπανηρές μελέτες ή εργαλειοθήκες του ΟΟΣΑ, της ΕΤΕ και της PriceWaterhouse - Coopers) από το γρήγορο, επομένως και βίαιο παραμερισμό και την ανατροπή ορισμένων «αρνητικών χαρακτηριστικών» του μέχρι σήμερα κυρίαρχου μοντέλου ή τρόπου παραγωγής και διάθεσης της τουριστικής κατανάλωσης στην Ελλάδα. Τα κυριότερα από αυτά τα «αρνητικά χαρακτηριστικά» του μέχρι σήμερα κυρίαρχου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα είναι:

- η - κατά τους εγκεφάλους της μνημονιακής πολιτικής - υψηλή μισθολογική αμοιβή, ανελαστικότητα του χρόνου και γενικότερα των όρων εργασίας στον τουρισμό, αποσιωπώντας τη συχνά από καλή έως άριστη ποιότητα τους.
- η ύπαρξη πολλών και μικρών σε δυναμικότητα ξενοδοχειακών μονάδων και τουριστικών επιχειρήσεων, αποσιωπώντας την ισχυρή ανθεκτικότητά τους σε καταστάσεις κρίσης και ανταγωνιστικών πιέσεων.
- η μεγάλη διασπορά της ιδιοκτησίας στη γη που αποτελεί εμπόδιο στη συγκέντρωση των αναγκαίων εκτάσεων για την ανάπτυξη μεγάλων τουριστικών συγκεντρώσεων, αποσιωπώντας τις συχνά ιστορικές αφετηρίες αυτών των μικροιδιοκτησιών

Ως λογική απόληξη των πιο πάνω, ο βασικός πυρήνας στη λογική αυτών των μοντέρνων ομάδων σκέψης και των πολυδάπανων «μελετών» και «εργαλειοθηκών» της τελευταίας περιόδου συμπορεύεται και επιτάσσει τα εξής:

- την πολύ φτηνή και ανεξέλεγκτα ελαστικοποιούμενη εργασία στον τουρισμό
- την καταστροφή και την απομάκρυνσή από την αγορά της μικρής και μεσαίας ξενοδοχειακής και τουριστικής επιχείρησης, με μαζική επιβολή φορολογικών, χωροταξικών και λειτουργικών ρυθμίσεων και μέτρων
- την αναγκαστική εκποίηση της μικρογαιοιδιοκτησίας εξαιτίας δυσβάστακτων φορολογικών βαρών.

Τα παραπάνω εντάσσονται στο γενικότερο σχέδιο και απόφαση βίαιης και ταχείας καταστροφής της μεσαίας τάξης ως αναγκαία και ικανή συνθήκη συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης κεφαλαίου σε όλους τους τομείς της οικονομίας, μη εξαιρουμένου του τουρισμού.

Η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα δεν πρέπει να αποτελέσει όχημα, για μια διαδικασία «τουριστικοποίησης» του ΑΕΠ της χώρας, όπου το σύνολο σχεδόν των στοιχείων-προϊόντων του τουριστικού προϊόντος θα εισάγονται και ο «προορισμός Ελλάδα» θα συνιστά τον χώρο εναπόθεσης καταναλωτικών προϊόντων παραγόμενων σε άλλες χώρες και τόπους. Θα πρέπει να αποφευχθεί μια τέτοιου είδους διαδικασία και αντ' αυτής να δημιουργηθούν οι αναγκαίες συνθήκες σύνδεσης της ετήσιας τουριστικής κατανάλωσης με την ετήσια εγχώρια παραγωγή σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Μόνο κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις είναι δυνατή η ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού με κοινωνική ανταποδοτικότητα, πράγμα που θέτει σε πρώτη προτεραιότητα την αναγκαιότητα διατήρησης και ανάπτυξης του μέχρι σήμερα τουριστικού προτύπου της μικρής και μεσαίας τουριστικής επιχείρησης στην κατεύθυνση όμως του εκσυγχρονισμού και της μεγαλύτερης συνειδητοποίησης από αυτή των υποχρεώσεων της απέναντι στο κράτος, στο περιβάλλον και την κοινωνία.

Μια τέτοια κατεύθυνση για τη τουριστική ανάπτυξη της χώρας θα εμφορείται τόσο από την ανάπτυξη και αποκατάσταση του κοινωνικού κράτους σε ότι αφορά τη μισθωτή εργασία και την επαγγελματική και ασφαλιστική υπόσταση των μικρών και μεσαίων τουριστικών επαγγελματιών όσο και από τη στήριξη για ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων όλων των τύπων και μορφών. Δηλαδή, εκτός των κλασικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών θα στηρίζονται και μορφές επιχειρηματικής δράσης συνεργατικού χαρακτήρα και ειδικών συνεργασιών που θα συνδέουν πρωτοβουλίες νέων επιχειρηματιών και επιχειρήσεων στα πλαίσια των κριτηρίων στήριξης ΜμΕ και της τοπικής και περιφερειακής παραγωγικής ανασυγκρότησης.

ΜΕΡΟΣ Γ. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Από όσα προαναφέρθηκαν γίνεται φανερό ότι η έννοια της πολιτικής της τουριστικής ανάπτυξης πρέπει να αλλάξει άμεσα, οριστικά και ριζικά, πολιτικό περιεχόμενο. Ο τουρισμός, η δυναμικότερη και πλέον προσοδοφόρα οικονομική δραστηριότητα στην χώρα, έχει αντιμετωπιστεί εντελώς αποσπασματικά με ευκαιριακές και μη ολοκληρωμένες δημόσιες πολιτικές, σε όλα τα κρίσιμα επίπεδα.

Ο ΣΥΡΙΖΑ, έχοντας πλήρη επίγνωση των καταστροφικών συνεπειών των πολιτικών τουριστικής ανάπτυξης που ακολουθούνται μέχρι σήμερα, οι οποίες οδήγησαν και οδηγούν στη δραματική υποβάθμιση του συνόλου της τουριστικής δραστηριότητας και των παραγωγικών συντελεστών της, προτείνει μία δέσμη στρατηγικών επιλογών και ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων, τόσο σε θεσμικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, οι οποίες, σε συνδυασμό με τη γενικότερη σταθεροποίηση της οικονομίας, θα συμβάλλουν ώστε το τουριστικό προϊόν να αναπτυχθεί με νέους, ισχυρά ποιοτικούς, κυρίως όμως βιώσιμους όρους, με σεβασμό προς το περιβάλλον και με ισχυρό κοινωνικό προσανατολισμό.

ΕΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ... ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ!

Μέσα από την πρόταση αυτή, ο ΣΥΡΙΖΑ τονίζει την επιτακτική ανάγκη οικονομικής και κοινωνικής ανάκαμψης της χώρας. Θέλουμε η Ελλάδα, ως ένας από τους πλέον αναγνωρίσιμους τουριστικούς προορισμούς, να έχει επισκέπτες που θα αγαπούν και θα σέβονται τα μοναδικά της χαρακτηριστικά και οικοδεσπότες με εργασιακή αξιοπρέπεια και τουριστική ευσυνειδησία.

Στο παραπάνω πλαίσιο, απαιτείται άμεσα να υπάρξει το όραμα, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μίας στρατηγικής για την τουριστική ανάπτυξη, που θα θέτει **τον άνθρωπο και τις ανάγκες του πάνω από τις αγορές** και θα προσδιορίζει, αφενός με ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια και αφετέρου με κριτήρια **κοινωνικής ανταποδοτικότητας**, τους δείκτες επίτευξης των στόχων.

Μιας στρατηγικής που θα αξιοποιεί αποτελεσματικά τους **τουριστικούς πόρους** και θα εξασφαλίζει την **ισόρροπη και αειφορική σχέση** της τουριστικής δραστηριότητας με το φυσικό περιβάλλον, θα στηρίζει την **πρωτοβουλία και την καινοτομία** των - άμεσα ή έμμεσα - εμπλεκομένων κοινωνικών ομάδων και θα προσφέρει **σταθερό πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον** για την προώθηση μίας υγιούς και όχι παρασιτικής επιχειρηματικότητας.

Μιας στρατηγικής που θα εντάσσεται σε έναν ολιστικό οικονομικό σχεδιασμό μέσα από την ανάπτυξη τόσο της γεωργικής όσο και της μεταποιητικής παραγωγής, **δεν θα λαμβάνει υπ' όψιν αποκλειστικά τα μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα, θα στηρίζει τις μικρομεσαίες και πολύ μικρές επιχειρήσεις, θα αναδιανέμει τον παραγόμενο πλούτο, θα υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και θα ωφελεί το σύνολο των εργαζομένων και των Ελλήνων πολιτών.**

Μιας στρατηγικής που θα προέρχεται από την κοινωνία και θα αφορά στην κοινωνία...

ΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ... ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ!

Γ.1 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η εφαρμογή της **στρατηγικής μας** για την τουριστική ανάπτυξη συνδέεται άρρηκτα με την **τήρηση βασικών, ουσιαστικών προϋποθέσεων, όπως:**

- Κατάργηση των Μνημονίων, κατάργηση όλων των εφαρμοστικών νόμων και άμεση επαναδιαπραγμάτευση των δανειακών συμβάσεων, ακύρωση των επαχθών όρων τους και διαγραφή του μεγαλύτερου μέρους του χρέους.
- Άρση της εφαρμογής του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων των δημόσιων τουριστικών ακινήτων, επανεξέταση των συμβάσεων παραχώρησης χρήσης και ιδιοκτησίας που συνάφθηκαν επί Μνημονίου, αναθεώρηση των επαχθών όρων τους και ανάκτηση της δημόσιας τουριστικής περιουσίας, όπου κριθεί αναγκαίο, ώστε να χρηματοδοτηθούν οι τουριστικές πολιτικές.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός σταθερού, δίκαιου, κοινωνικά αναδιανεμητικού και προοδευτικού φορολογικού συστήματος, με ταυτόχρονη καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της διαφθοράς, σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.
- Οργανική ένταξη του κλάδου της τουριστικής οικονομίας στο συνολικό σχέδιο ανασυγκρότησης της παραγωγικής βάσης της χώρας.
- Δέσμευση και προσήλωση στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων όλων των κρίσιμων θεσμικών, οικονομικών, πολιτισμικών και κοινωνικών συντελεστών που στηρίζουν τον σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης.
- Ενίσχυση των δομών ανοιχτής συμμετοχής, διαβούλευσης, συνεργασίας και ανάληψης πρωτοβουλιών σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Με βάση αυτές τις προϋποθέσεις, η στρατηγική μας επιδιώκει την **εφαρμογή των παρακάτω εξαιρετικά κρίσιμων **πολιτικών πρακτικών:****

- Εναρμόνιση των τοπικών, περιφερειακών και διαπεριφερειακών αναγκών με το σχέδιο εθνικής στρατηγικής.
- Εφαρμογή ενός ενιαίου μεθοδολογικού πλαισίου αποτίμησης των δυνατοτήτων τουριστικής ανάπτυξης των προορισμών, που θα λαμβάνει υπ' όψιν τις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες.
- Αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των προορισμών και άρση των αδυναμιών και απειλών.
- Προστασία και βιώσιμη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων (φυσικών, κοινωνικών, πολιτισμικών κ.ά.) των τουριστικών προορισμών.
- Χωρική εξειδίκευση της τουριστικής πολιτικής μέσω της θεσμοθέτησης και ιδίως, εφαρμογής χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Ανασχεδιασμός και σταδιακός εμπλουτισμός της τουριστικής προσφοράς, μέσω της διαμόρφωσης νέων προϊόντων, βασιζόμενων σε ιδιαίτερα, κατά περίπτωση, μοναδικά και αυθεντικά, ποιοτικά χαρακτηριστικά.

- Εδραίωση κουλτούρας συμμετοχής και συνεργασίας μεταξύ του κράτους, των περιφερειακών και αυτοδιοικητικών δομών, των φορέων, των επιχειρήσεων και των εργαζομένων στον τουρισμό και καλλιέργεια τουριστικής συνείδησης και οράματος μεταξύ όλων των εμπλεκομένων.
- Βελτίωση του συντονισμού των δημόσιων πολιτικών του τουρισμού σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Άρση του κατακερματισμού και των αλληλεπικαλύψεων των νομοθετικών, κανονιστικών, εκτελεστικών και ελεγκτικών τουριστικών αρμοδιοτήτων.

Είναι, βεβαίως, αυτονόητο ότι, τόσο οι παραπάνω στόχοι, όσο και οι διαδικασίες εφαρμογής τους θα τελούν υπό συνεχή αξιολόγηση, ώστε η στρατηγική μας να παραμένει αποτελεσματική και αποδοτική.

Γ.2 ΜΕΣΑ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ

Η επίτευξη των ανωτέρω στόχων, απαιτεί τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων σε όλα τα κρίσιμα για την άσκηση της τουριστικής πολιτικής επίπεδα (περιβάλλον, υποδομές, δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, τουριστικές επιχειρήσεις, συνεργαζόμενοι με τον τουρισμό τομείς και κλάδοι, διασύνδεση πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, διασύνδεση τουρισμού – πολιτισμού, δημιουργία και διατήρηση δικτύων, αξιοποίηση τουριστικών ακινήτων, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων, ανάπτυξη δράσεων/προγραμμάτων εθελοντισμού, προστασία των εργαζομένων κ.λπ.).

Στο πλαίσιο αυτό ο ΣΥΡΙΖΑ προτείνει εννέα άξονες και δέσμες μέτρων που **εξειδικεύουν** τις στρατηγικές κατευθύνσεις και τους στόχους της **στρατηγικής μας**.

Γ.2.1. ΕΝΤΑΞΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Οι προσπάθειες τουριστικής ανάπτυξης ως τώρα έχουν πραγματοποιηθεί χωρίς κανένα συγκροτημένο θεσμικό σχεδιασμό, συνυπολογισμό της χωρικής συνιστώσας ή συσχέτιση με άλλους τοπικούς παραγωγικούς τομείς, ενώ οι τουριστικοί προορισμοί έχουν αφεθεί στην τύχη τους και λειτουργούν σχεδόν με αυτόματο τρόπο, αφημένοι σε λογικές και σκοπιμότητες που εξυπηρετούν, κυρίως, τους ισχυρούς της τουριστικής αγοράς. Οι τουριστικοί πόροι φθίνουν διαρκώς και η επικοινωνιακή στρατηγική είναι σταθερά και διαχρονικά αποσπασματική, ασυνεπής και αναποτελεσματική, με ανύπαρκτους όρους επίτευξης στόχων και σχέσης κόστους/αποτελέσματος.

Ουσιαστικά, για ολόκληρες γεωγραφικές περιοχές, η ελληνική οικονομία προσανατολίστηκε σχεδόν αποκλειστικά στον τουρισμό, δημιουργώντας χάσμα ανάμεσα στις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες της τουριστικής ζήτησης και την ανάπτυξη των υπόλοιπων παραγωγικών τομέων (αγροτική παραγωγή, μεταποίηση, κτλ.). Έτσι, αναπτύχθηκε το φαινόμενο της **τουριστικής «μονοκαλλιέργειας»**, η μετατροπή δηλαδή του τουρισμού στην κύρια, εάν όχι μοναδική, πηγή εισοδήματος και απασχόλησης.

Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η ολοκληρωτική μεταβολή και αλλοίωση του τοπικού περιβαλλοντικού και παραγωγικού ιστού, η αλλοτρίωση των τοπικών πληθυσμών και των ιδιαίτερων πολιτισμικών τους χαρακτηριστικών, η ελαστικοποίηση της αγροτικής δραστηριότητας και του αγροτικού χώρου προς όφελος του τουρισμού και εν τέλει, η αποδιάρθρωση των κοινωνικών δομών. Οι τουριστικές πολιτικές που υιοθετήθηκαν δεν ήταν προσανατολισμένες στην τουριστική αξιοποίηση των φυσικών και πολιτισμικών πόρων των τουριστικών προορισμών, με στόχο τη σύνθεση και δημιουργία θεματικών προϊόντων, αλλά στη δημιουργία μαζικής φύσης υποδομών και ανωδομών, με την αύξηση του αριθμού των επισκεπτών να μετατρέπεται σε αυτοσκοπό.

Β. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η υιοθέτηση ενός μακροπρόθεσμου σχεδιασμού της τουριστικής ανάπτυξης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και **πάντα στα πλαίσια της συνολικής πρότασης του ΣΥΡΙΖΑ για την παραγωγική ανασυγκρότηση**, είναι απολύτως απαραίτητη προκειμένου να καθοριστούν και να εξειδικευτούν οι στόχοι της ανάπτυξης για κάθε τουριστικό προορισμό. Από την άλλη πλευρά, ο περιφερειακός χαρακτήρας ενός παρόμοιου σχεδιασμού εξασφαλίζει την συνοχή, την συνέργεια και τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των παρεμβάσεων στους επιμέρους προορισμούς, ενώ παράλληλα, ενισχύει τις δομές μίας ανοιχτής και συμμετοχικής διαδικασίας σχεδιασμού που στηρίζεται στις πραγματικές ανάγκες των τοπικών κοινωνιών, δηλαδή με κατεύθυνση **από κάτω προς τα πάνω** (bottom-up).

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ - ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η κατάρτιση ενός **Εθνικού Σχεδίου Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Σ.Τ.Α.)**, το οποίο θα υπόκειται στα πλαίσια ενός εθνικού σχεδιασμού ανάπτυξης και

παραγωγικής ανασυγκρότησης, όπως αντίστοιχα ο χωροταξικός σχεδιασμός για τον τουρισμό υπόκειται στο Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο. Το ΕΣΤΑ θα εξειδικεύεται σε κεντρικό επίπεδο από το υπουργείο Τουρισμού, σε συνεργασία με το αντίστοιχο υπουργείο Ανάπτυξης. Παράλληλα, θα καταρτιστούν και επί μέρους **Περιφερειακά Σχέδια Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΕ.Σ.Ο.Τ.Α.)**, που θα εξειδικεύουν ανά περιφέρεια το ΕΣΤΑ, στο οποίο και θα ενσωματώνονται, πάντα με βάση τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

Τα Σχέδια εκπονούνται με ανοιχτές, διαφανείς και συμμετοχικές διαδικασίες και οργανώνονται και σε ευρύτερες των διοικητικών Περιφερειών χωρικές ενότητες, ώστε να διασφαλίζεται η διαπεριφερειακή συνέργεια, η συνεργασία και η συμπληρωματικότητα των αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Υποβάλλονται κατόπιν στην Κεντρική Διοίκηση, η οποία είναι και υπεύθυνη για την εναρμόνιση των τοπικών, περιφερειακών και διαπεριφερειακών αναγκών και των προτεινόμενων παρεμβάσεων με την εθνική στρατηγική της τουριστικής ανάπτυξης που θα χαράσσεται στο Εθνικό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης και με τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια.

Τα Σχέδια προτείνεται να έχουν επταετή διάρκεια (ώστε να συνδέονται με το νέο ΕΣΠΑ), αλλά και να αξιολογούνται εντός της περιόδου υλοποίησής τους και να αναθεωρούνται ανάλογα.

Τα Σχέδια περιλαμβάνουν, κατ' ελάχιστον, εξειδικευμένες επιστημονικά και μεθοδολογικά άριτες προτάσεις παρεμβάσεων για τα ακόλουθα ζητήματα:

- Θεσμικά/κανονιστικά.
- Επικοινωνιακής στρατηγικής και στρατηγικής τουριστικής προβολής.
- Ανασύνθεσης και άμεσης τόνωσης του τουριστικού προϊόντος και αναπροσανατολισμού των αγορών-στόχων.
- Ανάπτυξης, εκσυγχρονισμού και βελτίωσης των τουριστικών υποδομών.
- Αποκατάστασης, εκσυγχρονισμού και διαχείρισης της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και των εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής.
- Ανάπτυξης, λειτουργίας και ελέγχου των τουριστικών επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξης και λειτουργίας επιχειρήσεων κλάδων συμπληρωματικών προς το τουριστικό προϊόν (π.χ. πρωτογενής τομέας, μεταποίηση α' βαθμού, μεταφορές, εστίαση, αθλητισμός, πολιτισμός κ.λπ.).
- Προώθησης συνεργατικών σχηματισμών και δικτυώσεων οριζόντιας και κάθετης μορφής.
- Απασχόλησης και βελτίωσης του ανθρώπινου δυναμικού.

Η έγκριση ΠΕΣΟΤΑ είναι απαραίτητη προϋπόθεση για ένταξη έργων και δράσεων του τουριστικού τομέα στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, αλλά και για ενδεχόμενη χρηματοδότηση τους από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία. Επίσης, αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή των Περιφερειών σε δράσεις τουριστικής προβολής, τόσο προς το εξωτερικό όσο και προς το εσωτερικό.

Γ.2.2. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Πριν ίσως από οποιαδήποτε άλλη παρατήρηση, είναι πανθομολογούμενο πως ο τουρισμός στην Ελλάδα αναπτύχθηκε διαχρονικά **χωρίς την εφαρμογή ενός σταθερού πλαισίου Εθνικού Χωροταξικού Σχεδιασμού, καθώς και χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού** σε υποκείμενα επίπεδα (προβλέψεις χρήσεων γης, πυκνότητες, όροι δόμησης σε περιφέρειες, δήμους, κτλ.). Οι επιπτώσεις του αποσπασματικού και ελλειμματικού χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού οδήγησαν σε πολεοδομικές αυθαιρεσίες και καταπατήσεις, στην περιβαλλοντική υποβάθμιση των τουριστικών προορισμών, στις ογκώδεις τουριστικές κατασκευές, στην υπερσυγκέντρωση τουριστικών μονάδων και συνοδών επιχειρήσεων σε συγκεκριμένες περιοχές, στην ανάπτυξη σχέσεων διαφθοράς μεταξύ των εμπλεκόμενων κ.λπ.. Τα φαινόμενα αυτά ήταν για δεκαετίες ανεκτά από την ελληνική πολιτεία και την κοινωνία, όσο τουλάχιστον επικρατούσε η ψευδαίσθηση της ευφορίας της οικονομικής ανόδου και υπήρχε ακόμη «ζωτικός» χώρος για τη διενέργεια μαζικών, αλλά παραδοσιακού κυρίως χαρακτήρα, τουριστικών επενδύσεων.

Η τουριστική ανάπτυξη, με την οποία συνδέεται το υφιστάμενο μοντέλο μαζικού τουρισμού είναι εγγενώς αντιφατική με την προστασία και διαφύλαξη του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Όμως, όσο ο τουρισμός αναπτύσσεται αυτονομούμενος από το τοπικό, φυσικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, στο οποίο αυτή υλοποιείται και εξελίσσεται, καταλήγει να αναιρεί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη βιωσιμότητα της.

Β. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη οφείλει να συνδέεται άμεσα με τη διαφύλαξη των φυσικών, πολιτισμικών και κοινωνικών πόρων των προορισμών, να βελτιώνει τους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς δείκτες και να διαφυλάσσει διαχρονικά την ποιότητα ζωής τόσο των πολιτών όσο και των επισκεπτών.

Η άμεση και καθοριστική σύνδεση του Τουρισμού με τις ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος (φυσικού, πολιτιστικού, κοινωνικού), πρέπει να προκρίνεται σε όλες τις επιλογές της τουριστικής αναπτυξιακής πολιτικής, καθώς και στη σχετική διοικητική πρακτική. Η διάσταση αυτή, οφείλει να αποτελεί και τη βάση της χωροταξικής στρατηγικής για τον τουρισμό. Οι περιβαλλοντικά αξιόλογες περιοχές και τμήματα της χώρας πρέπει πρώτα να προστατεύονται και μετά να αξιοποιούνται τουριστικά, στο βαθμό και με τις μεθόδους που οι απαιτήσεις της ουσιαστικής προστασίας τους το επιτρέπουν. Θα πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη ότι πολλά από τα σημερινά περιβαλλοντικά δεδομένα θα μεταβάλλονται λόγω της κλιματικής αλλαγής, ενδεχομένως και δραματικά. Ορισμένα από αυτά (π.χ. αύξηση των θερμοκρασιών, μείωση των κατακριμνησμάτων, αύξηση της ανισοκατανομής τους στον χώρο και τον χρόνο) θα αυξάνουν δραματικά τις ανάγκες σε ενέργεια και υδάτινους πόρους.

Η περαιτέρω ανάπτυξη ή η επιλογή νέων περιοχών και μέτρων θα βασιστεί καταρχήν **στην εκτίμηση της φέρουσας ικανότητάς των ευρύτερων περιοχών των τουριστικών προορισμών** της χώρας και τη σύνδεσή της με τις χρήσεις γης ανά τομέα παραγωγής, το μέγεθος της απασχόλησης και το παραγόμενο εισόδημα.

Η φέρουσα ικανότητα θα αποτελέσει εργαλείο, το οποίο θα επανεκτιμάται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ενώ θα καταρτιστούν και θα τεθούν σε εφαρμογή **σχέδια διαχείρισης επισκεπτών** στα πιο ευαίσθητα οικοσυστήματα των εν λόγω περιοχών. Η μέτρηση των ορίων της φέρουσας ικανότητας, πρέπει να αποτελεί διαρκές αντικείμενο έρευνας, καθώς κάθε προορισμός εμφανίζει τις δικές του μοναδικές συνθήκες και ιδιαιτερότητες. Επιπλέον, η εκτίμησή της δεν πρέπει να εξαντλείται μόνο στην επιμέτρηση της δυναμικότητας του προορισμού, αλλά να συμπεριλαμβάνει πλήθος άλλων κριτηρίων και παραμέτρων, όπως για παράδειγμα, την εποχικότητα της τουριστικής δραστηριότητας, τους κώδικες συμπεριφοράς των τουριστών, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις δραστηριότητες (προφίλ) τόσο των κατοίκων όσο και των επισκεπτών, τα είδη χλωρίδας και πανίδας, τους κινδύνους απαξίωσης των υφιστάμενων πόρων, τη σταδιακή υποβάθμιση των υποδομών και ανωδομών κ.λπ..

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ - ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Στις υφιστάμενες συνθήκες απαιτείται να επέλθει ισορροπία μεταξύ της τουριστικής ανάπτυξης κάθε προορισμού και της ουσιαστικής προστασίας των τουριστικών φυσικών, ανθρώπινων και υλικών πόρων.

Με βάση τα ανωτέρω, αποτελεί πλέον επιτακτική ανάγκη να δρομολογηθούν το συντομότερο δυνατόν τα εξής:

- I. Η πλήρης καταγραφή και αξιολόγηση των τουριστικών πόρων ανά προορισμό.
- II. Ο επανακαθορισμός των χρήσεων γης (χωροταξικός σχεδιασμός)
- III. Η ολοκλήρωση του εθνικού κτηματολογίου.
- IV. Η κατάρτιση ενός νέου Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου, μέρος του οποίου θα είναι το χωροταξικό σχέδιο για τον τουρισμό.
- V. Ο σαφής θεσμικός επανακαθορισμός των κορεσμένων τουριστικά περιοχών, ο ανασχεδιασμός των αναπτυξιακών παρεμβάσεων στις περιοχές αυτές, η ανάσχεση της επιβάρυνσης τους με πρόσθετη τουριστική δόμηση, νέα καταλύματα και συγκεντρώσεις ανθρώπων.
- VI. Η διασύνδεση της τουριστικής πολιτικής με τον χωροταξικό σχεδιασμό για τις ΑΠΕ σε κάθε προορισμό, ανάλογα με τις δυνατότητες και τις ανάγκες του, και διασφάλιση της προστασίας του τοπίου ως τουριστικού πόρου.
- VII. Η λήψη ειδικών μέτρων αντιμετώπισης της ρύπανσης (θαλάσσια, ατμοσφαιρική, ηχητική, αισθητική) που προκαλείται από την τουριστική δραστηριότητα, καθώς και η επέκταση των υποδομών βιολογικού καθαρισμού, η υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων αποκομιδής και ανακύκλωσης απορριμμάτων στις τουριστικές περιοχές και η δημιουργία αντίστοιχων μηχανισμών ελέγχου.
- VIII. Η προώθηση και θεσμική ενίσχυση της φυσικής δόμησης και της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής στις τουριστικές κατασκευές (π.χ. εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, καταλύματα, κάμπινγκ κ.λπ.). Οι δύο αυτές πρακτικές με τεράστιο περιβαλλοντικό και οικονομικό όφελος που έχουν ως αποτέλεσμα αφενός την εξοικονόμηση πόρων κατά τη φάση της κατασκευής, αφετέρου την εξοικονόμηση ενέργειας κατά τη φάση της λειτουργίας.

- ΙΧ. Η διάσωση και ανάδειξη εγκαταλελειμμένων και άγνωστων περιοχών και οικισμών της χώρας, με υψηλή αρχιτεκτονική, αισθητική και πολιτισμική αξία, συνδεδεμένες με μηχανισμούς κινήτρων για την ανάπτυξη εναλλακτικών, ήπιων μορφών τουριστικής δραστηριότητας (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός κ.λπ). Το μέτρο αυτό απαιτείται να συνδέεται με την άμεση θεσμική επίλυση των ιδιοκτησιακών ζητημάτων, στα πλαίσια συναινετικών διαδικασιών.
- Χ. Η βελτίωση της προσβασιμότητας προς και μέσα στους τουριστικούς προορισμούς, τόσο γενικά όσο και για ΑμΕΑ, άτομα μειωμένης κινητικότητας κτλ., με τη γενίκευση της ειδικής τουριστικής σήμανσης σε ολόκληρη την αλυσίδα υποδοχής και διαμονής των επισκεπτών.

Γ.2.3. ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Οι μικρομεσαίες και πολύ μικρές τουριστικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα των τουριστικών επιχειρήσεων στη χώρα, ενώ στη μεγάλη πλειοψηφία τους απασχολούνται σε αυτές 2 έως 9 εργαζόμενοι.

Ουσιαστικά, οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της τουριστικής προσφοράς, απασχολούν εκατοντάδες χιλιάδες εργαζομένους και μπορούν να αποτελέσουν ταυτόχρονα και τη βάση για τη στήριξη της προσπάθειας αλλαγής των στόχων και της ανακατεύθυνσης των πολιτικών τουριστικής ανάπτυξης.

Με δεδομένη όμως την αδυναμία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων να μειώσουν τα κόστη παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων, καθώς και τα κόστη παροχής των υπηρεσιών τους σε συνθήκες οξείας εποχικότητας, είναι σχεδόν βέβαιο ότι αυτές, όσο θα συνεχίζουν οι σημερινές πολιτικές και θα διογκώνονται τα προβλήματα που προκαλούν, είτε θα φθίνουν διαρκώς πωλώνοντας σε τιμές κάτω του κόστους είτε θα σταματήσουν οριστικά τις δραστηριότητές τους, με ολέθρια αποτελέσματα για την τοπική παραγωγή την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Από την άλλη, ο τουριστικός κλάδος, λόγω της φύσης του (όξυνση της εποχικότητας, ανελαστική ανταπόκριση στη ζήτηση, χωροχρονικά στατικός και μη αποθεματοποιήσιμος χαρακτήρας παραγωγής και διάθεσης τουριστικών προϊόντων) είναι πιο επιδεκτικός στη μη τήρηση των όποιων επιχειρηματικών - οικονομικών υποχρεώσεων και κανόνων (**φοροδιαφυγή, εισφοροδιαφυγή και φοροαποφυγή**) έναντι της πολιτείας και του κοινωνικού συνόλου σε όλο το πλέγμα της τουριστικής παραγωγής και διάθεσης της οικονομίας.

Έτσι, διάχυτα και εκτεταμένα είναι τα φαινόμενα που αντιβαίνουν το «ορθώς επιχειρείν» όπως, της μαύρης και αδήλωτης εργασίας, των παράνομων καταλυμάτων, των «αδήλωτων ενοικιαζόμενων» πολυτελών κατοικιών και των φαινομένων φοροδιαφυγής στην εστίαση και την αναψυχή. Θα πρέπει βέβαια να λάβει κανείς υπόψη του ότι τα αρνητικά αυτά φαινόμενα δεν εξελίσσονται μόνα τους, αλλά συνοδεύονται συχνά από παράλληλη κρατική κακοδιοίκηση, ανακολουθίας στην εφαρμογή των θεσπισμένων κανόνων και διαφθοράς στα πλαίσια των συναλλαγών μεταξύ δημοσίου και πολιτών, στοιχεία δηλαδή που εξέθρεψαν συστηματικά την παραβατικότητα και ασυνέπεια.

Αξίζει να σημειωθεί πως ιδιαίτερη σημασία για τη λειτουργία των μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων έχει ο θεσμός του κοινωνικού τουρισμού, με δικαιούχους τους ασφαλισμένους των ταμείων. Ο συγκεκριμένος θεσμός παραδοσιακά προσφέρει προσιτές διακοπές, συντηρεί σε υψηλά επίπεδα τον εγχώριο τουρισμό και αμβλύνει σημαντικά τα φαινόμενα, τόσο της εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης, όσο και της συγκέντρωσης της τουριστικής δραστηριότητας και συσσώρευσης του τουριστικού εισοδήματος.

Β. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων των εν λόγω επιχειρήσεων και η στήριξή τους, ώστε να μπου

σε μία σταθερή τροχιά ανόδου των δραστηριοτήτων τους και να συμβάλλουν στην κατεύθυνση μιας ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, αποτελεί πραγματική πρόκληση. Ωστόσο, βασική προϋπόθεση για τη στήριξη των μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων που πλήττονται από τον ανταγωνισμό των μεγάλων πολυεθνικών αποτελεί η ισότιμη εκπροσώπηση και η συμμετοχή όλων των τουριστικών επιχειρήσεων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Παράλληλα, ένας από τους κρισιμότερους παράγοντες για την προώθηση και εφαρμογή μοντέλων ήπιας τουριστικής ανάπτυξης είναι η συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων σε αυτήν, σε όλα τα επίπεδα οργάνωσης της οικονομίας και του κράτους. Επιχειρήσεις, κερδοσκοπικές ή μη, δημόσιοι και δημοτικοί οργανισμοί, συνεταιρισμοί, επιμελητήρια, σύλλογοι, πανεπιστημιακά, ερευνητικά, μορφωτικά και πολιτιστικά ιδρύματα, επαγγελματικές τουριστικές σχολές, λοιποί κοινωνικοί φορείς, είναι όλοι μέτοχοι στη διαμόρφωση και διάθεση του τουριστικού προϊόντος και υπεύθυνοι της ποιότητας που το χαρακτηρίζει.

Στο πλαίσιο αυτό ειδικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης συνεργατικών σχηματισμών, καινοτομικών κοινωνικών συνεργασιών και συμφώνων ειδικού σκοπού, σε τοπικό, περιφερειακό και διαπεριφερειακό επίπεδο, μπορούν να διαμορφώνουν τις κατάλληλες συνθήκες ποιοτικής αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος, ήπιας τουριστικής και πολιτισμικής ανάπτυξης και ενίσχυσης της απασχόλησης.

Επίσης, η αξιοποίηση της κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας, αποτελεί μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή ανάλογων πολιτικών, με πολλαπλές εφαρμογές στο Τουρισμό. Μέσω της υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων παραγωγικού σκοπού που θα λειτουργούν στη βάση μίας εναλλακτικής και αλληλέγγυας οικονομίας, είναι δυνατό να δοθεί άμεση και ουσιαστική προτεραιότητα σε μία συλλογικής/συνεταιριστικής φύσης επιχειρηματικότητα, που είναι κοινωνικά ανταποδοτική και στοχεύει στην αξιοποίηση των ανθρώπινων και φυσικών πόρων, καθώς και των υποδομών και ανωδομών στους τουριστικούς προορισμούς και όχι στη υπερσυσσώρευση κερδών.

Τέλος, τα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού πρέπει να ενισχυθούν και όχι να αποτελούν «λύση ανάγκης», τόσο για τους ιδιοκτήτες ξενοδοχείων όσο και στους Έλληνες τουρίστες. Η επαναθεσμοθέτηση και ενίσχυση του «κοινωνικού τουρισμού», κάτω από τις σημερινές συνθήκες κρίσης και φτωχοποίησης μεγάλων πληθυσμιακών τμημάτων, κρίνεται απαραίτητη, με τη συμμετοχή ιδρυμάτων δημόσιου χαρακτήρα, συνεταιριστικών τουριστικών επιχειρήσεων καταλυμάτων και εστίασης και με ειδική χρηματοδότηση.

Συμπερασματικά, η μικρή και πολύ μικρή τουριστική επιχειρηματικότητα θα συμβάλλει ενεργά στην αναπτυξιακή προσπάθεια της στρατηγικής του ΣΥΡΙΖΑ για τον τουρισμό, αν θεσμοθετηθεί η συμμετοχή της στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και εξασφαλιστούν βιώσιμοι όροι για αυτή. Από την άλλη, η αξιοποίηση και ο ανασχεδιασμός του κοινωνικού τουρισμού, καθώς και η υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων στη βάση μίας εναλλακτικής και αλληλέγγυας οικονομίας μπορούν να εξασφαλίσουν τη μετάβαση σε ένα πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης ανταγωνιστικό, με πολλές μικρές επιχειρήσεις του κλάδου και με σύνθετες υπηρεσίες.

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Τουριστικό Επιμελητήριο

Με βάση τα παραπάνω, προτείνεται η ίδρυση **Τουριστικού Επιμελητηρίου ως ΝΠΔΔ (ή μετατροπή του υπάρχοντος Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου σε Τουριστικό)**, στο οποίο θα ενταχθούν όλες οι σχετικές με τον τουρισμό δραστηριότητες (όπως αυτές περιγράφονται στο νόμο 2160/1993) και εθελοντικά επιχειρήσεις συμπληρωματικές προς το τουριστικό προϊόν (π.χ. τοπικών μεταφορών, ενοικίασης οχημάτων, ειδών λαϊκής τέχνης, λιανεμπορίου, αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων). Παράλληλα, οι επιχειρήσεις εστίασης θα ενσωματώνονται στο επιμελητήριο εφόσον δραστηριοποιούνται εποχικά (σεζόν) και εθελοντικά εφόσον ο κύκλος εργασιών τους είναι ετήσιος. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων στο Τουριστικό Επιμελητήριο δεν αποκλείει τη δυνατότητα πολλαπλής εγγραφής σε άλλα επιμελητήρια (Εμπορικό, Επαγγελματικό, κ.ά.) με δυνατότητα όμως συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων μόνο στο Τουριστικό Επιμελητήριο για τα μέλη που συμμετέχουν υποχρεωτικά και μόνο σε ένα επιμελητήριο για τα μέλη που συμμετέχουν εθελοντικά.

Η συνεργασία του Τουριστικού Επιμελητηρίου και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι επιβεβλημένη για την κατανόηση των προβλημάτων που αφορούν στο τουριστικό προϊόν από τη βάση (μικρές κοινότητες – δήμοι) και προχωρώντας προς τα πάνω (μεγάλοι δήμοι – περιφέρειες) με τελικό σκοπό την εκτενή ανάλυση και δράση προς την κατεύθυνση της λύσης των προβλημάτων αυτών.

Ενδεικτικά, μερικές από τις δράσεις που αφορούν τον χαρακτήρα του Τουριστικού Επιμελητηρίου προτείνονται να είναι:

- Ίδρυση Γενικού Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων (αντίστοιχο του ΓΕΜΗ), όπως έχει με το νόμο 4179/2013 και το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος.
- Εφαρμογή συστήματος ταξινόμησης όλων των ξενοδοχειακών (κύριων) και λοιπών (μη κύριων) τουριστικών καταλυμάτων, με υποχρεωτική εισαγωγή της σε βάθος αξιολόγησης των παρεχόμενων υπηρεσιών και έμφαση στην παρεχόμενη ποιότητα και εναρμονισμό της με τα κυρίαρχα συστήματα ταξινόμησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Σύνδεση των τουριστικών επιχειρήσεων μέσω του Τουριστικού Επιμελητηρίου με αναπτυξιακές τράπεζες και άλλες συνεργατικές και συνεταιριστικές συνέργειες.
- Δημιουργία Γραφείου Διασύνδεσης, που θα συνδέει το Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων του Τουριστικού Επιμελητηρίου με ένα μητρώο εργαζομένων στον τουρισμό.
- Συνεργασία του Τουριστικού Επιμελητηρίου σε επίπεδο βάσης με όλους τους κατά τόπους φορείς (αυτοδιοικητικούς, επαγγελματικούς – εμπορικούς) που έχουν ως αντικείμενο το τουριστικό προϊόν με σκοπό την ποιοτικότερη αναβάθμισή του.
- Διαχείριση ειδικών προγραμμάτων πιστοποίησης ποιότητας λειτουργίας και παροχής υπηρεσιών, ταχύρρυθμης εκπαίδευσης εργαζομένων, αυτοαπασχολουμένων, κ.λπ..
- Καθιέρωση διαδικασιών συμβουλευτικής υποστήριξης των επιχειρήσεων για την προώθηση δικτύωσης και συνεργασιών, την εισαγωγή καινοτομιών, την ποιοτική αναβάθμιση και ανασύνθεση του προϊόντος και τη βελτίωση της εξωστρέφειας.

Συνεργατικά σχήματα και δικτυώσεις επιχειρήσεων

1. **Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων συνεργατικών εταιρικών σχηματισμών** που έχουν ως στόχο την ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων και την τοποθέτησή τους στη διεθνή

τουριστική αγορά ως ολοκληρωμένων τουριστικών προϊόντων, με ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά και υψηλές προδιαγραφές δεικτών ικανοποίησης.

- II. **Ενίσχυση συνεργατικών εταιρικών σχημάτων κοινωνικής επιχειρηματικότητας** με στόχο την προστασία, ανάδειξη, ανάπτυξη και διαχείριση των τουριστικών και πολιτισμικών πόρων, των υποδομών και ανωδομών των προορισμών.
- III. **Εδραίωση επιχειρηματικής κουλτούρας συνεργασιών**, ιδιαίτερα όσον αφορά σε συνεργασίες μεταξύ μη ομοειδών κλάδων που συμπληρώνουν το προϊόν και συνεργασίες μεταξύ δημόσιου - ιδιωτικού τομέα, ερευνητικών/πολιτισμικών ιδρυμάτων και λοιπών κοινωνικών φορέων, με στόχο τη μείωση του κόστους παραγωγής και στην ανάπτυξη και προώθηση καινοτομιών και νέων μεθόδων βελτίωσης της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος.

Κοινωνικός Τουρισμός

- I. **Επαναπροσδιορισμός και θέσπιση ενιαίου πλαισίου διενέργειας όλων των προγραμμάτων Κοινωνικού Τουρισμού.** Η εκ νέου θεσμοθέτηση του «κοινωνικού τουρισμού», κάτω από τις σημερινές συνθήκες κρίσης και φτωχοποίησης μεγάλων πληθυσμιακών τμημάτων, κρίνεται απαραίτητη, με τη συμμετοχή ιδρυμάτων δημόσιου χαρακτήρα, συνεταιριστικών τουριστικών επιχειρήσεων καταλυμάτων και εστίασης και με ειδική χρηματοδότηση. Ο εξορθολογισμός του συστήματος παροχής δελτίων κοινωνικού τουρισμού, ο ενιαίος καθορισμός του ύψους της επιδότησης ανάλογα με τις προσφερόμενες παροχές, η διεύρυνση και διαχείριση των προγραμμάτων αποκλειστικά από τον καθ' ύλην αρμόδιο φορέα, αποτελούν κρίσιμους παράγοντες επιτυχίας του θεσμού, ενισχύοντας σημαντικά τον εγχώριο τουρισμό και στηρίζοντας ουσιαστικά τις μικρές και πολύ μικρές τουριστικές επιχειρήσεις σε όλη την επικράτεια. Ωστόσο, απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να μπορέσει το ελληνικό κράτος να ασκήσει κοινωνική πολιτική στον τουρισμό είναι ο ΟΑΕΔ να εισπράξει οφειλόμενες ασφαλιστικές εισφορές και τα ασφαλιστικά ταμεία να ανακεφαλαιοποιηθούν με στόχο την ένταξη των προγραμμάτων στους προς επανασύσταση ΟΕΕ – ΟΕΚ).

Στήριξη της μικρής επιχειρηματικότητας

- I. **Κρατική ενθάρρυνση και ενίσχυση για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των λειτουργικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων,** για την εφαρμογή συστημάτων ολικής ποιότητας και πιστοποίησης ποιότητας και την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία.
- II. **Ανάπτυξη και αξιοποίηση ειδικών ερευνητικών εργαλείων και μηχανισμών** για την καταγραφή των τάσεων της εγχώριας και διεθνούς τουριστικής αγοράς και διασφάλιση απρόσκοπτης πρόσβασης στα στοιχεία και στις σχετικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις.
- III. **Ρύθμιση των οφειλών** των μικρών επιχειρήσεων και των αυτοαπασχολουμένων στο δημόσιο και σε ασφαλιστικά ταμεία, **σε συνεργασία με το Τουριστικό Επιμελητήριο**, καθώς και διακανονισμός των οφειλών τους σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, με προγράμματα στα οποία θα λαμβάνονται υπόψη η εποχικότητα και η ιδιαιτερότητα των τουριστικών δραστηριοτήτων.

IV. Μείωση των συντελεστών Φ.Π.Α. στις άμεσα ή έμμεσα συνδεόμενες με τον τουρισμό επιχειρήσεις.

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό ότι κατά την περίοδο 2005-2010¹⁰, εντάχθηκαν στον επενδυτικό νόμο 3299/2004, περίπου 1.800 ξενοδοχειακές επενδύσεις, με συνολικό προϋπολογισμό 4 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 1,8 περίπου δις ευρώ αποτελούν το ποσό της επιχορήγησης (μέσο ποσοστό 45%). Αρκετές από αυτές τις επενδύσεις ήταν «ουρά» του προηγούμενου επενδυτικού νόμου (2601/1998), λόγω των αλλεπάλληλων τροποποιήσεων ή καθυστερήσεων, κατά την υλοποίησή τους.

- Δεδηλωμένος στόχος με βάση τον οποίο αξιολογήθηκαν οι επενδύσεις αυτές, ήταν ο εκσυγχρονισμός 142.000 κλινών, η δημιουργία 70.000 νέων κλινών, κυρίως υπερπολυτελείας, καθώς και η δημιουργία 14.800 περίπου νέων θέσεων εργασίας.
- Σύμφωνα με υπολογισμούς το μέσο κόστος ανά κλίνη στις επενδύσεις εκσυγχρονισμού ανήλθε περίπου στις 9.000 ευρώ, ενώ στις επενδύσεις δημιουργίας νέων κλινών στις 38.000 ευρώ.
- Τέλος, το μέσο κόστος επιχορήγησης ανά νέα θέση εργασίας (14.800 νέες θέσεις) ανήλθε σε 122.100 ευρώ.

Ταυτόχρονα, η περιφερειακή κατανομή των σχεδίων αυτών παρουσίασε υπερσυγκέντρωση, με αιχμή τις Περιφέρειες Ν. Αιγαίου (Κυκλάδες, Δωδεκανήσου), Κρήτης και Ιονίων Νήσων - λογικό θα μπορούσε να πει κανείς, δεδομένου ότι εκεί παραδοσιακά συγκεντρώνονται τα μεγαλύτερα ποσοστά δυναμικότητας της ελληνικής ξενοδοχίας.

Δεν είναι ωστόσο λογικό το γεγονός ότι προωθήθηκαν, προωθούνται και συνεχίζουν να στηρίζονται πολιτικές τουριστικής ανάπτυξης που βασίζονται αποκλειστικά σε μεγάλες επενδύσεις σε οργανωμένους υποδοχείς και σε υπερπολυτελείς εγκαταστάσεις και συγκροτήματα και μάλιστα σε ήδη βεβαρημένες τουριστικά περιοχές, χωρίς επαρκή χωροταξικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό, χωρίς προσπάθεια άμβλυνσης των περιφερειακών αναπτυξιακών ανισοτήτων και χωρίς διασφάλιση και επαρκή εχέγγυα κοινωνικής ανταποδοτικότητας των επενδυτικών εγχειρημάτων (τοπικά ωφελήματα, ποιοτική απασχόληση, λειτουργική διασύνδεση των επενδύσεων με την τοπική επιχειρηματικότητα κ.λπ.).

Οι παραπάνω, υποτίθεται αναπτυξιακές κατευθύνσεις, όχι μόνο δεν αμβλύθηκαν αλλά αντιθέτως, επιτάχθηκαν, τόσο με την τροποποίηση του επενδυτικού νόμου (ν. 4146/2013), όσο και με την ψήφιση του ν. 4179/2013 περί (υποτιθέμενης) απλούστευσης διαδικασιών και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στον τομέα του τουρισμού.

Τα συγκεκριμένα νομοθετήματα εξακολουθούν να αγνοούν χαρακτηριστικά τα κρίσιμα εκείνα στοιχεία που συνδέονται με την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος και την κοινωνική ανταποδοτικότητα που οφείλουν να έχουν αυτές οι επενδύσεις. Η λογική αυτή της τουριστικής «ανάπτυξης» που υιοθετήθηκε με τον πλέον επίσημο θεσμικό τρόπο:

¹⁰ Οι αριθμοί που αναφέρονται στην περίοδο αυτή, έχουν προκύψει κατά προσέγγιση, από συνδυασμένη επεξεργασία δεδομένων που περιλαμβάνονται σε διάφορες εργασίες, ανακοινώσεις και δημοσιεύματα, δεδομένου ότι δεν έχουν δημοσιοποιηθεί επίσημα, αναλυτικά στοιχεία δεκαετίας ή έστω, πενταετίας.

- Προτάσσει ένα μοντέλο με αποδεδειγμένα χαμηλή προστιθέμενη αξία (οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, τουριστική κατοικία, σύνθετα τουριστικά καταλύματα), ξεπερασμένο και μεσοπρόθεσμα καταστροφικό, τόσο για το τουριστικό προϊόν όσο και για τις περιοχές στις οποίες αυτό αναπτύσσεται.
- Εκλαμβάνει την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος, σχεδόν αποκλειστικά ως ζήτημα δόμησης πολυτελών υποδομών και ανωδομών.
- Δυσχεραίνει δραματικά την πρόσβαση στους μηχανισμούς χρηματοδότησης για τη μικρή και πολύ μικρή επιχειρηματικότητα που αφορά, άμεσα ή έμμεσα, στον τουρισμό ευνοώντας σκανδαλωδώς τους μεγάλους επιχειρηματίες του χώρου.
- Δεν παρέχει κανένα εχέγγυο βιωσιμότητας των τουριστικών προορισμών, αντιθέτως, συμβάλλει δραματικά στην περαιτέρω υποβάθμιση και απαξίωση τους, δημιουργώντας ένα πλαίσιο ανάπτυξης κλειστών (all inclusive) μικρο-προορισμών, από πλούσιους επιχειρηματίες για πλούσιους πελάτες.
- Δεν ενισχύει αποτελεσματικά τη δικτύωση και τις συνέργειες μεταξύ μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, για την αξιοποίηση των φυσικών και εν γένει των τουριστικών πόρων των προορισμών, με έμφαση στη βιωσιμότητα και στην κοινωνική ανταποδοτικότητα των επενδύσεων.
- Αποκλείει τις τοπικές κοινωνίες από τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και τις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων που την αφορούν.

Πολλές δε από τις κατηγορίες λιγότερο επιβαρυντικών για την κοινωνία δραστηριοτήτων που προωθούν εναλλακτικά ποιοτικά μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης δεν περιλαμβάνονται στις σχετικές προβλέψεις χρηματοδοτικής επιλεξιμότητας, παρά το ότι θα μπορούσαν να αποτελούν δραστηριότητες «κλειδιά» για τη διαμόρφωση και τη βελτίωση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος. Τα όποια συμπληρωματικά προγράμματα χρηματοδοτικών δράσεων έχουν μέχρι σήμερα αναπτυχθεί, δεν μπορούν να διασφαλίσουν ένα σταθερό επενδυτικό πλαίσιο για τις τουριστικές και τις συμπληρωματικές προς το τουριστικό προϊόν επιχειρήσεις, ενώ τα διαθέσιμα κονδύλια υπολείπονται σταθερά των αναγκών.

B. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η ανάπτυξη και αξιοποίηση υφιστάμενων και νέων εργαλείων χρηματοδότησης της όλης στρατηγικής προσπάθειας, είναι απαραίτητος όρος της επιτυχίας της. Στο πλαίσιο αυτό ήδη υφίστανται αρκετά αναπτυξιακά εργαλεία (Επενδυτικός Νόμος, ΕΣΠΑ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΑ, ΕτΕΠ) η χρήση των οποίων, ελλείψει ενός συνεκτικού και κοινωνικά προσανατολισμένου τουριστικού σχεδιασμού, δεν επέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Δεδομένων δε των περιορισμών που θέτουν οι κανονισμοί των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2014 – 2020, η χώρα δεν θα διαθέτει πλέον ικανό ύψος κονδυλίων για βαριές υποδομές και συνεπώς ενδέχεται να διατίθενται πολύ λιγότεροι πόροι για την κάλυψη βασικών ελλείψεων υποδομών στον τουρισμό (λιμάνια, αεροδρόμια, οδικό δίκτυο, τηλεπικοινωνίες κ.λπ.).

Με βάση τα παραπάνω είναι περισσότερο από αναγκαίο να εξευρεθούν τρόποι αυτοχρηματοδότησης για τη διενέργεια των απαιτούμενων για την οικονομική ανάπτυξη δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, άρα να αναπτυχθούν και τα σχετικά χρηματοδοτικά εργαλεία.

Από την άλλη, οι τουριστικές επενδύσεις, δημόσιες ή ιδιωτικές, θα πρέπει να είναι προσανατολισμένες με γνώμονα το σεβασμό στα ιδιαίτερα φυσικά, πολιτισμικά και λαογραφικά χαρακτηριστικά των προορισμών, με βάση συγκεκριμένες και απολύτως εξειδικευμένες μετρήσεις των περιβαλλοντικών, οικονομικών, και κοινωνικών ωφελειών/επιβαρύνσεων, που ανάλογα με το είδος της επένδυσης, δύναται να επιφέρουν σε συγκεκριμένο γεωγραφικό, οικονομικό και κοινωνικό «χώρο».

Τα επενδυτικά κεφάλαια, θα πρέπει να επιχειρούν με τρόπο ώστε μεταξύ άλλων να μεγιστοποιείται η κοινωνική ωφέλεια και να ελαχιστοποιούνται οι εξωτερικές επιβαρύνσεις. Κρίσιμο επίσης είναι το ζήτημα της διασύνδεσης της κινητροδότησης των επενδύσεων, αφενός με τον εκάστοτε σχεδιασμό της παραγωγικής ανασυγκρότησης της πραγματικής οικονομίας, αφετέρου με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, που σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι προαπαιτούμενα και να προσμετρώνται σε κάθε σχετική αξιολόγηση.

Τέλος, με δεδομένο ότι η οικονομική κρίση έχει δημιουργήσει συνθήκες πρωτόγνωρης ύφεσης, η οποία θα είναι ολοένα και περισσότερο μη αναστρέψιμη, όσο ακολουθούνται οι υφιστάμενες πολιτικές σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, καθίσταται περισσότερο από ποτέ απαραίτητη η αναζήτηση συμμαχιών και η ανάληψη πολιτικών πρωτοβουλιών, από κοινού με τις χώρες που αντιμετωπίζουν ανάλογης φύσης προβλήματα.

Ανακεφαλαιώνοντας, η προοπτική μεγέθυνσης του τουρισμού, θα πρέπει να συνεξεταστεί και με βάση την αναγκαιότητα στήριξης και άλλων παραγωγικών τομέων (π.χ. πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα), την προστασία του περιβάλλοντος, την κατανομή του διαθέσιμου χώρου και των διαθέσιμων οικονομικών πόρων. Επίσης, θα πρέπει να συνδυάζεται με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής και την ισόρροπη ανάπτυξη κάθε Περιφέρειας, δεδομένου ότι ο τουριστικός τομέας είναι ενεργοβόρος και τα όποια κονδύλια θα πρέπει να κατευθύνονται σε πολιτικές στήριξης της αυτοπαραγωγής και αυτοκατανάλωσης ενέργειας σε υφιστάμενες και νέες μονάδες.

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Αναπτυξιακή τράπεζα

Επομένως, **στο πλαίσιο της εθνικοποίησης – κοινωνικοποίησης του τραπεζικού συστήματος**, θα εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο της ύπαρξης μιας **αναπτυξιακής τράπεζας υπό δημόσιο και κοινωνικό έλεγχο**, με μετασχηματισμό μιας υπάρχουσας ή δημιουργία μιας νέας, που θα στηρίζει προγράμματα ανάπτυξης στη σφαίρα του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα. Μέσα στα πλαίσια αυτής της αναπτυξιακής τράπεζας (π.χ. με τη μορφή holding), θα μπορούσε **μια μονάδα (π.χ. διεύθυνση) ή θυγατρική να εξειδικεύεται στη χρηματοδότηση της τουριστικής ανάπτυξης**. Στο στρατηγικό δε προγραμματισμό αυτής της τράπεζας, θα μπορούν να συμμετέχουν εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των κοινωνικών φορέων του τουρισμού και των εργαζόμενων.

Μέσω αυτού του χρηματοδοτικού εργαλείου, θα είναι δυνατόν:

- να χρηματοδοτούνται δημόσιες επενδύσεις τουριστικού ενδιαφέροντος, επενδυτικά προγράμματα για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και επενδύσεις στον τομέα των τουριστικών υποδομών, κ.ά.

- να ασκείται αποτελεσματικός διαφανής έλεγχος στην κατανομή των διαθέσιμων πόρων, με κριτήρια αναπτυξιακά και κοινωνικά.
- να αυξάνεται η κοινωνική αποτελεσματικότητα των τουριστικών επενδύσεων.
- να σταθεροποιηθεί η ρευστότητα των ΜμΕ που συνδέονται με τον τουρισμό.
- να επιτευχθεί η μεσο-μακροπρόθεσμη ανάκαμψη της τουριστικής επενδυτικής δραστηριότητας.
- να υλοποιούνται έγκαιρα και αποτελεσματικά μέτρα που προβλέπονται από τα εγκεκριμένα Περιφερειακά Σχέδια Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης.

Αυτή η αναπτυξιακή τράπεζα θα χρειαστεί να στηριχθεί με ειδική τεχνογνωσία, χρηματοδοτικές δομές όπως οι ήδη υφιστάμενες **συνεταιριστικές Τράπεζες** (ή νέες που πιθανόν δημιουργηθούν), τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διαπεριφερειακό επίπεδο, ώστε να συμβάλλει στη χρηματοδότηση ιδιωτικών τουριστικών επενδύσεων που συνάδουν με τη στρατηγική μας και συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της.

Διαχείριση Τουριστικών Επενδύσεων

- I. Επενδύσεις έντασης κεφαλαίου, με στόχο την ανάπτυξη σύγχρονων και απαραίτητων βασικών κρατικών υποδομών (μεταφορές, κατασκευές μεγάλων έργων, οδικοί άξονες, ενέργεια, διαχείριση αποβλήτων κ.λπ.) θα πρέπει να αναλαμβάνονται, κατά κανόνα, από το δημόσιο τομέα. Επενδύσεις έντασης εργασίας που στοχεύουν κυρίως στην αναδιאμόρφωση, στον αναπροσανατολισμό και στον εμπλουτισμό των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών και του προϊόντος θα πρέπει να αναλαμβάνονται, κατά κανόνα, από τον ιδιωτικό τομέα ή από μικτά σχήματα δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων, με τη δυνατότητα, σε ειδικές περιπτώσεις, προώθησης σχημάτων αυτοδιαχείρισης και κοινωνικής επιχειρηματικότητας.
- II. Ιδιαίτερη αντιμετώπιση απαιτεί το ζήτημα της αξιοποίησης της δημόσιας τουριστικής περιουσίας το οποίο είναι εξαιρετικά σύνθετο και πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση. Η αξιοποίηση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:
 - Αποτίμηση των ακινήτων και υποδομών (κεφαλαιακή αξία).
 - Ομαδοποίηση των ακινήτων με κριτήρια θεματικής δραστηριότητας, χωρικά, γεωγραφικά κ.λπ.
 - Προσομοίωση μοντέλων κερδοφορίας και καθορισμού εύρους των τιμών πώλησης υπηρεσιών σε βάθος χρόνου παραχώρησης.
 - Δεσμεύσεις εκ μέρους των παραχωρησιούχων για την ελαχιστοποίηση των εξωτερικών επιβαρύνσεων.
 - Δεσμεύσεις εκ μέρους των παραχωρησιούχων για τη συντήρηση υποδομών και υλοποίησης νέων ή συμπληρωματικών επενδύσεων καθώς και προβλέψεις παροχής αντισταθμιστικών ωφελειών.
 - Διαφοροποίηση των τιμών παροχής των υπηρεσιών σε ειδικές περιπτώσεις (π.χ. κοινωνικά ευαίσθητες ή ευπαθείς ομάδες, αξιοποίηση δημόσιων αγαθών κ.λπ.).

- Ειδικά κίνητρα με στόχο τη λειτουργική διασύνδεση των επενδύσεων με την τοπική οικονομία και την παραγωγή τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Εκ των προτέρων δέσμευση των υποψήφιων επενδυτών στη δημιουργία ή/και διατήρηση συγκεκριμένου επιπέδου απασχόλησης.
- Επαναξιολόγηση των συμβατικών όρων υφιστάμενων συμβάσεων και ανάληψη των κατάλληλων, κατά περίπτωση ενεργειών (**αναθεώρηση ή και ακύρωση**).

Παράλληλα, απαιτείται να αναμορφωθούν ολοκληρωτικά οι θεσμικές προβλέψεις του επενδυτικού θεσμικού πλαισίου (ν. 3299/2004, ν. 3908/2011, και ν. 4146/2013), οι οποίες ευνοούν συστηματικά, εδώ και μία τουλάχιστον δεκαετία, τις μεγάλες τουριστικές επενδύσεις μαζικού χαρακτήρα.

Στο ίδιο πλαίσιο, απαιτείται ο αναπροσανατολισμός των επενδυτικών σχεδίων που στηρίζονται, μέσω τόσο του εκάστοτε ισχύοντος επενδυτικού νόμου όσο και μέσω των άλλων χρηματοδοτικών προγραμμάτων, στις πολιτικές κατευθύνσεις της ανάσχεσης της περαιτέρω επιβάρυνσης των ήδη ανεπτυγμένων τουριστικών περιοχών.

Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση δράσεων ολοκληρωμένου εκσυγχρονισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στην αναβάθμιση των στοιχείων που χαρακτηρίζουν την ποιοτική λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων (όπως λ.χ. ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, εισαγωγή καινοτομιών, περιβαλλοντική διαχείριση-πιστοποίηση, προσβασιμότητα, συνεργατικοί εταιρικοί σχηματισμοί, κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις παραγωγικού σκοπού κ.λπ.) και συμβάλλουν στην ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού με ήπιο χαρακτήρα, σε περιοχές που διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα και σχετικά αποθέματα.

Αναμόρφωση του επενδυτικού θεσμικού πλαισίου

- I. **η διεύρυνση των κατηγοριών των επιλέξιμων προς χρηματοδότηση επιχειρήσεων του επενδυτικού νόμου (ν. 3908/2011)**, με τη συμπερίληψη όλων των τουριστικών επιχειρήσεων, των ειδικών τουριστικών εγκαταστάσεων, καθώς και των συμπληρωματικών προς το τουριστικό προϊόν επιχειρήσεων (ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα, εστίαση – ψυχαγωγία, επαγγελματικά σκάφη αναψυχής, δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης, αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας, δραστηριότητες υγείας και ευεξίας, δραστηριότητες ταξιδιωτικών γραφείων, πολιτιστικές δραστηριότητες – τέχνες, συνεδριακός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, μεταφορές - πούλμαν - πλοία κ.λπ.).
- II. **η συνολική αναμόρφωση του ν. 4019/2011 «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα»**, ώστε να συμπεριληφθούν στις προβλέψεις του τουριστικής φύσεως, σκοποί και δραστηριότητες, μέσω των οποίων, μπορούν να υλοποιηθούν επενδυτικά σχέδια κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων παραγωγικού σκοπού που θα λειτουργούν στη βάση μίας εναλλακτικής και αλληλέγγυας οικονομίας, δίδοντας προτεραιότητα στην κοινωνικά ανταποδοτική αξιοποίηση των φυσικών πόρων, των τουριστικών υποδομών και των ανωδομών των τουριστικών προορισμών και όχι στη συσσώρευση κερδών.
- III. **η αποσύνδεση της χώρας από τις προβλέψεις αιρεσιμοτήτων του νέου προγράμματος 2014 – 2020**, οι οποίες εξαρτούν τη ροή της χρηματοδότησης από την επίτευξη συγκεκριμένων μακρο-οικονομικών μεγεθών και την προώθηση διαρθρωτικών αλλαγών.

IV. ο επανακαθορισμός των 13 ελληνικών Περιφερειών, με βάση τα σημερινά οικονομικοκοινωνικά δεδομένα της κρίσης, όσον αφορά στις συγκλίσεις και αποκλίσεις των περιφερειακών ΑΕΠ ως προς των κοινοτικό μέσο όρο.

Γ.2.5. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ

A. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Οι ελληνικές κυβερνήσεις, παρ' όλες τις σταθερές διαχρονικά σχετικές εξαγγελίες, έχουν κάνει πολύ λίγα για την υποβοήθηση της ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού με ήπια μορφή. Συνήθως, η σπουδή τους εξαντλείται στην υιοθέτηση πολιτικών υποτιθέμενης αξιοποίησης των εξαιρετικά πλούσιων τουριστικών πόρων της χώρας (περιβάλλον, ιαματικές πηγές, θεματικές-ιστορικές διαδρομές, παραδοσιακοί οικισμοί, πολιτισμικά και λαογραφικά στοιχεία, θρησκευτικά και ιστορικά μνημεία, αγροτική παραγωγή, σπάνια και μοναδικά τοπικά προϊόντα κ.λπ.). Ωστόσο, πρόκειται για προώθηση θεματικών τουριστικών προϊόντων που προωθούν την αυστηρά ελεγχόμενη τουριστική κατανάλωση, με αμφίβολα οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα και ταυτόχρονα, μεγάλες κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις (π.χ. οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, κρουαζιέρα, γήπεδα γκολφ, μαρίνες κ.λπ.).

B. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η χώρα μας έχει πάρα πολλά πλεονεκτήματα για την ανασύνθεση του προϊόντος με όρους ανάπτυξης θεματικών εμπειριών, δεδομένου ότι οι τουριστικοί της πόροι (φυσικοί, περιβαλλοντικοί, πολιτισμικοί και ιστορικοί) είναι, από αυτή την άποψη, πραγματικά ανεξάντλητοι. Τόσο η διεθνής εμπειρία, όσο και επιμέρους μελέτες έχουν καταδείξει πως το σημαντικότερο στοιχείο για την ανάπτυξη του τουρισμού σε μια περιοχή είναι τα ίδια τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της. Επομένως, μια στρατηγική για την αιεφόρο ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος απαιτεί πρωτίστως την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του κάθε τουριστικού προορισμού, ώστε να αναπτυχθούν εκείνες οι μορφές τουρισμού που προσαρμόζονται, κατά το δυνατόν, ομαλότερα στους τουριστικούς πόρους αυτού του προορισμού, ξεφεύγουν από τη λογική της «μονοκαλλιέργειας» και βοηθούν στην χρονική επιμήκυνση της τουριστικής δραστηριότητας.

Η επίτευξη των στόχων της **στρατηγικής του ΣΥΡΙΖΑ**, έχει ως κεντρικό πυρήνα την **ανασύνθεση-ανανέωση του τουριστικού προϊόντος**, όπως αυτό ήταν γνωστό μέχρι σήμερα, προς την κατεύθυνση της διαμόρφωσης νέων τουριστικών προϊόντων. **Στρατηγική προτεραιότητα για την επίτευξη των ανωτέρω αποτελεί ο σχεδιασμός, η δημιουργία και η προώθηση ενός ολοκληρωμένου πακέτου (portfolio) ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με προτεραιότητα και κατεύθυνση τις ήπιες μορφές ανάπτυξης, όπου η χώρα έχει υψηλό απόθεμα τουριστικών πόρων (φυσικών, ιστορικών – πολιτισμικών και κοινωνικών) και στόχο την ουσιαστική διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, τη σύνθεση στοχευμένων θεματικών εμπειριών, τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, την εισαγωγή καινοτομιών και την προσέλκυση νέων κατηγοριών τουριστών – επισκεπτών.**

Ενδεικτικά, αναφέρονται οι παρακάτω μορφές που θα εξειδικευτούν ανά Περιφέρεια και κατά περίπτωση, σε συνεργασία με τους δημόσιους φορείς:

- ο **πολιτισμικός τουρισμός** (μουσεία, μνημεία, επισκέψιμες αρχαιότητες, λαογραφία, θρησκευτικός τουρισμός, παραδοσιακοί οικισμοί, πολιτιστικές διαδρομές, βυζαντινά κάστρα, πολιτισμικά δίκτυα, διεθνή φεστιβάλ, μουσικές διοργανώσεις, σύγχρονη τέχνη –

ζωγραφική - μουσική, κ.λπ.), που στην Ελλάδα θα πρέπει να αποτελέσει τον κύριο άξονα της τουριστικής πολιτικής, αφού η ύπαρξη του τεράστιου πολιτιστικού αποθέματος είναι μοναδική. Η επίσκεψη σε συνδυασμό με την εκπαίδευση και τη γνώση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, αποτελεί διαχρονικά τον βασικό μας πρεσβευτή σε όλο τον κόσμο.

- ο **θαλάσσιος τουρισμός** (θεματικές κρουαζιέρες μικρής κλίμακας, ιστιοπλοΐα, *yachting*, καταδύσεις αναψυχής, θαλάσσιο σκι, θαλάσσιο αλεξίπτωτο, ιστιοσανίδα, κολύμβηση, θαλάσσιο έλκηθρο, αλιευτικός τουρισμός κ.λπ.), σε μια χώρα με 16.000 χλμ. ακτογραμμής και πάνω από 2.500 νησιά, που αποτελούν ισχυρότατο «κεφάλαιο» για την ανάπτυξή του.
- ο **τουρισμός υπαίθρου** (αγροτουρισμός, οινοτουρισμός, φυσιολατρικός τουρισμός, περιπατητικός-περιηγητικός τουρισμός, τουρισμός παρατήρησης, οικοτουρισμός, γεωτουρισμός), που αναπτύσσεται κοντά στην φύση για να δώσει στον ταξιδιώτη την ευχαρίστηση να βιώσει την αγροτική και φυσική ζωή και τις ασχολίες της μέσα σε αγροκτήματα ή να παρατηρήσει την φύση περπατώντας και παρατηρώντας την χλωρίδα και την πανίδα
- ο **τουρισμός περιπέτειας** (κανόε-καγιάκ, *rafting*, ορειβασία, αναρρίχηση, ποδήλατο βουνού, αλεξίπτωτο πλαγιάς, ποδηλασία πόλης, ιππασία, κ.λπ.), που αναπτύσσεται για την ικανοποίηση της ανάγκης αναψυχής κοντά στο φυσικό περιβάλλον, δηλαδή σε λίμνες ποτάμια, παράκτιες, παρόχθιες, ορεινές, ημι-ορεινές, αστικές και ημι-αστικές περιοχές, καθώς και για την ανάγκη ήπιας άθλησης και περιπέτειας μέσα στη φύση.
- ο **αθλητικός τουρισμός** που αναπτύσσεται διεθνώς για να εξυπηρετήσει επαγγελματικές αθλητικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των αθλητικών αγώνων και διοργανώσεων επαγγελματικών ομάδων ή αθλητών και φιλάθλων. Η Ελλάδα με πλούσια αθλητική ιστορία και παρελθόν που δεν κατάφερε να εκμεταλλευτεί ούτε και μετά τους πολυδάπανους Ο.Α του 2004, θα πρέπει να επιδιώξει την άμεση προσαρμογή των υφιστάμενων αθλητικών υποδομών της, στη νέα στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης και να προσανατολιστεί στον αθλητικό τουρισμό, με πολιτιστικό-πνευματικό κέντρο την Αρχαία Ολυμπία και αποφεύγοντας τις «φαραωνικές» διοργανώσεις και εκδηλώσεις.
- ο **γαστρονομικός τουρισμός** (οριζόντια ειδική μορφή) που ενθαρρύνει τη συμμετοχή του επισκέπτη σε εμπειρίες που συνδέονται με την τοπική κουζίνα και την ανάδειξη της ιδιαίτερης ταυτότητας συγκεκριμένων προορισμών (γαστρονομικές διαδρομές, γευσιγνωσία, πιστοποίηση και ενσωμάτωση της τοπικής κουζίνας στην τουριστική προσφορά, γαστρονομικά επιμορφωτικά προγράμματα, διασύνδεση με τη γεωργική παραγωγή, την παραγωγή βιολογικών προϊόντων, προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ κ.λπ.). Οι επισκέπτες με σκοπό την απόλαυση της γαστρονομίας συνεχώς αυξάνονται διεθνώς ενώ η πολυπόικλη κουζίνα μας έχει σημαντική θέση στη διεθνή κουζίνα, σχετιζόμενη με σημαντικά ποιοτικά χαρακτηριστικά υγείας και μακροζωίας.
- ο **τουρισμός υγείας και ευεξίας** που στοχεύει στη δημιουργία αναζωογόνησης και χαλάρωσης σε σωματικό, πνευματικό και ψυχικό επίπεδο (π.χ. ιαματικός τουρισμός - θερμαλισμός, θαλασσοθεραπεία, υποδομές εξυπηρέτησης ΑμΕΑ κ.λπ.).
- ο **τουρισμός ξεκούρασης του Σαββατοκύριακου (city break ή του long weekend)** που πρέπει αρχικά να στοχεύσει στην ανάδειξη των δύο μεγαλύτερων πόλεων της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) και μετέπειτα να επεκταθεί και σε μικρότερες πόλεις που είναι ξεχωριστές σε ομορφιά, προβάλλοντας την αστική ιδιαιτερότητά τους και προσελκύοντας επισκέπτες σε ετήσια βάση, δίδοντας παράλληλα ιδιαίτερη έμφαση στις κατά τόπους γιορτές, φεστιβάλ, διοργανώσεις και στην ήπια τουριστική ανάπτυξη σε ολόκληρη τη

χώρα (π.χ Αλεξανδρούπολη, Ξάνθη, Καβάλα, Βέροια, Νάουσα, Ιωάννινα, Φλώρινα, Καστοριά, Καρδίτσα, Ναύπακτος, Γαλαξίδι, Ναύπλιο, Καλαμάτα κ.ά.).

- **ο συνεδριακός τουρισμός** που αφορά στην παρακολούθηση συνεδρίων, εκθέσεων, επιστημονικών εκδηλώσεων κ.λπ. και σχετίζεται με τη διαθεσιμότητα των απαραίτητων υποδομών και υπηρεσιών, όπως αμφιθεάτρων, εκθεσιακών χώρων, μεγάλων καταλυμάτων, υπηρεσιών εστίασης, υπηρεσιών γραμματειακής υποστήριξης και διερμηνείας. Κρίσιμος παράγοντας για την προσέλκυση επισκεπτών είναι η εύκολη πρόσβαση στον τόπο πραγματοποίησης ενός συνεδρίου ή έκθεσης. Στην Ελλάδα σήμερα, λειτουργούν αυτοτελή συνεδριακά κέντρα, εγκαταστάσεις και υποδομές που θα μπορούσαν να στηρίξουν την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού σε σημαντικά αστικά ή αναπτυσσόμενα παραθεριστικά κέντρα (π.χ Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ρόδο, Κρήτη, Κέρκυρα, Χαλκιδική). Ο συνδυασμός της μορφής αυτής με άλλες μορφές τουρισμού (λ.χ. αθλητικός, γαστρονομικός πολιτιστικός τουρισμός), μπορεί να αποτελέσει ισχυρή βάση ανάκαμψης της τουριστικής κίνησης και των εσόδων, ιδιαίτερα στην περίπτωση της Αθήνας¹¹.

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- I. **Έλεγχος και περιορισμός νέων μαζικών εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής, ιδιαίτερα επιβαρυντικών στο περιβάλλον**, (όπως λ.χ. χιονοδρομικά κέντρα, γήπεδα γκολφ, αυτοκινητοδρόμια, μαρίνες, οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων κ.λπ.), **με βάση τη συνολική νέα αναπτυξιακή κατεύθυνση**
- II. **Εφαρμογή αντικειμενικά μετρήσιμων αναπτυξιακών δεικτών και κριτηρίων κοινωνικής ανταπόδοσης**. Αντίστοιχοι περιορισμοί πρέπει να προβλεφθούν και σε ειδικές επενδύσεις που αφορούν στην μαζική ανάπτυξη και εμπορική εκμετάλλευση τουριστικών κατοικιών, σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων, αιγιαλών, παραλιών και παραποτάμιων και παραλίμνιων περιοχών, περιβαλλοντικά προστατευόμενων περιοχών και περιοχών υψηλής περιβαλλοντικής και αισθητικής αξίας.
- III. **Προτεραιότητα σε μικρές υποδομές στήριξης της τουριστικής δραστηριότητας με περιορισμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, περισσότερο συμβατές με τον χαρακτήρα των περιοχών και πάντοτε σε συνάρτηση με τη φέρουσα ικανότητα των προορισμών αυτών και τη στρατηγική της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης που συνδέεται αρμονικά με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και την κλίμακα του ελλαδικού χώρου.**

Για παράδειγμα σχεδιάζεται να δοθεί προτεραιότητα σε αγκυροβόλια και μικρά καταφύγια αντί για μαρίνες, σε αξιοποίηση και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών, στην ανάδειξη περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, στη συλλογική αξιοποίηση ειδικών κατηγοριών δημόσιων τουριστικών ακινήτων όπως οι ιαματικές πηγές και τα υδροθεραπευτήρια, στη δημιουργία, σήμανση και πιστοποίηση φυσικών, πολιτισμικών, ιστορικών, γεωφυσικών

¹¹ Η τελευταία πλήττεται από την βαθιά οικονομική ύφεση, καθώς και από μια σειρά σοβαρών κοινωνικών ζητημάτων που έχουν παραμείνει άλυτα με ευθύνη της εκάστοτε κεντρικής Διοίκησης αλλά και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τα θέματα της καθαριότητας, του ρατσισμού, της φτωχοποίησης και γκετοποίησης του κέντρου, του παράνομου εμπορίου, της ασφάλειας και του εμπορίου ναρκωτικών, αποτελούν τις βασικές αιτίες της μεγάλης πτώσης της επισκεψιμότητας της πρωτεύουσας και του κλεισίματος πολλών μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η Αθήνα ως σημαντικός τουριστικός προορισμός, σύμβολο του πολιτισμού μας, πρέπει να στηριχθεί και να επανατοποθετηθεί στο νέο σχεδιαζόμενο τουριστικό χάρτη της χώρας.

και εν γένει θεματικών διαδρομών, στη διασύνδεση του προϊόντος και των παρεχόμενων υπηρεσιών με τη γεωργική δραστηριότητα κ.ο.κ.

IV. Ενίσχυση, αντίστοιχα με τα παραπάνω, **μικρών, επιχειρηματικών ή γεωργικών δραστηριότητες (του πρωτογενούς δηλαδή η δευτερογενούς τομέα) που συμβάλλουν στη ολοκληρωμένη κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη του προορισμού.**

Η ήπια ανάπτυξη και στήριξη των ειδικών και εναλλακτικών αυτών μορφών τουρισμού, καθώς και των υποδομών και δραστηριοτήτων που τις πλαισιώνουν, αποτελεί τη μόνη εφικτή στρατηγική επιλογή, ώστε να επιτευχθεί **η σταδιακή μετατόπιση του μαζικού χαρακτήρα της υφιστάμενης τουριστικής προσφοράς προς την κατεύθυνση του εμπλουτισμού και της διαφοροποίησης των παραγόμενων τουριστικών προϊόντων** που θα αναδεικνύουν τον πλούτο και τα διαφορετικά συγκριτικά πλεονεκτήματα των προορισμών, θα σέβονται τη μοναδικότητα του επισκέπτη και θα αποφέρουν πολλαπλά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

Επιπλέον, η διαφοροποίηση της τουριστικής εμπειρίας και ο εμπλουτισμός των χαρακτηριστικών του προσφερόμενου προϊόντος, θα συμβάλλει αποτελεσματικά στην ανάδειξη νέων, σχετικά άγνωστων, προορισμών στη χώρα μας, στη διεύρυνση σε νέες διεθνείς αγορές, στην προσέλκυση νέων ομάδων επισκεπτών, στη μείωση της εξάρτησης από τους διεθνείς tour operators και στην άμβλυνση της έντονης εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης.

Γ.2.6. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΙΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ

A. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Ο τρόπος της διαφήμισης και προβολής του ελληνικού τουριστικού προϊόντος έχει συχνά «στοχοποιηθεί» (ενίοτε όχι άδικα), ενώ στο όνομά της τουριστικής καμπάνιας έχουν διασπαθιστεί από τον ΕΟΤ υπέρογκα ποσά, με αμφισβητούμενα αποτελέσματα ως προς τις επιπτώσεις στον εισερχόμενο τουρισμό.

Οι αιτίες εντοπίζονται στις διαχρονικές πελατειακές σχέσεις και πρακτικές Υπουργών, Γενικών Γραμματέων και Προέδρων του ΕΟΤ, που έχουν κατά καιρούς θεωρήσει τη διαφήμιση ως βήμα για την προσωπική τους προβολή, καθώς και στη μικρή ή μεγάλη διαπλοκή με τα ΜΜΕ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η διαφημιστική καμπάνια λοιπόν μέχρι σήμερα σχεδιάζεται και υλοποιείται από τον ΕΟΤ και κυρίως αφορά στην διαφήμιση στο εξωτερικό. Πρόκειται για μια πολύ σοβαρή και δύσκολη διεργασία, που απαιτεί εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και αντίστοιχα ερευνητικά εργαλεία, τα οποία όμως ο ΕΟΤ έχει εσκεμμένα μέχρι σήμερα στερηθεί. Αποτέλεσμα είναι να ανατίθενται διαφημιστικές ενέργειες και δράσεις σε εξωτερικές ιδιωτικές ελληνικές και ξένες εταιρίες, χωρίς ο Οργανισμός να διαθέτει τα εργαλεία ελέγχου και εποπτείας των αποτελεσμάτων. Αξίζει να σημειωθεί πως δεν έχει γίνει διαφημιστική καμπάνια από τον ΕΟΤ στο εξωτερικό από το 2009 έως σήμερα.

Αυτή η διαδικασία γίνεται ιδιαίτερα πολύπλοκη λόγω της εμπλοκής δύο διευθύνσεων του ΕΟΤ στους διαγωνισμούς, αλλά και του υπάρχοντος σύνθετου νομικού πλαισίου.

Η υφιστάμενη κατάσταση, οφείλεται κατά κύριο λόγο στο ασαφές θεσμικό πλαίσιο με βάση το οποίο ο ΕΟΤ πραγματοποιεί την Διαφημιστική Προβολή του τουριστικού προϊόντος της χώρας μέχρι σήμερα. Η παράλληλη ύπαρξη του Β.Δ 57 (25-9/ΦΕΚ 199/Α/5-10-57) καθώς και του Π.Δ 118/2007 «Κανονισμός Προμηθειών του Δημοσίου», δηλαδή η παράλληλη ισχύς των όρων των παραπάνω νομοθετημάτων για την Διαφημιστική Προβολή, οδηγεί σε αντικρουόμενους κανόνες λειτουργίας και επομένως σε νομικές ασάφειες και δυσκολίες ουσιαστικής αποτελεσματικής λειτουργίας ανάμεσα στις δύο Διευθύνσεις που μέχρι σήμερα εμπλέκονται (Δ/ση Έρευνας Αγοράς και Διαφήμισης και Δ/ση Διοικητικού).

B. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η διαφημιστική προβολή όντως είναι μια ιδιαίτερη λειτουργία και απαιτεί διοικητική ευελιξία και χρονική αμεσότητα για να ανταποκριθεί στο ιδιάζον αυτό αντικείμενο κατά την σύγχρονη μάλιστα γρήγορη –επικοινωνιακή και τεχνολογική εποχή μας. Επομένως απαιτείται η ιδιαίτερη νομική αντιμετώπιση και ανάλογη ρύθμιση σχετικά με τους χρόνους και τις απλουστευμένες διοικητικές διαδικασίες ενώ παράλληλα θα πρέπει να τίθενται «δικλείδες ασφαλείας» και στον τρόπο λήψης των αποφάσεων αλλά και στα αναμενόμενα αποτελέσματα ώστε να αποφεύγονται οι αυθαιρεσίες από την Διοίκηση.

Η συνολική αναπτυξιακή προσπάθεια για τον Τουρισμό ακολουθείται από **τον επανασχεδιασμό της επικοινωνιακής στρατηγικής τουριστικής προβολής και προώθησης της χώρας ως τουριστικού προορισμού.**

Ο επανασχεδιασμός αυτός, θα πρέπει να υπακούει και να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του τουριστικού αναπτυξιακού σχεδιασμού δηλαδή θα πρέπει το βάρος της προβολής της τουριστικής ταυτότητας της χώρας να διαφοροποιείται σταδιακά προς την κατεύθυνση της προβολής της Ελλάδος ως ενός **προορισμού που προσφέρει διαφοροποιημένες τουριστικές επιλογές σε κάθε εποχή του χρόνου, πολλαπλούς εναλλακτικούς ταξιδιωτικούς συνδυασμούς και μεγάλη ποικιλομορφία τουριστικών προϊόντων-εμπειριών.**

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι απαραίτητη η εκπόνηση και υλοποίηση ενός **Ολοκληρωμένου Σχεδίου Προώθησης και Προβολής (ΟΣΠΠ)**, μεσοπρόθεσμης διάρκειας, με στόχο να ισχυροποιηθεί το ελληνικό τουριστικό προϊόν και να ενισχυθεί περαιτέρω η ελληνική τουριστική ταυτότητα ώστε να καταστεί συνώνυμη της αξιοπιστίας στην διεθνή τουριστική αγορά (ισχυροποίηση του brand name «Ελλάδα και Τουρισμός»).

Το ΟΣΠΠ θα καταρτίζεται θεσμικά από την καθ' ύλην αρμόδιο Δημόσιο Φορέα, τον ΕΟΤ και θα εγκρίνεται από το ΥΠΟΤ με την κατάλληλη συμβουλευτική υποστήριξη επιστημονικών ομάδων των Πανεπιστημιακών τμημάτων Τουρισμού (ΑΕΙ, ΑΤΕΙ), ερευνητικών κέντρων ή και των κοινωνικών εταίρων, μέσω θεσμικών συνεργασιών σε συνάφεια με τις εξειδικευμένες ανάγκες προώθησης που θα προκύψουν ανά αγορά και στόχο (target groups, καθώς και τις ειδικότερες επιστημονικές απαιτήσεις της διεθνούς προβολής των προορισμών που περιλαμβάνονται στα ΠΕΣΟΤΑ).

Η υλοποίηση των εκάστοτε ΟΣΠΠ θα σχεδιαστεί αναλυτικά μέσα από το θεσμικό πλαίσιο που θα καταρτιστεί ώστε ο ΕΟΤ και η αρμόδια Δ/ση που θα το υλοποιήσει να θωρακιστεί νομικά για την ευέλικτη, αποτελεσματική αλλά και διάφανη διαδικασία αναθέσεων εργασιών προβολής και διαφήμισης.

Σημειώνεται ότι παρόλο που το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο έχει ευνοήσει κατά καιρούς στην διασπάθιση δημόσιου χρήματος με δυσανάλογα επικοινωνιακά αποτελέσματα, θα πρέπει να εξεταστεί και να διασφαλιστεί μια χαλαρότερη διαδικασία αναθέσεων από την υπάρχουσα, εφόσον δεν είναι δυνατόν να ακολουθούνται οι απόλυτοι κανόνες που επιβάλλονται για ανάθεση προμηθειών αγαθών εξαιτίας της ταχύτητας που απαιτείται στην εμπορική επικοινωνία υπηρεσιών πληροφόρησης.

Το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Προώθησης και Προβολής θα ενσωματώνεται ως ειδική, διακριτή ενότητα στο Εθνικό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΣΤΑ).

Βασικά συστατικά και δομικά στοιχεία της νέας αυτής στρατηγικής τουριστικής προώθησης και προβολής είναι:

- I. Η **αξιοποίηση των ήδη υπάρχουσών σχετικών μελετών και ερευνών αγοράς**, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- II. Η **ανάπτυξη στρατηγικών επικοινωνίας** με βάση τη δημιουργία ολοκληρωμένων τουριστικών εμπειριών ανά θεματικό κλάδο, γεωγραφική περιφέρεια και προορισμό.

- III. Η επανεξέταση και επαναπροσανατολισμός του τρόπου της προώθησης και προβολής του ελληνικού τουρισμού προς εναλλακτικά κανάλια διεθνούς διανομής του προϊόντος.
- IV. Η ανάπτυξη εθελοντικών δομών προβολής και επικοινωνίας της χώρας και η στήριξη τους από τους αρμόδιους φορείς του Δημοσίου.
- V. Η αναβάθμιση του διαδικτυακού κόμβου τουριστικής προβολής στη χώρα (www.visitgreece.gr), σε ένα σύγχρονο ενιαίο ολοκληρωμένο σύστημα σχεδιασμού και υλοποίησης ταξιδιών και διαχείρισης κρατήσεων, με την παροχή ειδικών πληροφοριακών εργαλείων και δυνατοτήτων για την εξατομικευμένη προβολή των τουριστικών πλεονεκτημάτων και παροχών όλων των τουριστικών προορισμών της χώρας και την υποστήριξη των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων κάθε τουριστικού προορισμού.
- VI. Η καλλιέργεια κουλτούρας χρήσης και αξιοποίησης ηλεκτρονικών εργαλείων και εφαρμογών διαχείρισης ηλεκτρονικής πληροφορίας (ψηφιακές περιηγήσεις, εφαρμογές κινητών για τουριστικές πληροφορίες κ.λπ.).
- VII. Η θέσπιση ποσοτικοποιημένων στόχων της τουριστικής προώθησης και προβολής, ανάπτυξη μεθοδολογίας αντικειμενικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της καμπάνιας επικοινωνίας σε ετήσια βάση και ανάληψη διορθωτικών κινήσεων, όπου αυτό απαιτείται.
- VIII. Η εκπόνηση, εφαρμογή και ενεργοποίηση ενός Προγράμματος Διαχείρισης Κρίσεων στον Τουρισμό με τη συμμετοχή εξειδικευμένων στελεχών των συναρμόδιων φορέων, στο οποίο θα εξειδικεύονται οι πιθανοί κίνδυνοι, καθώς και οι στρατηγικές επικοινωνιακής διαχείρισης ενδεχόμενων κρίσεων.

Γ.2.7. ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η μνημονιακή πολιτική που εφαρμόζεται από το 2010, έχει συστηματικά στοχεύσει στην αναδιανομή του πλούτου προς όφελος της κερδοφορίας του μεγάλου κεφαλαίου, στην αποδιάρθρωση του κοινωνικού ιστού και του θεσμικού πλαισίου και έχει ως πυρήνα το στόχο της απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων και τη κατεδάφιση των μισθών.

Η ανεργία επί του συνόλου του πληθυσμού (κοντά στο 28%) και ειδικότερα στους νέους (κοντά στο 62%) αγίζει πρωτοφανή επίπεδα και αυξάνεται με δραματικούς ρυθμούς. Ωστόσο, το πεδίο των εργασιακών σχέσεων, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί από τις υπάρχουσες πολιτικές και οικονομικές ελίτ, παρουσιάζει διαφοροποιήσεις τέτοιες που επιταχύνουν τη μετάβαση σε έναν νέο «εργασιακό Μεσαίωνα». Φαινόμενα όπως η ελαστικοποίηση της εργασίας (ημιαπασχόληση, εκ περιτροπής εργασία, αδήλωτη εργασία, εποχική εργασία), η κατάργηση της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας και η μείωση του κατώτατου μισθού, το καθεστώς της εφεδρείας και η αντικατάσταση των κλαδικών και συλλογικών συμβάσεων με επιχειρησιακές και ατομικές συμβάσεις, η απελευθέρωση των απολύσεων κ.λπ. δυσχεραίνουν την κατάσταση επιπλέον στο κοινωνικό επίπεδο.

Ιδιαίτερα στον τουρισμό οι εργασιακές σχέσεις δικαιολογούν τον συχνά αποδιδόμενο τίτλο «γαλέρα». Η διαρκής συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου ευνοεί την εμφάνιση του φαινομένου των «εργαζομένων μιας χρήσης»: οι μειώσεις μισθών στους ξενοδοχοϋπάλληλους αποτέλεσαν έναν πρώτο μόλις προσωρινό σταθμό σε μια πορεία διαρκών περικοπών, ως επικαλούμενο μέσο καταπολέμησης της ύφεσης· καλλιεργείται η αντίληψη του τουρισμού ως «αναχώματος στην ανεργία» (που ξεφεύγει από τα όρια των τουριστικών καταλυμάτων και εκτείνεται και σε άλλους κλάδους π.χ. εστίαση)· η αδήλωτη εργασία υπερβαίνει το 50% (σύμφωνα με ελέγχους του ΣΕΠΕ). Σημειώνεται επίσης ότι ο ουσιαστικός αποκλεισμός των εργαζόμενων στον τουρισμό από το επίδομα ανεργίας, λόγω άτοπων κριτηρίων που απορρέουν από την εφαρμογή του «Μεσοπρόθεσμου προγράμματος», δυσχεραίνει περαιτέρω τα εισοδηματικά όρια για δεκάδες χιλιάδες οικογένειες και τις τουριστικές περιοχές. Επιπλέον, η απελευθέρωση επαγγελματιών (για παράδειγμα στους ξεναγούς) ευνοεί την κινητικότητα εργαζόμενων από το εξωτερικό με μειωμένο εργατικό κόστος, ενώ η διάλυση των παραγωγικών σχολών (όπως των σχολών του ΟΤΕΚ) έχει άμεσες επιπτώσεις στις προοπτικές του εργατικού δυναμικού στον τουρισμό. Ως αποτέλεσμα, υποβαθμίζονται, όχι μόνο τα εργασιακά δικαιώματα, αλλά και οι παρεχόμενες υπηρεσίες και εν τέλει το ίδιο το τουριστικό προϊόν.

Τέλος, ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στην πρακτική άσκηση και τη μαθητεία στον τουρισμό, η οποία αποτελεί ένα νέο στάδιο υποτίμησης της εργασίας, με πρακτικές υποκατάστασης πραγματικών θέσεων εργασίας, εξοικονόμησης εργατικού κόστους και εκμετάλλευσης. Το νεοφιλελεύθερο μοντέλο αντιλαμβάνεται την πρακτική άσκηση ως **σύγχρονη σκλαβιά, απλήρωτη εργασία και εκμετάλλευση της νέας γενιάς**, μετατρέποντας το θεσμό της πρακτικής άσκησης σε «φτηνή εργασία», αλλά και διαστρεβλώνοντας εν τέλει, πλήρως την έννοια της εκπαίδευσης, με πρόσφατο ενδεικτικό παράδειγμα το μοντέλο των «επιταγών εισόδου στην αγορά εργασίας» («voucher»).

Β. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η τουριστική ανάπτυξη από τη σκοπιά της Αριστεράς οφείλει να έχει ανθρωποκεντρικό πρόσημο. Για τον ΣΥΡΙΖΑ, τα μεγέθη που αφορούν στην κοινωνική ευημερία και στην πρόοδο του τουρισμού στην Ελλάδα δεν έχουν μόνο ποσοτικές μεταβλητές, αλλά και ποιοτικές. Έτσι, αφετηρία κάθε συζήτησης για την πραγματική τουριστική ανάπτυξη είναι η προστασία του ανθρώπινου παράγοντα και του εργατικού δυναμικού.

Όλες μας οι προσπάθειες οφείλουν να συντείνουν **στον στόχο της πλήρους, σταθερής και ποιοτικής απασχόλησης**. Αυτό σημαίνει ότι οποιαδήποτε τάση ελαστικοποίησης της εργασίας προς όφελος του μεγάλου κεφαλαίου, θα βρίσκει την κυβέρνηση της Αριστεράς αντίθετη, ενώ η τελευταία θα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια για την εξάλειψη φαινομένων που αποσκοπούν αποκλειστικά στη μείωση του εργατικού κόστους και να απορρίψει τη φιλελεύθερη/νεοφιλελεύθερη επικαιροποίηση και «μοντερνοποίηση» των εργασιακών σχέσεων.

Όσο για την πρακτική άσκηση, στόχος είναι η καταπολέμηση των φαινομένων «δουλεμπορίου», που παρατηρείται έντονα σε ανασφάλιστους εργαζόμενους από εξωκοινοτικές χώρες και οι οποίοι χαρακτηρίζονται «σπουδαστές», υπό τη θεσμική κάλυψη διμερών ή διακρατικών συμφωνιών μεταξύ της Ελλάδας και των εκτός της Ε.Ε. χωρών.

Σε όλη την παραπάνω διαδικασία, κομβικό ρόλο θα παίξει η θωράκιση και αναβάθμιση των ελεγκτικών μηχανισμών, οι οποίοι αδυνατούν να αναχαιτίσουν αποτελεσματικά τις σχέσεις εκμετάλλευσης που επικρατούν στον τουρισμό, σε συνδυασμό με μία σειρά μέτρων, τα οποία θα αποτελέσουν μοχλό τόνωσης της πραγματικής οικονομίας, μέσω της αύξησης της αγοραστικής δύναμης, οδηγώντας στην κοινωνική ευημερία με την ουσιαστική συμμετοχή όλων των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας.

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται:

- I. Η ακύρωση των αντιλαϊκών και αντεργατικών νόμων, η αποκατάσταση της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (ΕΣΣΕ) και των συλλογικών συμβάσεων, η επαναφορά του κατώτατου μισθού και των συνδεόμενων με αυτόν, επιδομάτων, στα προηγούμενα επίπεδα.
- II. Η επαναφορά του επιδόματος ανεργίας στα προηγούμενα επίπεδα και η άμεση χρονική επιμήκυνση της χορήγησής του, με ταυτόχρονη διεύρυνση των δικαιούχων καταβολής του στους αυτοαπασχολούμενους ιδιοκτήτες πολύ μικρών επιχειρήσεων, οι οποίοι κλείνουν τις επιχειρήσεις τους, χάνουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα και καταδικάζονται στην ανεργία και στη μαύρη εργασία. Κεντρική προσπάθεια της κυβέρνησης της Αριστεράς θα είναι η ταχεία μείωση της ανεργίας μέσα από μια πολιτική προοδευτικής ανασυγκρότησης της οικονομίας και με στόχο την πλήρη σταθερή και ποιοτική απασχόληση.
- III. Η κατάργηση των διατάξεων του ν. 3986/2011, που αποκλείει χιλιάδες εργαζόμενους σε εποχικά επαγγέλματα από τη χορήγηση επιδόματος ανεργίας και η απρόσκοπτη χορήγηση του σε αυτή την κατηγορία εργαζομένων, όπως και η επαναφορά του εποχικού βοηθήματος του ΟΑΕΔ.
- IV. Η υποχρεωτική κατάθεση οργανογράμματος και μητρώου εργαζομένων από τις τουριστικές επιχειρήσεις σε προορισμούς υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος, με στόχο τον περιορισμό της «μαύρης» εργασίας.
- V. Η ενσωμάτωση στο θεσμικό πλαίσιο κανονισμού ελάχιστης σύνθεσης προσωπικού ανά επιχείρηση καταλυμάτων για να αδειοδοτηθεί η επιχείρηση, με στόχο την εξασφάλιση ισορροπίας ανάμεσα στους στόχους αύξησης των μεγεθών και την αρχή της σταθερής και μόνιμης εργασίας

- VI. Η λήψη δέσμης μέτρων αναβάθμισης των εργασιακών σχέσεων και κατοχύρωσης των εργασιακών θέσεων των υπαλλήλων του δημοσίου τομέα και της αυτοδιοίκησης, με την εμπέδωση κλίματος ασφάλειας των εργαζομένων, την εμπιστοσύνη στη συσσωρευμένη εμπειρία και τεχνογνωσία των υπαλλήλων, την ανάκληση των αποφάσεων διαθεσιμότητας ή απολύσεων των υπαλλήλων (εκτός των περιπτώσεων βαρέων πειθαρχικών και ποινικών παραπτώματων, τα οποία επισύρουν την ποινή της απόλυσης κατά το πειθαρχικό δίκαιο), την απομάκρυνση των εστιών διαφθοράς και διαπλοκής από το δημόσιο τομέα, (υψηλόβαθμοι διορισμένοι, ειδικοί σύμβουλοι κ.ά.), την ουσιαστική καταπολέμηση των πελατειακών σχέσεων, την αποπολιτικοποίηση-αποκομματικοποίηση των προαγωγών, την απομάκρυνση των εστιών διαφθοράς – διαπλοκής κ.λπ..
- VII. Η αυστηροποίηση του θεσμικού πλαισίου κατά των υπευθύνων τουριστικών επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν παράνομη μαύρη εργασία, απασχολούν ανασφάλιστους εργαζόμενους ή/και εισφοροδιαφεύγουν και κυρώσεις για τους εργοδότες που παραβιάζουν συλλογικές συμβάσεις, ωράρια και συνδικαλιστικά δικαιώματα.
- VIII. Η άμεση ανασυγκρότηση, αναβάθμιση και αποτελεσματική ενεργοποίηση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, με στόχο να περιοριστούν δραστικά οι παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας.
- IX. Η άμεση επανασύσταση, ανασυγκρότηση και αναβάθμιση των Οργανισμών Εργατικής Κατοικίας και Εργατικής Εστίας.
- X. Η δημιουργία Εθνικού Μητρώου Εργαζομένων των Τουριστικών Επιχειρήσεων, στο οποίο καταγράφονται όλοι οι εργαζόμενοι ή ενδιαφερόμενοι να εργαστούν στον τουρισμό, με τα προσόντα τους (σπουδές, εμπειρία, επιμόρφωση, κατάρτιση κ.λπ.), με παράλληλη υποχρέωση ποσόστωσης της απασχόλησης τουριστικών επιχειρήσεων από υπαλλήλους που είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο.
- XI. Η ένταξη επαγγελματιών που συνδέονται με τον τουρισμό (ορισμένες κατηγορίες οδηγών τουριστικών λεωφορείων, αχθοφόροι, σερβιτόροι κ.λπ.) στο καθεστώς βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων.
- XII. Η κατάργηση της απορρύθμισης του επαγγέλματος του ξεναγού και άσκησή του αποκλειστικά από διπλωματούχους, επαγγελματίες ξεναγούς.
- XIII. Η υγειονομική κάλυψη των εποχικά εργαζόμενων στον τουρισμό για όλο το χρόνο.
- XIV. Η επέκταση των αρμοδιοτήτων του υφιστάμενου Γραφείου Διασύνδεσης του Οργανισμού Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΤΕΚ) και η αναβάθμισή του σχετικού δικτύου, με σκοπό την εξυπηρέτηση του συνόλου των εργαζομένων του τουριστικού και επισιτιστικού κλάδου, σε ολόκληρη τη χώρα.
- XV. Η αναβάθμιση των όρων λειτουργίας του συνδικαλιστικού κινήματος, με κύριους στόχους τον ουσιαστικό εκδημοκρατισμό του, την αυξημένη, μαζική συμμετοχή, τον πλουραλισμό των απόψεων, την εφαρμογή αρχών διαφάνειας και λογοδοσίας, την αυτονόμησή της εκπροσώπησης από το κράτος, τον απεγκλωβισμό του κινήματος από πάσης φύσεως κομματικές και πελατειακές εξαρτήσεις κ.λπ., προκειμένου η διαπραγματευτική δύναμη των φορέων αυτών να καταστεί ουσιαστική για την αντιμετώπιση επιθετικών πολιτικών παραβίασης ή κατάργησης εργασιακών δικαιωμάτων και κεκτημένων.

Πρακτική άσκηση - Μαθητεία

- I. Κατάργηση των προγραμμάτων κατάρτισης που υποκρύπτουν ελαστικές σχέσεις εργασίας, όπως τα περίφημα «nouches» («Επιταγή εισόδου στην αγορά εργασίας για άνεργους νέους στον κλάδο του τουρισμού ηλικίας έως 29 ετών»).
- II. Αναθεώρηση του υπάρχοντος πλαισίου για την πρακτική άσκηση (ΚΥΑ υπουργών Παιδείας, Εργασίας και Τουρισμού 16802/667), με στόχο την αναβάθμιση του

εκπαιδευτικού χαρακτήρα της πρακτικής άσκησης, τόσο ως προς τη σημασία, όσο και ως προς το περιεχόμενο.

- III. Επέκταση της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων (τήρηση στοιχείων που αποδεικνύουν ότι η συμβαλλόμενη Σχολή είναι Τουριστικών Επαγγελματών σε αρχείο, επίδειξη τους σε έλεγχο Εποπτών Πρακτικής και Επιθεωρητών Εργασίας, μετάφραση της σύμβασης) και σε σπουδαστές Σχολών σε τρίτες, εκτός Ε.Ε., χώρες.
- IV. Καθολική εφαρμογή του θεσμού της πρακτικής άσκησης ως **προϋπόθεση λήψης οποιουδήποτε πτυχίου**, σύνδεση με τα επαγγελματικά δικαιώματα του τίτλου σπουδών που θα αποδίδεται, με **τουλάχιστον εξαμήνη** διάρκεια και δυνατότητα κατανομής της σε δυο 3μηνιαίες περιόδους
- V. Λειτουργία «Γραφείων Πρακτικής Άσκησης» σε κάθε Τουριστική Σχολή, τα οποία θα κατανέμουν τους σπουδαστές σε συνεργασία με τις κατά τόπους επιχειρήσεις του τουριστικού κλάδου και θα μεριμνούν ότι η πρακτική άσκηση γίνεται πάνω στο αντικείμενο, με τήρηση των συνθηκών εργασίας, του ωραρίου και των συμφωνημένων όρων αμοιβής τους.
- VI. Κεντρικός συντονισμός όλων των «Γραφείων Πρακτικής Άσκησης» από ένα αντίστοιχο «Εθνικό Γραφείο Πρακτικής Άσκησης», το οποίο και θα έχει και την αποκλειστική ευθύνη για την πρακτική άσκηση σπουδαστών του εξωτερικού, οι οποίοι θα καλύπτουν μόνο ποσοστό των συνολικών θέσεων πρακτικής άσκησης.
- VII. Καταβολή των αμοιβών όλων των σπουδαστών αποκλειστικά μέσω τραπεζικών λογαριασμών, ώστε να προστατεύονται από ενδεχόμενες αυθαιρεσίες των εργοδοτών.
- VIII. Υποχρεωτική παροχή στέγασης από τις επιχειρήσεις και πλήρη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε όλο το διάστημα της πρακτικής άσκησης.

Γ.2.8. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα διαχρονικά έχει υλοποιηθεί τόσο σε δευτεροβάθμιο και μεταδευτεροβάθμιο (ΕΠΑΣ – ΕΠΑΛ και ΙΕΚ), όσο και σε τριτοβάθμιο επίπεδο (ΑΕΙ, ΑΤΕΙ και ΑΣΤΕ) κυρίως από το δημόσιο τομέα (Υπουργείο Παιδείας, Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης – ΟΤΕΚ, ΟΑΕΔ). Αξίζει να σημειωθεί πως περίπου το 20% των νέων που δεν εισάγονται στα ΑΕΙ, προτιμούν το υπάρχον σύστημα δημόσιας επαγγελματικής τουριστικής εκπαίδευσης, ενώ αυτή έχει τροφοδοτήσει διαχρονικά την αγορά με ικανά στελέχη τουριστικών επιχειρήσεων.

Ιδιαίτερο ιστορικό ρόλο στην δημόσια τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση κλήθηκε από την ελληνική πολιτεία να διαδραματίσει ο ΟΤΕΚ, με στόχο να υποκαταστήσει τις πρώην Σχολές Τουριστικών Επαγγελμάτων (Σ.Τ.Ε.) με βάση το ν.3105/2003 και να διαδραματίσει το ρόλο του κύριου φορέα ολοκληρωμένης τουριστικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Χώρας.

Ωστόσο, οι διαχρονικά ασκούμενες πολιτικές στην Ελλάδα και κυρίως η διοίκηση του που εξελίχθηκε σε πελατιοκεντρική με έντονα κομματικά χαρακτηριστικά δεν επέτρεψαν την ορθολογική και αποδοτική λειτουργία του ΟΤΕΚ ως οριστικό χτύπημα, στο πλαίσιο της μνημονιακής αναδιάρθρωσης της δημόσιας διοίκησης, με το άρθρο 4 του ν. 4109/2013 του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, καταργήθηκε ο ΟΤΕΚ, του οποίου πλέον το ρόλο και τις αρμοδιότητες ανέλαβε το Υπουργείο Τουρισμού.

Αυτό αποτέλεσε μια δυσμενή για την επαγγελματική τουριστική εκπαίδευση εξέλιξη, όπως αποδείχθηκε και στην πράξη, αφού η ένταξη του συνόλου των αρμοδιοτήτων τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε μία οργανική δομή του ΥΠΟ.Τ. η οποία εξ ορισμού δεν δύναται να ανταποκριθεί στο τιτάνιο έργο σχεδιασμού και υλοποίησής της, καθώς και της διαχείρισης των εκπαιδευτικών υποδομών του ΟΤΕΚ, ουσιαστικά αδρανοποίησε τη λειτουργία και το περιεχόμενο της δημόσιας τουριστικής εκπαίδευσης.

Προφανώς, απώτερος, αλλά όχι και μακρινός στόχος, είναι να εκχωρηθεί η αρμοδιότητα της επαγγελματικής τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης εξ ολοκλήρου στον ιδιωτικό τομέα, οι ιδιωτικοί πάροχοι εκπαίδευσης (ΙΕΚ, ΚΕΚ, ιδιωτικά «πανεπιστήμια») να κάνουν ακόμη και χρήση των δημόσιων υποδομών του ΟΤΕΚ και η χρησιμότητα της τεράστιας αξίας ακίνητη περιουσία του τελευταίου να παραχωρηθεί με όρους ξεπουλήματος.

Β. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Για τον ΣΥΡΙΖΑ, στόχος της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι να παράγει απόφοιτους με εξειδικευμένες γνώσεις και κατάλληλες δεξιότητες και σφαιρική αντίληψη του τουριστικού προϊόντος. Μπορεί, επίσης, να αποτελέσει βασικό «εργαλείο» για την προώθηση και ανάπτυξη ενός τουριστικού μοντέλου που θα απαντά στις ανάγκες του ελληνικού τουρισμού και θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες διεθνείς εξελίξεις που σημειώνονται στον τουρισμό. Εν τέλει, η τουριστική εκπαίδευση οφείλει να βασίζεται στον επανασχεδιασμό του όλου συστήματος «Εκπαίδευση- Κατάρτιση- Πρακτική Άσκηση- Απασχόληση» στον τουρισμό.

Επομένως, αποτελεί άμεση αναγκαιότητα η ανάκληση των ρυθμίσεων που προωθούνται και η άμεση λήψη μέτρων που θα συμβάλλουν στην ουσιαστική αποκατάσταση και περαιτέρω αναβάθμιση του ρόλου της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, προκειμένου αυτή να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις. Για να συνεχίσουν δε να προσφέρουν το θετικό έργο τους και παράλληλα με την ανάκληση των προωθούμενων ρυθμίσεων, οι δημόσιες τουριστικές σχολές (καθώς και το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργίας και εκπαίδευσης) χρειάζονται εκ βάθρων αναμόρφωση, γενναίο αναπροσανατολισμό στη δομή τους και βαθιές μεταρρυθμίσεις.

Βασικό στοιχείο της συνολικής πρότασης του για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι η καθιέρωση

- του Ενιαίου Λυκείου Θεωρίας και Πράξης, ως κορύφωση μιας υποχρεωτικής γενικής δωδεκάχρονης εκπαίδευσης,
- της Μεταλυκειακής Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με αναβάθμιση της σημερινής τεχνολογικής εκπαίδευσης και
- του Ενιαίου Δημόσιου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας, με αναβάθμιση των ΤΕΙ και με Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα.

Αυτό συνεπάγεται τη διακοπή της εισαγωγής σπουδαστών στα ΕΠΑΛ και στις ΕΠΑΣ και την ένταξη τους στο Ενιαίο Λύκειο Θεωρίας και Πράξης - αφού επιτραπεί βεβαίως στους υπάρχοντες σπουδαστές να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους. Οι ειδικότητες των ΕΠΑΛ – ΕΠΑΣ, αλλά και όλα τα σημερινά ΙΕΚ θα ενταχθούν σε ένα **επαρκές, σύγχρονο και αξιόπιστο δίκτυο δημόσιας μεταλυκειακής τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ως βασικό συστατικό στοιχείο της δημόσιας εκπαίδευσης.**

Το νέο σύστημα επαγγελματικής τουριστικής εκπαίδευσης εντάσσεται στο γενικότερο πρόγραμμα επαγγελματικής εκπαίδευσης του κόμματός μας, μέσα στο οποίο ο τομέας της τουριστικής εκπαίδευσης θα αποτελεί αυτόνομο γνωστικό κλάδο, με σημαντικό ειδικό βάρος και πλήρη κάλυψη όλων των αναγκών. Βεβαίως, το πλαίσιο της τουριστικής εκπαίδευσης, το νομοθετικό πλαίσιο, τα περιγράμματα ύλης, καθώς και η δημιουργία και λειτουργία τουριστικών σχολών ή τμημάτων (αριθμός, περιοχές, οργανογράμματα, υποδομές, κτλ.) οφείλει να είναι **αποκλειστική αρμοδιότητα** ενός ανανεωμένου υπουργείου Παιδείας, αφού η παραγωγή, η διάθεση και η κατανάλωση στην εκπαίδευση οφείλουν να αντιμετωπίζονται από κοινού ως θέματα.

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ - ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- I. Δημιουργείται μια **Θεματική εκπαιδευτική δομή τουρισμού**, η οποία ελέγχεται και εποπτεύεται από το υπουργείο Παιδείας και εντάσσεται σε ένα διετές, δημόσιο σύστημα μεταλυκειακής εκπαίδευσης. Αυτή η δομή θα έχει διοικητική υποστήριξη, διοικητικό συμβούλιο και θα χαρακτηρίζεται από σχετική αυτονομία ως προς το πρόγραμμα και τη λειτουργία.
- II. Το υπουργείο Τουρισμού θα έχει εκπροσώπηση στο διοικητικό συμβούλιο της, ενώ θα αναλαμβάνει να καταθέτει ετησίως εισήγηση για τους στόχους της τουριστικής εκπαίδευσης, σύμφωνα με τα πλαίσια της Νέας Στρατηγικής για τον τουρισμό.
- III. Το οργανόγραμμα της νέας μεταλυκειακής δομής θα ορίζεται από τον Οργανισμό Δημόσιας Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης, που συστήνεται με την συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων (σπουδαστών, εργαζομένων κλπ), ενώ ο νέος φορέας αξιοποιεί όλο το

εκπαιδευτικό προσωπικό, καθώς και τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις. Κατά συνθήκη, αυτός θα μπορεί να προσλαμβάνει εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό (π.χ. σε μαθήματα εξειδίκευσης ή ειδικά σεμινάρια).

- IV. **Οι σχολές ξεναγών εντάσσονται επίσης στην μεταλυκειακή εκπαίδευση.** Η εισαγωγή σε αυτή απαιτεί ειδικά προσόντα, ανάμεσα στα οποία είναι και η άριστη χρήση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας, όπως αυτή θα διαπιστώνεται μέσω ειδικών εξετάσεων με έμφαση στα προφορικά και σε θέματα σχετικά με την καθημερινότητα, τον τουρισμό, την ιστορία και τον πολιτισμό της χώρας. Επιπλέον, προτείνεται η εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα σε ότι αφορά στην αναλογία θεωρητικών μαθημάτων και πρακτικής άσκησης κατά την εκπαίδευση.
- V. Η μετάβαση από τη μεταλυκειακή εκπαίδευση στην τριτοβάθμια εξασφαλίζεται μέσω ενός ενισχυμένου συστήματος εξειδίκευσης στον εκάστοτε τομέα, με την προϋπόθεση **της συμπλήρωσης της διετούς φοίτησης καθώς και ενός επιπλέον έτους, «προπαρασκευαστικού» χαρακτήρα**, με γνωστικό αντικείμενο αντίστοιχο με το επιθυμητό ΑΕΙ.
- VI. Με βάση το πλαίσιο του Ενιαίου Δημόσιου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας, ο στόχος είναι **η αναβάθμιση και ο εξορθολογισμός της λειτουργίας των τουριστικών σπουδών (γεωγραφικά, γνωστικά, ερευνητικά, διοικητικά) σε ανώτατο επίπεδο.**
- VII. **Επανανοηματοδότηση της έννοιας της μαθητείας (βλ. περισσότερα στην ενότητα «Γ.2.7. ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ»).**
- VIII. Ακυρώνεται το υπάρχον σύστημα πιστοποίησης και καταργούνται οι σχετικοί οργανισμοί πιστοποίησης (βλ. ΟΠΕΠ) και το έργο τους αναλαμβάνουν εκ των πραγμάτων, τα κρατικά ιδρύματα που χορηγούν πτυχία.
- IX. Ουσιαστική θεσμική συνεργασία του Οργανισμού με το Τουριστικό Επιμελητήριο, για την προώθηση, σχεδιασμό και υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων.
- X. **Επανασχεδιασμός των μαθημάτων** με άνοιγμα σε νέες ειδικότητες εκπαιδευτών
- XI. Αλλαγή του τρόπου εισαγωγής των μαθητών στα ΙΕΚ με εφαρμογή κοινωνικών κριτηρίων - μεταξύ άλλων και του κριτηρίου της εντοπιότητας.
- XII. Ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου δικτύου γραφείων διασύνδεσης με την αγορά εργασίας σε όλη τη χώρα.

Γ.2.9 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

A. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Από το 1914, η διοικητική οργάνωση του τουρισμού έχει υποστεί, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσφατης επανίδρυσης του Υπουργείου Τουρισμού (ΥΠΟΤ), 23 σημαντικές δομικές αλλαγές. Τα τελευταία 20 χρόνια έχουν τοποθετηθεί πάνω από 45 πρόσωπα σε υπουργικές και υψηλόβαθμες διοικητικές θέσεις με σκοπό τη χάραξη της τουριστικής πολιτικής. Αρκετές φορές ο τουρισμός είτε ως Γενική Γραμματεία, είτε ως ΕΟΤ, βρέθηκε υπό την εποπτεία του εκάστοτε υπουργού με αρμοδιότητα, άλλοτε την οικονομία και άλλοτε την ανάπτυξη, συγκατοίκησε σε υπουργείο με τη βιομηχανία, το εμπόριο, την ενέργεια και τεχνολογία, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις πορεύθηκε αυτόνομα σαν Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης και σήμερα Τουρισμού. Η μεγαλύτερη αυτόνομη υπουργική διαδρομή του τουρισμού ήταν στο διάστημα από το 2004 έως 2009. Το πλέον πρόσφατο εγχείρημα, ήταν η δομική διασύνδεση του τουρισμού με τον πολιτισμό σε έναν ενιαίο φορέα, πείραμα που αποδείχθηκε παντελώς αποτυχημένο και που υποβάθμισε τραγικά τη θέση των δημόσιων πολιτικών τόσο του τουρισμού, όσο και του πολιτισμού τα τελευταία 3 χρόνια.

Ταυτόχρονα με τη διοικητική ασυνέχεια, η διοίκηση του τουρισμού υποφέρει από μεγάλη διασπορά και αλληλοεπικάλυψη αρμοδιοτήτων, οι οποίες δεν έχουν μέχρι σήμερα αποσαφηνιστεί και λυθεί, με αποτέλεσμα οι αρμοδιότητες να ασκούνται σε μεγάλο βαθμό παράλληλα, δημιουργώντας σύγχυση και υπερβολική διοικητική και χρονική επιβάρυνση στην εξυπηρέτηση των πολιτών, των επιχειρήσεων αλλά και των ίδιων των εργαζόμενων στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.

Το 2012 με την ίδρυση και πάλι του Υπουργείου Τουρισμού, επιχειρείται να δοθεί έμφαση στην συγκέντρωση μεγάλου μέρους των διοικητικών λειτουργιών στις υπηρεσίες του με παράλληλη μείωση των αρμοδιοτήτων που μέχρι σήμερα είχε εκ του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου του ο ΕΟΤ, υλοποιώντας την μνημονιακή πολιτική για απολύσεις και διαθεσιμότητες υπαλλήλων ακόμα και σε αυτόν τον κατά τα άλλα ευαίσθητο και πολλά υποσχόμενο οικονομικό –αναπτυξιακό τομέα .

Η κατάσταση αυτή την στιγμή χαρακτηρίζεται από ασάφεια του θεσμικού πλαισίου, αφού έχει ήδη κατατεθεί από το ΥΠΟΤ ένα σ/ν που έχει στόχο την αλλαγή των οργανογραμμάτων και των δύο δημόσιων φορέων άσκησης τουριστικής πολιτικής .

Με βάση όμως τα ήδη υπάρχοντα οργανογράμματα των δύο βασικών δημόσιων φορέων του Τουρισμού στη χώρα, ήτοι του Υπουργείου Τουρισμού (ΥΠΟΤ) και του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.). παρατηρούμε τα εξής :

Το ΥΠΟΤ και ο Ε.Ο.Τ., λειτουργούν σήμερα εν πολλοίς, με παράλληλες και ενίοτε επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες. Είναι δε ιδιαίτερα χαρακτηριστικό ότι από το ενιαίο σύνολο διοικητικών αρμοδιοτήτων, ήτοι: νομοθετικές, εκτελεστικές, ελεγκτικές, το Υπουργείο Τουρισμού ασκεί σχεδόν αποκλειστικά μόνο τις δύο πρώτες. Όσον αφορά στις εκτελεστικές αρμοδιότητες, αυτές ασκούνται από το Υπουργείο μόνο στον τομέα των επενδύσεων και όσον αφορά τις ελεγκτικές μόνο στη δραστηριότητα των καζίνο (η οποία έχει πλέον μεταβιβαστεί στο Υπουργείο Οικονομικών στην Επιτροπή Ελέγχου και Εποπτείας Παιγνίων. Κατά τα λοιπά, οι κυριότερες εκτελεστικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες του διοικητικού τομέα του τουρισμού, ασκούνται από τον Ε.Ο.Τ..

Παράλληλα, στις οργανωτικές δομές των δύο φορέων λειτουργούν διευθύνσεις και τμήματα με τις αυτές ή συναφείς αρμοδιότητες - όπως:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Ε.Ο.Τ.
Τμήμα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	Τμήμα Προγραμματισμού Τουριστικής Ανάπτυξης
Τμήμα Ειδικών Μορφών Τουρισμού	Τμήμα Ανάπτυξης Νέων Μορφών Τουρισμού
Τμήμα Τουριστικών Επενδύσεων	Τμήμα Τουριστικών Επενδύσεων και Ενημέρωσης Επενδυτών
Διεύθυνση Χωροταξικού Σχεδιασμού	Τμήμα Χωροταξίας και Περιβάλλοντος
Διεύθυνση Τουριστικών Επενδύσεων	Διεύθυνση Επενδύσεων και Ανάπτυξης

Από την άλλη πλευρά η θεσμική και διοικητική οργάνωση του τουρισμού έχει έναν ιδιαίτερα συγκεντρωτικό χαρακτήρα, ο οποίος σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπει την ουσιαστική αποκέντρωση αρμοδιοτήτων σε ιδιαίτερα κρίσιμα διοικητικά θέματα, υιοθετώντας για χρόνια και αναπαράγοντας με αυτόν τον τρόπο μία ισχυρή κεντρική, γραφειοκρατική δομή, στο πλαίσιο της οποίας αναδύονται ενίοτε φαινόμενα πελατειακών σχέσεων, διαφθοράς και παραβατικότητας μεταξύ των συναλλασσόμενων .

Αυτή η υπερσυγκέντρωση των αρμοδιοτήτων σε κεντρικό επίπεδο στερεί από τους κεντρικούς φορείς (ΥΠΟΤ και Ε.Ο.Τ.) τους υλικούς και ανθρώπινους πόρους και τελικώς τη δυνατότητα να διαδραματίσουν έναν περισσότερο επιτελικό, εποπτικό και κοινωνικά αναπτυξιακό ρόλο.

Ταυτόχρονα όμως στερεί και από τους αποκεντρωμένους περιφερειακούς και τοπικούς φορείς τη δυνατότητα να διαδραματίσουν ένα ουσιαστικό αναπτυξιακό ρόλο βασισμένο σε ευρύτερες κοινωνικές συμμαχίες, συμφωνίες και συναινέσεις.

Τέλος, η ευρύτατη, λόγω της οριζόντιας φύσης της τουριστικής δραστηριότητας, διασπορά αρμοδιοτήτων, μεταξύ όλων σχεδόν των υπουργείων και οργανισμών, απαιτεί την εισαγωγή νέων αποτελεσματικών δομών συντονισμού της κυβερνητικής δράσης, που αφορά στο σχεδιασμό, την ανάπτυξη και εφαρμογή της τουριστικής πολιτικής.

Β. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Με το νέο θεσμικό πλαίσιο διοικητικής οργάνωσης που προτείνουμε, επιχειρείται να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη και ποιοτικότερη οργάνωση, ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού στην Ελλάδα, μέσα από τη δημιουργία δομών μίας σύγχρονης Δημόσιας Διοίκησης που θα υπηρετεί πραγματικά τον πολίτη, θα κατανέμει ορθολογικά τις αρμοδιότητες, θα διαδραματίζει κομβικό ρόλο στην ανάπτυξη και θα αποθαρρύνει τις παραβατικές συμπεριφορές.

Επιπρόσθετα, οι σχεδιαζόμενες στρατηγικές τουριστικής ανάπτυξης, είναι αδύνατον να εφαρμοστούν σε ένα διοικητικό και οικονομικό περιβάλλον, όπου θα απουσιάζουν ή θα υπολειπوغούν, βασικοί μηχανισμοί στήριξης των αναπτυξιακών κατευθύνσεων, σε κρίσιμους για το τουριστικό προϊόν τομείς, όπως οι μεταφορές, η διαμονή, η εστίαση, η υγεία και ασφάλεια των επισκεπτών κ.λπ..

Η αξιοποίηση ουσιαστικών για την τουριστική ανάπτυξη εργαλείων και μηχανισμών, σε συνδυασμό με το ριζικό, πολιτικό ανακαθορισμό της έννοιας της επιχειρηματικότητας, η οποία θα υπηρετεί όχι μόνο το ιδιωτικό αλλά και το γενικότερο οικονομικό, κοινωνικό και εν τέλει, δημόσιο συμφέρον, αποτελούν βασικά στοιχεία συγκρότησης μιας συνεκτικής και κοινωνικά αποτελεσματικής στρατηγικής.

Γ. ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Στο παραπάνω πλαίσιο, προτείνεται:

Από διοικητική – οργανωτική άποψη, προτείνονται:

- i. **Αναγνώριση της σημαντικής θεσμικής και αναπτυξιακής αλλά και αυτόνομης διοικητικής οντότητας του Υπουργείου Τουρισμού, με εποπτευόμενο φορέα έναν αναδιάρθρωμένο και ενδυναμωμένο δημόσιο Οργανισμό, τον ΕΟΤ .**
- ii. **Άρση των αλληλεπικαλύψεων** και ουσιαστική **αναβάθμιση των δημόσιων οργανωτικών δομών και αρμοδιοτήτων της διοίκησης του τουρισμού**, με σκοπό τη δημιουργία ενός απλού και σαφούς αλλά ισχυρού δημόσιου Διοικητικού Πλαισίου, το οποίο θα επιτρέπει την αρμονική συνεργασία και τον άμεσο συντονισμό μεταξύ όλων των φορέων του τουρισμού σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- iii. Ριζική αναθεώρηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης των ελέγχων της τουριστικής αγοράς με τη **δημιουργία κλιμακίων μεικτού χαρακτήρα** (ΥΠΟΤ, ΕΟΤ, Τ.Ε) για τη διενέργεια ενιαίων ελέγχων του τουρισμού προϊόντος (υποδομών και υπηρεσιών), οργανωμένων σε περιφερειακό επίπεδο, με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός επιχειρηματικού περιβάλλοντος υγιούς συναγωνισμού και όχι αθέμιτου ανταγωνισμού με αντικειμενικό και δίκαιο τρόπο λειτουργίας των ελεγκτικών μηχανισμών
- iv. Ειδική **θεσμική θωράκιση του πλαισίου λειτουργίας** ιδιαίτερα για την Διαφήμιση και τις Δημόσιες Σχέσεις του ΕΟΤ, με βάση τα διεθνή πρότυπα λειτουργίας, ώστε να διασφαλίζεται, αφενός, η διαφάνεια και η λογοδοσία και, αφετέρου, η επιστημονική αρτιότητα, η αντικειμενικότητα και η άμεση απόκριση για την υλοποίηση στοχευμένων επικοινωνιακών δράσεων, με υψηλή απόδοση και αντικειμενικά μετρήσιμα αποτελέσματα με δημόσια λειτουργία και προς όφελος του συνόλου των προορισμών της χώρας. Στην διαδικασία αυτή κρίνεται απαραίτητη η διασύνδεση με δημόσια ερευνητικά εργαλεία, αλλά και η άμεση ανταπόκριση των επικοινωνιακών πολιτικών με βάση τις **νέες τεχνολογίες πληροφόρησης (ΤΠΕ)**.
- v. Θεσμική ρύθμιση για την **εκπροσώπηση** (σε επίπεδο κρατικών λειτουργιών π.χ. Γενικών Διευθυντών) των δημόσιων φορέων τουρισμού ΥΠΟΤ και ΕΟΤ και Τ.Ε **σε επιλεγμένους εποπτευόμενους φορείς του υπουργείου Πολιτισμού** (π.χ. Φεστιβάλ Αθηνών) ώστε να

υπάρχει άμεση συνεργασία για κοινές δράσεις σχεδιασμού προβολής και τουριστικής προώθησης των πολιτιστικών πόρων της χώρας.

- vi. Συνεχής αξιολόγηση της λειτουργίας των υφιστάμενων Γραφείων Εξωτερικού του ΕΟΤ και δρομολόγηση στοχευμένων, αναγκαίων αλλαγών και αναδιαρθρώσεων ανάλογα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, τη διεθνή συγκυρία και την εκάστοτε πολιτική στρατηγική.
- vii. Στελέχωση των Γραφείων Εξωτερικού με τακτικούς υπαλλήλους αυξημένων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων, που θα αναλαμβάνουν καθήκοντα κατόπιν γραπτής εξέτασης και ανοικτής αξιοκρατικής διαδικασίας που θα διενεργείται υπό την αιγίδα του ΑΣΕΠ (σε περίπτωση νέων προσλήψεων) ή από τις ίδιες τις Υπηρεσίες, με τη συμμετοχή και των εργαζόμενων στη διαμόρφωση της διαδικασίας.
- viii. Εξορθολογισμός του κόστους των μισθωμάτων των κτιρίων όλων των δημοσίων τουριστικών φορέων και οργανισμών και συστέγαση των φορέων και των υπηρεσιών τους σε, ενιαίο χώρο (κατά προτεραιότητα σε δημόσιο ακίνητο).

Από την πλευρά της θεσμικής δράσης, απαιτούνται:

- i. **Εξορθολογισμός ή και αύξηση των εσόδων** από τα καζίνο, τα παράβολα, τα πρόστιμα από τους ελέγχους, με στόχο τη **χρηματοδότηση δημόσιων τουριστικών πολιτικών**.
- ii. Ρητή πρόβλεψη για την άσκηση από το ΥΠΟΤ και τον ΕΟΤ, κατά περίπτωση, του συντονισμού και της εποπτείας των συγχρηματοδοτούμενων έργων και δράσεων του τουρισμού, είτε πρόκειται για ένα ξεχωριστό Τομεακό Πρόγραμμα Τουρισμού, είτε για έργα ενταγμένα σε όλα τα τομεακά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα, καθώς και στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.
- iii. Αναμόρφωση και ουσιαστική **κωδικοποίηση του θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού** (αγροτουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός, αθλητικός τουρισμός αναψυχής, πολιτισμικός τουρισμός, γαστρονομία κ.λπ.) και μείωση των συναρμοδιοτήτων και των αλληλοεπικαλύψεων, μεταξύ των διοικητικών φορέων. Θεσμοθέτηση σημάτων (labeling) ποιότητας τουριστικών διαδρομών, αξιοθέατων και δραστηριοτήτων, δημιουργία μηχανισμών διαπίστευσης, πιστοποίησης, και χορήγησης των σημάτων αυτών, καθώς και δημιουργία μηχανισμού εγκρίσεων και ελέγχων.
- iv. Ρητή αναφορά και πρόβλεψη ενίσχυσης της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στους στρατηγικούς θεματικούς στόχους της νέας προγραμματικής περιόδου (Ευρώπη 2014-2020) και αύξηση των πόρων που διατίθενται για τον Τουρισμό σε όλα τα τομεακά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα, καθώς και στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.
- v. **Ίδρυση δημόσιου – κοινωνικού φορέα παροχής ακτοπλοϊκών υπηρεσιών** που θα στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην ήπια τουριστική ανάπτυξη σε προορισμούς που αποτιμώνται ως «τουριστικά μη κορεσμένοι». Αυτός ο φορέας θα στοχεύει στην εξυπηρέτηση αναγκών μεταφοράς ανθρώπων και αγαθών όλο το χρόνο, στη στήριξη και δικτύωση της εγχώριας παραγωγής σε πανελλαδική κλίμακα, στην αναβάθμιση της τουριστικής εμπειρίας των επισκεπτών παράλληλα με ένα ήπιο μεσοπρόθεσμο αναπτυξιακό σχέδιο υποδομών αυτών των νησιών, στην εξισορρόπηση της διασποράς της τουριστικής κίνησης και στην αντιμετώπιση των μονοπωλιακών τάσεων στις

ακτοπλοϊκές συγκοινωνίες, στις οποίες κυριαρχούν εταιρίες που προσφέρουν χαμηλής ποιότητας υπηρεσίας αναλογικά με το κόστος.

- vi. **Εξάλειψη των φαινομένων εναρμονισμένων πρακτικών** στο χώρο της εγχώριας επιβατικής ναυτιλίας, με ταυτόχρονη εισαγωγή μέτρων μείωσης των επιβατικών ναύλων.
- vii. **Ίδρυση δημόσιου εθνικού αερομεταφορέα με όρους μεσο-μακροπρόθεσμης τουριστικής πολιτικής.** Ένας σύγχρονος εθνικός αερομεταφορέας με αυτοτέλεια, διαφάνεια και συμμετοχή των εργαζόμενων στη διοίκηση θα είναι ικανός να λειτουργεί αυτόνομα και ανταγωνιστικά στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον, θα συνεργάζεται σε ισότιμη βάση με άλλες εταιρίες και θα εντάσσεται σε διεθνείς συμμαχίες, έχοντας ως κύριους στόχους τη στήριξη των ελληνικών τουριστικών προορισμών, την απάλειψη εναρμονισμένων πρακτικών στο χώρο της επιβατικής αεροναυτιλίας, τη μείωση των τιμών των αεροπορικών εισιτηρίων, τη δημιουργία αεροπορικών συνδέσεων στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, την ουσιαστική στήριξη της εθνικής στρατηγικής για την τουριστική ανάπτυξη και τον επαναπροσδιορισμό της θέσης της χώρας στο γεωπολιτικό και αεροπολιτικό χάρτη της περιοχής. Παράλληλα, κομβικής σημασίας και ιδιαίτερα επωφελής με όρους εισροής τουριστικού συναλλάγματος, τεχνολογίας και τεχνογνωσίας είναι η **επαναλειτουργία της τεχνικής βάσης της πρώην Ολυμπιακής Αεροπορίας υπό δημόσιο κρατικό έλεγχο.**
- viii. **Ακύρωση του υπάρχοντος νομικού πλαισίου αξιοποίησης αεροδρομίων και ακύρωση σχετικών συμβάσεων.** Το παράδειγμα του «Ελ. Βενιζέλος» είναι χαρακτηριστικό: η χώρα δεσμευόταν με επαχθείς όρους από σύμβαση που δεν της επέτρεπε να χτίσει αεροδρόμιο εντός του λεκανοπεδίου Αττικής. Παράλληλα η Hochtief, με την ανοχή των δικομματικών και μνημονιακών κυβερνήσεων, δεν απέδωσε ποτέ ΦΠΑ και δημοτικά τέλη, ενώ το αεροδρόμιο παρέμεινε εξαιρετικά ακριβό (το δεύτερο ακριβότερο στην Ευρώπη μετά το Heathrow στο Λονδίνο). Το «Ελ. Βενιζέλος» ήταν ως μονοπωλιακού χαρακτήρα αερολιμένας στο εσωτερικό ιδιαίτερα κερδοφόρο, ενώ διαθέτει τις τεχνικές προδιαγραφές να εξελιχθεί σε κόμβο για ολόκληρη την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου και να αποτελέσει κεντρικό σημείο αναφοράς για μια εθνική τουριστική πολιτική. Εντούτοις, υποβαθμίστηκε στρατηγικά, απέδωσε αναλογικά «ψίχουλα» στο ελληνικό κράτος και έχει καταλήξει να «δορυφοροποιηθεί», χρησιμοποιούμενο ως πεδίο άσκησης εκβιασμών από τις αεροπορικές εταιρίες.
- ix. **Δημιουργία και ενίσχυση ενός λειτουργικού πλαισίου αξιοποίησης των Περιφερειακών Αερολιμένων,** με τη συμμετοχή του κράτους, της αυτοδιοίκησης και των παραγωγικών συντελεστών συγκεκριμένων τουριστικών προορισμών και την ενίσχυση περιφερειακών δικτύων και αερογραμμών με άλλους τουριστικούς προορισμούς και αερομεταφορείς. Αξίζει να σημειωθεί πως με την συνεχιζόμενη παραχώρηση περιφερειακών αερολιμένων, με όρους «ξεπουλήματος» σε μεγάλα υπερεθνικά συμφέροντα και μονοπώλια, καταφέρεται ένα επιπλέον πλήγμα στις τοπικές αγορές, ανάλογο με τις συνέπειες που ενέχουν για τις τοπικές κοινωνίες οι Οργανωμένοι Τουριστικοί Υποδοχείς. Κύριος στόχος μας είναι η επαναφορά των αεροδρομίων υπό δημόσιο έλεγχο ως στρατηγικής σημασίας δραστηριότητες, καθώς επίσης και τη δημιουργία διασυνοριακών περιφερειακών συνδέσεων, τη διασφάλιση ετήσιας σύνδεσης των προορισμών, τη μείωση των τελών χρήσης των περιφερειακών αεροδρομίων, την προσέλκυση εταιριών χαμηλού κόστους και την υλοποίηση προγραμμάτων έμμεσης προώθησης και προβολής των προορισμών.

- χ. Τέλος, η χρόνια, παντελής έλλειψη ενός σύγχρονου δημόσιου μεταφορικού και αεροπορικού και σιδηροδρομικού δικτύου υψηλών προδιαγραφών και ταχυτήτων απαιτεί τη **μεσομακροπρόθεσμη και σχεδιασμένη ανάπτυξη ενός σύγχρονου συστήματος συνδυασμένων μεταφορών** (π.χ. συνδυασμένες εγκαταστάσεις ελλιμενισμού με οδικές διασυνδέσεις της ηπειρωτικής χώρας) σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, με στόχο την κάλυψη όλης της Ελλάδας. Στόχος είναι, με κάθε μέσο, η αύξηση της προσβασιμότητας των τουριστικών περιοχών, κάνοντας χρήση φιλικών στο περιβάλλον συστημάτων μεταφοράς.